

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2007-2008

6 november 2007

BELEIDSBRIEF

Leefmilieu en Natuur

Beleidsprioriteiten 2007-2008

ingediend door mevrouw Hilde Crevits,
Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur

INHOUD

	Blz.
1. Inleiding.....	5
2. Samenvatting	6
3. Algemene strategische doelstellingen	10
3.1. Integratie.....	10
3.2. Participatie en maatschappelijke gedragenheden.....	13
3.3. Subsidiariteit	16
3.4. Beleidsvoorbereiding en -evaluatie	17
3.5. Rechtszekerheid	18
3.6. Handhaving.....	19
3.7. Economische onderbouwing en financiering	20
3.8. Wetenschappelijke onderbouwing van het beleid.....	22
3.9. Internationale en Europese oriëntatie.....	25
4. Thematische strategische doelstellingen	27
4.1. Klimaatbeleid.....	27
4.2. Luchtbeleid: Fotochemische stoffen	29
4.3. Luchtbeleid: Verzurende stoffen.....	30
4.4. Geurbeleid	32
4.5. Milieugevaarlijke stoffen	32
4.6. Bodemverontreiniging.....	34
4.7. Afvalstoffenbeleid	38
4.8. Geïntegreerd waterbeleid.....	42
4.9. Waterkwaliteit	45
4.10. Terugdringen risico's water	50
4.11. Duurzaam omgaan met water	51
4.12. Mestbeleid	52
4.13. Geluidsbeleid.....	54
4.14. Beleid voor ontsnippering.....	54
4.15. Natuur- en Bosbeleid.....	56
4.16. Milieu en Gezondheid	66
4.17. Een innovatief milieubeleid	68
4.18. Duurzaam beheer van natuurlijke rijkdommen	70
5. Begroting en financiering.....	73
6. Bijlage 1: Regelgevingsagenda.....	75
7. Bijlage 2: overzicht van de wijze waarop gevolg wordt gegeven aan de resoluties en moties die door het Vlaams Parlement zijn aangenomen.....	80
7.1. Resolutie (stuk 1078, nr. 1, zitting 2006-2007, 24 januari 2007) van mevrouw Joke Schauvliege, de heer Patrick Lachaert, de dames Hilde Crevits en Anne Marie Hoebeke en de heren Bart Martens en Jos Bex betreffende de verspreiding van asbest in het milieu.....	80
7.2. Resolutie (stuk 1134, nr. 1, zitting 2006-2007, 7 maart 2007) van mevrouw Tinne Rombouts en de heren Patrick Lachaert, Marnic De Meulemeester, Marcel Logist, Jos Bex en Erik Matthijs betreffende de bijzondere oppervlaktedelfstoffenplannen	85

- 7.3. Motie (stuk 1210, nr. 1, zitting 2006-2007, 7 mei 2007) van de heren André Van Nieuwkerke, Jan Loones en Karlos Callens, de dames Hilde Crevits en Joke Schauvliege en de heer Jacky Maes tot besluit van de op 3 mei 2007 door de heer André Van Nieuwkerke in commissie gehouden interpellatie tot de heer Kris Peeters, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over het kustzonebeheer en de reorganisatie van het Agentschap Natuur en Bos.....

88

1 Inleiding

Uitwerking gevend aan de bepalingen van het reglement van het Vlaams Parlement (artikel 74) en aan het samenwerkingsprotocol tussen het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering dat op 16 juni 2000 werd goedgekeurd, bevat deze beleidsbrief de volgende onderdelen:

- Een overzicht van de uitvoering van de beleidsnota tijdens het begrotingsjaar 2007 en vooruitzichten voor 2008;
- Een samenvatting van de beleidsopties en initiatieven voor het volgende begrotingsjaar;
- Een beknopt overzicht van de begroting en de financiering
- Een regelgevingsagenda;
- Een overzicht van de wijze waarop de regering gevolg heeft gegeven aan de resoluties en moties die door het parlement aangenomen zijn.

Voor een globaal overzicht van de begroting en de financiering wordt verwezen naar het Milieujaarprogramma dat deel uitmaakt van de Memorie van Toelichting bij het begrotingsdecreet.

2 Samenvatting

Om een gecoördineerd en goed afgestemd beleid te kunnen voeren wordt over de beleidsdomeinen heen samengewerkt. Zo is de integratie van leefmilieu een cruciaal onderdeel van de Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling. Leefmilieu voert deze strategie mee uit en faciliteert, waar mogelijk, voor de andere beleidsdomeinen. Verder wordt bij “inrichting en grondmobiliteit” met samenwerkingsakkoorden beter afgestemd op de uitvoering van het integraal waterbeleid en infrastructuurbeleid, zal LNE in belangrijke mate verantwoordelijk zijn voor maatregelen in het Vlaams programma voor plattelandontwikkeling 2007-2013 en wordt via het mobiliteitsbeleid gewerkt aan het behalen van luchtkwaliteitsnormen. Ook bij het natuurbeleid gaat specifieke aandacht naar de afstemming met het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed. Met energiezorg in de overheidsgebouwen en milieuzorg in het voertuigenpark geeft de hele Vlaamse overheid het goede voorbeeld. Groene en duurzame overheidsopdrachten zijn hierbij de volgende stap. Voor de lokale overheden treedt vanaf 2008 de nieuwe Samenwerkingsovereenkomst in werking. Hierbij wordt een beduidende vermindering van plan-, rapporterings- en controleverplichtingen nagestreefd en wordt zo veel mogelijk ruimte gegeven voor eigen beleid en creativiteit. Ten slotte moet binnen het beleidsdomein LNE zelf de nodige afstemming gebeuren tussen de diverse planningsinstrumenten. De beheersovereenkomsten, de ondernemingsplannen en het energiebeleid zijn hier de nieuwe uitdagingen.

Voor de vereenvoudiging van de milieuregelgeving gaat eind 2008 het milieuvergunningenloket on-line. Om de gebruiksmogelijkheden van de milieuvergunningendatabank te optimaliseren, wordt gedacht aan een koppeling met het CBB (van zodra het CBB effectief verbonden is met de federale of Vlaamse kruispuntendatabank ondernemingen). Verder worden de nodige voorbereidingen getroffen voor de synchronisatie van de gewestelijke en provinciale milieuvergunningsdatabanken. Ook wordt getracht het unieke loket, ter afstemming van de milieu- en stedenbouwkundige vergunning, operationeel te maken. Na de realisatie van het handhavingsdecreet wordt in 2008 één groot uitvoeringsbesluit voorbereid. De omzetting van nog niet, niet volledig of niet-correct omgezette Europese richtlijnen en de uitvoering van verordeningen wordt tegen eind 2008 doorgevoerd.

Het NEC-reductieprogramma geeft aan hoe Vlaanderen de NEC-emissieplafonds tegen 2010 zal halen. Hiervoor zijn nog verdere inspanningen nodig en voor een aantal industriële sectoren zullen additionele kosteneffectieve maatregelen genomen moeten worden. Een emissieheffing (met terugsluizing) zal worden ingevoerd indien geen consensus wordt bereikt over alternatieve additionele maatregelen met een gelijk reductiepotentieel. Het Milieukostenmodel Vlaanderen (MKM) wordt gebruikt voor de onderbouwing van het kostenefficiënt luchtbeleid. Tevens wordt het methodologisch aangepast en uitgebreid om broeikasgassen op te nemen. De MKM-toepassing voor waterkwaliteit zal een insteek geven voor de kosteneffectieve maatregelenpakketten van de Kaderrichtlijn Water.

In 2008 gaat de eerste verbintenissenperiode onder het Kyoto Protocol van start en wordt een eerste uitgebreid voortgangsrapport van het Vlaamse klimaatbeleidsplan 2006-2012 opgemaakt in samenwerking met de Vlaamse klimaatconferentie. Flexibiliteitsmechanismen zullen geoperationaliseerd worden volgens het huidige klimaatbeleidsplan, maar de Vlaamse overheid geeft haar verwervingsbeleid ondertussen verder vorm. Met de start van de 2de EU-handelsperiode wordt ook het tweede Vlaamse toewijzingsplan 2008-2012 van kracht. De Vlaamse overheid zal de uitvoering, opvolging en objectieve behandeling van nieuwkomers bewaken. De Vlaamse visie op het post-2012 klimaatbeleid wordt verder uitgewerkt. Vlaanderen streeft, in Belgische context, naar een evenwichtige verdeling van de lasten.

Het fijn-stof-beleid wordt verder ontwikkeld en uitgevoerd. De nadruk ligt op de reductie van diffuse stofemissies, zonder evenwel de aandacht voor de geleide bronnen te verliezen. Ondertussen wordt een actieplan voor het Antwerpse havengebied opgesteld.

Het decretaal kader voor de bodemsanering werd in 2007 grondig gewijzigd. Het nieuwe decreet betreffende de bodemsanering en de bodembescherming werd op 22 januari 2007 gepubliceerd. De principiële goedkeuring van het uitvoeringsbesluit volgde in juli 2007. De hele goedkeuringsprocedure kan nog in 2007 afgerond worden. Essentiële wijzigingen zijn onder meer een betere afstemming van bodemsanering op maatschappelijke en bedrijfsprocessen, de mogelijkheid tot het tegelijkertijd uitvoeren van een oriënterend en beschrijvend bodemonderzoek en een aanpassing van de grondverzetsregeling.

Bij ambtshalve sanering wordt voorrang gegeven aan het zo snel mogelijk wegnemen van de meest ernstige risico's en aan projecten die door integratie een maatschappelijke meerwaarde betekenen. Ook het sluiten van bedrijfsspecifieke overeenkomsten zorgt voor een betere integratie van bodemsanering. In 2008 zullen scenario's worden voorbereid voor de integratie van de bodemsanering bij verontreinigde brownfields en voor de integrale aanpak van potentieel verontreinigde woonzones. Bij dit laatste ligt de nadruk op medefinanciering van woonzoneprojecten en gemeentelijke samenwerking. Verder wordt de effectieve aanpak van grootschalige, complexe verontreinigingen gestart. Het nieuwe bodemdecreet maakt de oprichting van bodemsaneringsorganisaties op sectorniveau mogelijk. Een eerste fonds, Vlabotex, werd ondertussen reeds erkend. In 2008 zal dit fonds operationeel zijn.

Na de verwerking van de ontvangen bemerkingen uit het openbaar onderzoek wordt het nieuwe uitvoeringsplan 'Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen' ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. De accenten kaderen binnen het transitieproces duurzaam materialenbeheer en liggen o.m. op preventie, hergebruik, milieuverantwoorde productie en consumptie, ondersteuning van gemeenten en selectieve inzameling. Tevens wordt de nadruk gelegd op integraal ketenbeheer en de voorbeeldfunctie van de overheid (groene bestekken). Ook wordt er voorzien in meer verwerkingscapaciteit conform BBT. Om het storten van hoogcalorisch afval versneld af te bouwen, zal naast selectieve inzameling ingezet worden op het ontwikkelen van een gepaste capaciteit met verhoogde energetische benutting (e.g. WKK). Een geïntegreerde beleidsvisie wordt uitgewerkt voor materiaalrecyclage en energetische valorisatie uit afvalstoffen. Met het nieuwe handhavingsdecreet zullen overtredingen tegen de afvalstoffenwetgeving efficiënter aangepakt worden. Om sluikstorten, ontwijkingsgedrag en zwerfvuil tegen te gaan worden onder meer regelmatig sensibiliseringscampagnes voorzien.

In uitvoering van het decreet Integraal Waterbeleid worden financiële instrumenten ontwikkeld die van toepassing zijn op de oeverzones en overstromingsgebieden in de (deel)bekkenbeheerplannen. Na de goedkeuring van de plannen kunnen ze concreet toegepast worden. De eerste bekkenbeheerplannen, met toegevoegde deelbekkenbeheerplannen, worden vanaf 2008 jaarlijks opgevolgd met bekkenvoortgangsrapporten. Deze bevatten naast de voortgang ook een opgave van noodzakelijke, toekomstige maatregelen. De opmaak van de ontwerp stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas is een kerntaak voor 2008. De bijhorende maatregelenprogramma's zullen zo kosteneffectief mogelijk opgesteld worden.

Vlaanderen blijft via het optimalisatie- en het subsidiëringsprogramma verder investeren in de bovengemeentelijke en gemeentelijke infrastructuur. In 2008 wordt het Optimalisatieprogramma 2010-2014 opgemaakt. Er komt een onderzoek naar de bijsturing van het subsidiebesluit voor de gemeentelijke rioleringen. In 2008 wordt via het subsidiebesluit 25 miljoen euro extra ter beschikking gesteld. Het invoeren van vuilvrachtverwijderingspercentages voor RWZI's zorgt voor een gerichte aanpak van de verdunningsproblematiek. In 2008 zullen ook de resterende zoneringsplannen worden afgewerkt. De methodiek voor de opmaak van gemeentelijke gebiedsdekkende

uitvoeringsplannen wordt verder uitgewerkt en toegepast op 12 proefgebieden. Betreffende de lozingsvergunningen zullen, naast de uitvoering van het Reductieprogramma Lozing Gevaarlijke Stoffen 2005, de sectorale lozingsvoorwaarden geactualiseerd worden steunend op o.a. de Europese BREF-documenten en eigen Vlaamse BBT-studies. Indien bedrijven niet over afvalwatermetingen beschikken wordt de lozingsheffing bepaald op basis van omzettingsscoëfficiënten. In 2008 worden deze herbepaald voor een aantal nieuwe sectoren. Doeltreffend economisch toezicht op de saneringsinfrastructuur wordt gemeentelijk, bovengemeentelijk en bij Aquafin NV uitgevoerd.

De bestaande aanpak van wateroverlast in combinatie met het ecologisch herstel van watersystemen wordt verder toegepast. Het bestaande vereenvoudigde voorspellings- en waarschuwingssysteem voor overstromingen voor heel Vlaanderen wordt in 2008 verder verfijnd. Via <http://www.overstromingsvoorspeller.be/> wordt informatie gegeven over wateroverlast zowel voor het brede publiek als voor de hulpdiensten. In 2008 wordt op basis van de recente grondwatermodelleringen het vergunningenbeleid en het heffingenbeleid verder afgestemd. Voor 2 overgeëxploiteerde lagen (Sokkel en Landiaan) wordt de uitbouw van een grijswatercircuit gepromoot.

Sinds het vernieuwde mestbeleid is Vlaanderen als volledig kwetsbaar gebied aangeduid, met aangescherpte bemestingsnormen en een kortere uitrijperiode. In 2008 zal de door de EU toegekende afwijking (*derogatie*) op de strenge bemestingsnorm, worden geïmplementeerd. De uitscheidingscijfers van pluimvee, de bemestingsvoorwaarden in natuurgebieden en de afbakening van fosfaatverzadigde gebieden zullen herbekeken worden. Er wordt afgestapt van de vergunningenstop voor veeteeltbedrijven. Bedrijfsontwikkeling kan enkel met milieuwinst door afroaming van nutriëntenemissierechten. De heffingen worden vervangen door administratieve geldboetes. Ten slotte wordt er ook gewerkt aan de vermindering van het meststoffengebruik in de tuinbouw.

Voor het bereiken van vrije vismigratie wordt op vraag van Vlaanderen met de BENELUX-landen een aangepaste beschikking voorbereid waarbij de timing verschoven zou worden naar 2015 (in lijn met de EU kaderrichtlijn Water) en de focus zou gelegd worden op de prioritaire waterlopen.

Om een optimaal natuurbeleid te kunnen voeren is een permanente monitoring en objectieve evaluatie van de ingezette instrumenten noodzakelijk. Hiertoe wordt een studie en een geïntegreerd monitoringsprogramma opgestart. Bij het afbakenen en invullen van de natuur- en bosstructuur worden gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen opgemaakt voor de regio's met een ruimtelijke visie. Voor andere regio's worden in 2008 de ruimtelijke visies afgerond en de uitvoeringsprogramma's voorbereid. De opmaak van gebiedsspecifieke natuurbeleidsplannen werd geheroriënteerd naar het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen in de SBZ. Op die basis kunnen instandhoudingsmaatregelen worden geformuleerd voor projecten of planningsprocessen. Voor de gebieden in eigendom of in beheer ligt de prioriteit bij de verdere opmaak van beheerplannen en de verhoging van de effectiviteit van het beheer. Daarbuiten blijft de nadruk liggen op samenwerking en ondersteuning. Naast de rechtstreekse ondersteuning van terreinbeheer door verenigingen, regionale landschappen en bosgroepen, zijn mogelijke nieuwe katalysatoren: landgoederen en beheergroepen. In het kader van het Integraal Waterbeleid en de geïntegreerde visievorming voor ruimtelijke planning wordt de samenwerking met andere sectoren versterkt om een gepaste integratie van natuur en bos te verzekeren.

Het ontwerp van een geïntegreerde en geharmoniseerde soortenwetgeving zal verder uitgewerkt en onderbouwd worden. Tevens worden nieuwe instrumenten ontwikkeld of bestaande geheroriënteerd zoals in het kader van de samenwerkingsovereenkomst en van de beheerovereenkomsten. Naast de lopende soortenbeschermingsplannen worden een aantal nieuwe opgestart. Verwerving wordt gericht op de habitattypes en biotopen van soorten in beschermde gebieden. De hoogste aandacht gaat naar natuur die gekenmerkt wordt door o.m. een hoge zeldzaamheid/kwetsbaarheid, een hoge uniciteit en

onvervangbaarheid. Er wordt geïnvesteerd in nieuwe natuur voor het Schelde-estuarium en het Zwin. Met de provincies wordt het actieplan voor een ruime en ecologische controle van de eikenprocessierups geactualiseerd. Voor het toegankelijkheidsbeleid zal invulling gegeven worden aan de krijtlijnen van het nieuwe BVR (interne richtlijnen, externe communicatiecampagne).

Binnen het Steunpunt Milieu en Gezondheid wordt het vervolg van het humaan biomonitoringsprogramma verder voorbereid en uitgevoerd. Daarnaast zal tevens onderzoek rond endocriene verstoorders en fijn stof worden uitgevoerd.

Van belang voor het innovatieve milieubeleid is de operationalisering van een Vlaams milieu-input-outputmodel. Vanaf midden 2008 wordt hiervan een basisversie opgebouwd. Verder wordt binnen het Milieu Innovatie Platform gestart met de uitvoering van het Vlaams Actieplan Milieu- en Energie-Innovatie.

Voor het duurzaam beheer van natuurlijke rijkdommen voorziet het oppervlakte-delfstoffendecreet in een maatschappelijk verantwoorde ontginning. Zo zal meer gestuurd worden op een gefaseerde ontginning via financiële zekerheden die ontginners moeten stellen voor de eindafwerking van ontgonnen zones. Om de grondstoffenvoorziening voor de toekomst veilig te stellen worden delfstoffenplannen opgemaakt. Samen met de betrokkenen rond de grindwinning wordt nagegaan of, na afronding van het Grinddecreet, verdere winning mogelijk is. Dit kan leiden tot eventuele bijkomende quota om in 2008 een continue bedrijvigheid te realiseren.

3 Algemene strategische doelstellingen

3.1 Integratie

3.1.1 Uitvoering van de begroting 2007

In het kader van PDPO I (2000 - 2006) werden in het najaar van 2006 de laatste provinciale plattelandprojecten uitgevoerd en uitbetaald. Het niveau van de verschillende maatregelen bleef op hetzelfde peil. In 2007 werd het Vlaams strategisch plan voor plattelandontwikkeling voor de nieuwe programmaperiode 2007-2013 door de Europese Commissie aanvaard. Het ontwerp van Vlaams programma voor plattelandontwikkeling 2007-2013 (PDPO II) werd eind 2006 ingediend bij de Europese instanties. Na de terugkoppeling werd de aangepaste versie in juli 2007 opnieuw aan de Commissie overgemaakt. Naar verwachting zal het PDPO II in het najaar door de Commissie worden goedgekeurd. Financieringsmogelijkheden voor herstelmaatregelen in het kader van het behoud van Natura 2000-gebieden en bosbehoud maken onderdeel uit van het nieuwe PDPO II. Voor wat het leefmilieulijk betreft zal ook het toekomstige hoofdstuk 'Landbouwmilieumaatregelen' (As 2) op de ingeslagen weg verdergaan. De maatregelen werden geoptimaliseerd met het oog op een grotere output voor milieu, landschap en natuur. In het overgangsjaar 2007 worden de bestaande beheerovereenkomsten verlengd. Vanaf 1 januari 2008 zullen nieuwe contracten kunnen worden gesloten. Uitgewerkte maatregelen voor As 3 (Diversificatie en leefkwaliteit) werden ingeschoven in PDPO II zodat een Europese co-financiering voor maatregelen van plattelandsbeleid in Vlaanderen gegarandeerd wordt in die periode. Voor As 3 werden inmiddels provinciale managementcomités opgericht en werd een eerste projectoproep gelanceerd. De Leader-aanpak in het kader van As 4 realiseert ten slotte doelstellingen van As 3 waarin de werking van Plaatselijke Groepen, lokale ontwikkelingsstrategieën en de bottom-up aanpak centraal staan.

Landinrichting is vereenvoudigd en meer flexibel gemaakt. Daarbij wordt vooraf een planprogramma gemaakt voor de motivering van een aantal inrichtingsprojecten. Naast het planprogramma voor de Gentse Kanaalzone zijn de planprogramma's Plateau van Moorsel en Brugse Ommeland goedgekeurd. De natuurinrichtingsprocedure is vereenvoudigd en technisch verbeterd om meer efficiënt op inrichtingsvraagstellingen voor natuur te kunnen inspelen. Om snel tot een agrarische verbetering te komen worden de mogelijkheden voor het aangepast inzetten van het instrument ruilverkaveling uitgetest in het project 'Grove Groententeelt Limburg'. Meer en meer vormen inrichting en verwerving een onderdeel van ruimere projecten. Voorbeelden hiervan zijn het flankerend beleid in het kader van het Schelde-estuarium en actualisatie Sigma-plan, Zeebrugge, Linkerscheldeoever (LSO) en RSO Antwerpen, Oosterweelverbinding, en de bijdragen van inrichting en verwerving in projecten De Blankaart en Parkbos. Binnen het Europees project FARLAND werd met Europese partners een toekomstvisie voor inrichting in Europese context uitgewerkt.

Het decreet Vlaamse Grondenbank ging van start op 1 augustus 2007. Alle begunstigden van rechten van voorkoop en koopplicht zijn hierover ingelicht, protocols met partners zijn inmiddels afgesloten en notarissen werden op de hoogte gebracht. Er werden verscheidene bijkomende lokale grondenbanken opgericht: deze zorgen ervoor dat overheidsinitiatieven kunnen doorgaan met een beperking van de impact op openruimte-gebruikers.

In 2007 werd er verder werk gemaakt van de invulling van de Europese Doelstelling-2 financieringsprogramma's. Stedelijke leefkwaliteit blijft een prioriteit voor Europa. Vanaf 2008 kan Vlaanderen hiervoor projecten indienen. Het Vlaams gewest wil tevens via strategische contracten met de steden belangrijke stadsvernieuwingprojecten tot uitvoering brengen. Ook is er het afgelopen jaar veel vooruitgang geboekt bij de ruimtelijke afbakeningsprocessen van stedelijke (initiatiefnemer RWO) en kleinstedelijke gebieden (initiatiefnemer: provincie). Door deze afbakeningen wordt gekozen voor een verdichting van

wonen en werken in stedelijke gebieden. Hiermee wordt invulling gegeven aan diverse milieudoelstellingen zoals de noodzakelijke vrijwaring van open ruimte (in het buitengebied), de bundeling van infrastructuur, zuinig ruimtegebruik,... Steden worden zich bovendien meer en meer bewust van de meerwaarde van autovrije en autoluwe (delen van) stadscentra. De planningsprocessen inzake havens en ruimtelijk-economische structuren (zoals het Economisch Netwerk Albertkanaal) werden in 2007 verder opgevolgd door het departement LNE. Het bewaken van het gebruik van de correcte procedures, het nagaan van aanzienlijke milieu-effecten en het inpassen van milderende maatregelen staan centraal in deze opvolging.

3.1.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

3.1.2.1 *Bijstellen van inrichting en grondmobiliteit (cf. OD 6 bij Integratie)*

De inrichting van het buitengebied dient nog verder geoptimaliseerd te worden door een verdere decretale onderbouwing, een betere financiële omkadering en een snelle en efficiënte afhandeling van lopende projecten. In 2008 wordt gewerkt aan een instrumentendecreet waarin modules voor inrichting en grondmobiliteit worden uitgewerkt die op vraag en op maat van een project kunnen worden ingezet. Om lopende projecten te versnellen, worden de bestaande mogelijkheden soepel en creatief ingezet (vereenvoudigde ruilverkaveling, natuurinrichting en landinrichting, werken op basis van overeenkomsten, overeenkomsten lokale grondenbanken,...). Nieuwe mogelijkheden worden verkend en uitgetest in o.m. de koppelingsgebieden Gentse Kanaalzone, grove groententeelt Noordoost-Limburg, glastuinbouwzone Stokstorm, plattelandontwikkeling De Merode, plattelandontwikkeling Leie-Schelde, flankerend beleid Sigma en rivierherstel Leie. Projecten op vraag van de overheid zoals de uitvoering van werken (natuurcompensatie of natuurbegeleidende maatregelen), grondmobiliteit (overeenkomsten lokale grondenbanken, vrijwillige ruilingen tussen particulieren,...) of voorbereidende landbouw-economische analyses voor bv. Sigma, afbakening buitengebied en delfstoffenplannen zijn prioritair. Hiernaast is het van belang om de ruilverkavelings-, landinrichtings- en natuurinrichtingsprojecten in uitvoering zo efficiënt mogelijk en binnen aanvaardbare termijnen te kunnen afronden. Door de uitvoering van de projectmaatregelen sneller op mekaar te doen volgen, worden de projecten ook merkkelijk efficiënter en goedkoper. Om bij de vraaggestuurde werking de projecten inrichting en grondmobiliteit beter te kunnen plannen wordt gestreefd naar structurele samenwerkingsakkoorden tussen VLM enerzijds en VMM, W&Z en Agentschap Infrastructuur anderzijds. Concreet wordt zo de inbreng van inrichting en grondmobiliteit beter afgestemd op het integraal waterbeleid en het infrastructuurbeheer.

3.1.2.2 *Verdere uitbouw van een grondenbank (cf OD 6 bij Integratie)*

Sinds het decreet Vlaamse Grondenbank van 2007 kunnen alle overheden van het beleidsdomein leefmilieu beroep doen op de Grondenbank. Daarnaast dienen alle rechten van voorkoop en koopplichten gecentraliseerd bij de Vlaamse Grondenbank te worden aangeboden. Hiervoor worden een interactief e-loket en een Landmanagement-informatiesysteem, dat toegang geeft tot alle perceelsgebonden informatie, uitgebouwd. Daarnaast is er een meldpunt voor aanbiedingen van onroerende goederen aan de overheid en kunnen beroepslandbouwers beroep doen op de grondenbank voor een ruilprogramma op vrijwillige basis. Nieuwe lokale grondenbanken worden ingesteld om de impact van initiatieven (havenuitbreiding, aanleg infrastructuur, bosuitbreiding, natuurontwikkeling) op grondgebruikers te beperken. Voor de structurele uitbouw van het meldpunt, de verdere uitbouw van het e-loket en ondersteunende informaticatoepassingen, en de toenemende dossierafhandeling, wordt er in 2008 geïnvesteerd in personeel en aangepaste opleidingen.

3.1.2.3 *Insteek van leefmilieu in PDPO consolideren en vergroten (cf. OD 5 bij Integratie)*

De implementatie van het nieuwe Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling 2007-2013 (PDPO II), zodra goedgekeurd door de Europese Commissie, en de voorbereiding van het Vlaams plattelandsbeleidsplan zijn prioritair voor het Vlaams geïntegreerd plattelandsbeleid. Na de oprichting van het interbestuurlijk plattelandsoverleg (IPO) is een Vlaams plattelandsbeleidsplan, met als uitgangspunt beleidsdomeinoverschrijdende doelstellingen, de volgende stap. Het zal ook als kader dienen voor de provinciale plattelandsbeleidsplannen. Parallel daarmee worden de geïnitieerde plattelandsprojecten uitgevoerd en nieuwe projecten opgestart. Het beleidsdomein LNE zal in belangrijke mate verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de maatregelen voorzien in as 2 (Leefmilieu), as 3 (Leefkwaliteit van het platteland) en de horizontale Leader-as (as 4) en in beperkte mate as 1 (Competitiviteit van Land- en Bosbouw). Specifieke aandacht kan gaan naar beheerovereenkomsten voor soortenbescherming, perceelsrandenbeheer, erosiebestrijding en naar bosbouwmaatregelen (as 2). Het PDPO II bevat met betrekking tot beheerovereenkomsten enkele nieuwe elementen, zoals bedrijfsovereenkomsten met maatregelen en het systeem met aanbestedingen. Daarnaast zijn ook enkele nieuwe agromilieumaatregelen en compenserende betalingen voorzien, zoals de beheerovereenkomst akkervogels en maatregelen t.b.v. integraal waterbeheer. Een belangrijke bijdrage tot het succes van de beheerovereenkomsten is de inzet van de bedrijfsplanners die met de landbouwers gebiedsgericht en op maat bedrijfsplannen opmaken en zo beheerovereenkomsten laten sluiten. In as 3 worden de inrichtingsmaatregelen vooral toegespitst op recreatief medegebruik, geënt op de omgevingskwaliteiten en worden provinciale plattelandsprojecten en projecten in Leader-gebieden o.m. ingezet voor de opwaardering van natuurlijk en cultureel erfgoed. De besparingen op de Europese Toekomstige prioriteiten vereisen een verhoogde inspanning van de Vlaamse overheid.

3.1.2.4 *Ondersteuning en integratie van leefmilieu in stedelijke ontwikkelingsprojecten*

Europa voorziet in de Structuurfondsen financiële middelen voor vier prioriteiten (EFRO doelstelling 2). Volgend op het zesde Milieuactieprogramma van de EU is ook stedelijke ontwikkeling een prioriteit. In het Nationaal Strategisch Referentiekader (NSRK) werd deze prioriteit verder uitgewerkt. In 2008 zullen er stedelijke ontwikkelingsprojecten uitgewerkt worden die de focus leggen op de versterking van de economie, de verbetering van de mobiliteit, de verbetering van de leefkwaliteit en van het sociaal-cultureel leven in de stedelijke gebieden. Voor de aspecten leefmilieu zal er, naast de gevraagde financiering vanuit Europa, voorzien worden in (financiële) ondersteuning vanuit Vlaanderen.

3.1.2.5 *Werken aan een Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling*

De Algemene diensten van het regeringsbeleid coördineren de uitvoering en opvolging van een Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling. Vele DO-thema's hebben een expliciete milieu-invalshoek. De integratie van leefmilieuaspecten in de andere sectoren is een cruciaal onderdeel van de Vlaamse strategie. Leefmilieu voert de strategie mee uit en treedt, waar mogelijk, faciliterend op voor wat de andere beleidsdomeinen betreft. Veel initiatieven worden door het beleidsdomein LNE getrokken en/of opgevolgd. In dezelfde context worden ideeën aangereikt voor het Steunpunt 'Duurzame ontwikkeling', dat vanaf 2007 voor 5 jaar werd opgericht, en wordt dit van nabij opgevolgd.

3.1.2.6 *Werken aan behalen van luchtkwaliteitsnormen via het mobiliteitsbeleid*

In uitvoering van het Fijn stof plan en het Vlaams Klimaatplan werden in 2007 concrete voorstellen voorgelegd betreffende een milieugerelateerde hervorming van de verkeersbelasting en de BIV. In 2008 gaat er aandacht naar de implementatie van de hervorming. Aandachtspunten zijn overleg met de federale overheid betreffende het aanleveren van data nodig voor berekening van de verkeersbelastingen, het integreren van

een korting voor omgebouwde voertuigen en overleg met de andere gewesten over de invoering van de hervorming. Er zal ook verder aandacht besteed worden aan een optimalisering van de Ecoscore-databank, die aan de basis ligt van de belastingshervormingen. Daarnaast zullen de inspanningen worden voort gezet om een oplossing te bieden voor de overschrijdingen van de fijn stof norm en de NO₂ norm langs snel- en gewestwegen. Overleg met steden en gemeenten betreffende de luchtkwaliteit in binnenstedelijke gebieden wordt opgevoerd. In uitvoering van het 'Actieplan milieuzorg in het Vlaamse voertuigenpark' gaat in 2008 aandacht naar de implementatie van de omzendbrief waarin minimumwaarden werden opgenomen waaraan de Ecoscore van een nieuw voertuig binnen de Vlaamse overheid dient te voldoen. Het project rond energiezuinig rijden bij de Vlaamse overheid wordt geëvalueerd en waar mogelijk verankerd binnen de Vlaamse overheid. Tot slot gaat in 2008 aandacht naar de verdere uitwerking van maatregelen uit het actieplan voor de zeescheepvaart en binnenvaart.

3.1.2.7 *Gelijke kansenbeleid*

Binnen het leefmilieubeleid wordt aandacht gegeven aan het gelijke kansen-beleid. Waar nodig wordt overlegd met de minister bevoegd voor het gelijke kansen-beleid.

3.2 **Participatie en maatschappelijke gedragenheden**

3.2.1 **Uitvoering van de begroting 2007**

Eén jaar na de start van het Doelgroepprogramma Voedingsnijverheid 2006-2010 werd een eerste voortgangsrapport opgemaakt: een belangrijke realisatie is de Integrale Milieuanalyse Voedingsnijverheid 2007. Dit rapport beschrijft de socio-economische toestand, de milieudruk en het milieumanagement van de Vlaamse voedingsnijverheid. Deze vorm van gestructureerd doelgroepenbeleid wordt uitgebreid naar prioritaire sectoren binnen de hoofddoelgroepen industrie en landbouw. De prioritaire sectoren werden bepaald aan de hand van een onderbouwde methodologie met inbreng van de doelgroeporganisaties. Inmiddels zijn de voorbereidingen voor de samenwerking gestart. In uitvoering van het luik landbouw beslisten de secretarissen-generaal van de departementen Leefmilieu, Natuur en Energie en Landbouw en Visserij om de samenwerking tussen beide beleidsdomeinen te verdiepen en op alle niveaus afstemming en overleg te voorzien. In de toekomst worden knelpunten en opportuniteiten systematisch besproken en aangepakt. Door een wijziging van de prioriteiten is de implementatie van het luik Consumenten, het derde en laatste deel van het Actieprogramma DGB, voorlopig uitgesteld. Verder ging er meer aandacht uit naar de dienstverlenende rol van de Cel DGB om medewerkers van het beleidsdomein te assisteren bij het in praktijk brengen van doelgroepenbeleid. Hiervoor wordt eind 2007 een vademecum doelgroepbetrokkenheid ontwikkeld en ter beschikking gesteld.

De interactieve NME-inventaris Vlaanderen werd volledig operationeel. De promotie van de inventaris naar de diverse doelgroepen stond centraal. Het Vlaamse Implementatieplan 'Educatie voor Duurzame Ontwikkeling' (EDO) werd voorbereid in een redactiecomité. Het EDO-platform, aangestuurd door het beleidsdomein Leefmilieu, was operationeel maar kreeg nog geen officieel karakter. Een onderzoek naar de stand van zaken inzake het EDO-beleid en EDO-initiatieven vond plaats.

Voor het jaar 2007 werden in het kader van het Projectenfonds 22 projecten ingediend: 6 DuLoMi-projecten, 14 NME-projecten en 2 MiNa-projecten. De adviescommissie gaf een gunstig advies voor 7 van deze projecten: 2 DuLoMi-projecten, 4 NME-projecten en 1 MiNa-project. Bij de doelgroep onderwijs stijgt het aantal MOS-scholen (Milieuzorg op School) dat werkt aan milieuthema's afvalpreventie en duurzame materialen, water, energie, mobiliteit en natuur op school/vergroening. Voor het secundair onderwijs werd het nieuwe themapakket mobiliteit afgewerkt. Om het invoeren van een milieuzorgsysteem in het hoger onderwijs te ondersteunen, biedt ECOCAMPUS een praktijkgerichte handleiding met stappenplan en bijhorende instrumenten aan die werd verspreid bij de doelgroep. Deze handleiding wordt

momenteel getoetst in vijf instellingen van het Vlaams Hoger Onderwijs. De Milieukoopwijzer werd verlengd: het project werd verbreed naar grootverbruikers en vier nieuwe doelgroepen, nl. jeugdwerk, socio-culturele verenigingen, de toeristische sector en verzorgingsinstellingen.

In het kader van de uitvoering van het actieplan 2006 - 2010 Energiezorg in Vlaamse overheidsgebouwen werd o.m. de handleiding voor de technische vereisten voor het bouwen, verbouwen en huren van gebouwen door de Vlaamse overheid doorgelicht en aangepast op basis van duurzaamheidscriteria. Er werden nieuwe ontwerp omzendbrieven opgesteld rond rationeel energiegebruik binnen de Vlaamse overheid. Het actieplan 2007 - 2010 Milieuzorg in het Voertuigenpark van de Vlaamse overheid werd goedgekeurd op 26 januari 2007. Er lopen verschillende acties waaronder een opleiding milieuvriendelijk rijgedrag voor beroepschauffeurs van de Vlaamse overheid, en een proefproject i.v.m. de ombouw van enkele dienstwagens om op plantenolie te rijden. Een ontwerp nationaal Actieplan Duurzame overheidsopdrachten is klaar en wordt nu verder op politiek niveau behandeld. In het voorjaar van 2007 werd gestart met een analyse van de stand van zaken binnen de Vlaamse overheid i.v.m. duurzaamheidscriteria in overheidsopdrachten voor drie productgroepen.

3.2.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

3.2.2.1 *Ontwikkelen van doelgroepprogramma's (DGP) voor prioritaire sectoren industrie en landbouw (cf. OD bij Participatie en maatschappelijke gedragenheid)*

Het milieubeleid op maat (cf. DGP Voedingsnijverheid) wordt uitgebreid naar prioritaire sectoren binnen de hoofddoelgroepen industrie en landbouw. Deze werden in 2007 via een onderbouwde en reproduceerbare methodologie geïdentificeerd. De samenwerking met deze sectoren start met de opmaak van een sectorspecifiek DGP, bestaande uit door de milieuoverheid en de vertegenwoordigende sectororganisaties gezamenlijk onderschreven doelstellingen en concrete afspraken omtrent een aantal gekozen milieuthema's. Een sectorspecifiek bilateraal overlegorgaan zorgt voor een periodieke opvolging van de uitvoering van de afspraken.

3.2.2.2 *Opstarten structureel overleg tussen de beleidsdomeinen LNE en LV (cf. OD bij Participatie en maatschappelijke gedragenheid)*

In 2007 werd structureel overleg tussen de beleidsdomeinen LNE en LV opgestart met het oog op beleidsafstemming gericht op de doelgroep landbouw. Dit periodieke overleg van leidend ambtenaren van beide beleidsdomeinen behandelt knelpunten en opportuniteiten rond beleidsdomeinoverschrijdende thema's. In 2008 wordt dit overleg structureel verder uitgebouwd met themawerkgroepen waar voorstellen voor oplossing of aanpak van knelpunten of opportuniteiten worden uitgewerkt en besproken.

3.2.2.3 *Stimuleren van doelgroepbetrokkenheid bij de werking van de verschillende entiteiten van het beleidsdomein LNE (cf. OD bij Participatie en maatschappelijke gedragenheid)*

In 2008 wordt gewerkt aan de verinnerlijking van de doelgroepinvalshoek binnen alle geledingen van het beleidsdomein LNE. Door middel van concrete instrumenten zoals een vademecum 'betrokkenheid van doelgroepen', een extranettoepassing met informatie over de doelgroepen en vraaggestuurde procesbegeleiding door doelgroepcoördinatoren wordt opleiding en begeleiding voorzien van beleidsmedewerkers.

3.2.2.4 *Portaalsite milieuinfo.be verder uitbouwen tot de een geïntegreerde site voor leefmilieu-informatie in Vlaanderen*

Tegen eind 2007 wordt de herpositionering van de portaalsite www.milieuinfo.be voltooid, waardoor de informatie op de verschillende websites van het beleidsdomein wordt

afgestemd, o.m. voor milieugegevens die actief openbaar moeten worden. De portaalsite werd uitgebreid met een overzicht inspraakprocedures binnen het beleidsdomein en met een lijst van aanvraagformulieren voor bv. erkenningen of subsidies. Op basis van een behoeftenbevraging wordt voor de doelgroep industrie en voor de doelgroep landbouw een communicatieplan 2008 opgesteld.

De portaalsite Milieuinfo.be wordt structureel uitgebouwd met informatie en interactieve toepassingen in functie van de behoeften bij verschillende doelgroepen. Deze site zal ook op alle mogelijke manieren gepromoot worden als de toegangspoort tot digitale informatie van de Vlaamse milieuoverheid. Het is de bedoeling dat iedereen in Vlaanderen de digitale leefmilieu-informatie zoekt (en vindt) via milieuinfo.be.

3.2.2.5 *Uitwerken van indicatoren voor communicatieactiviteiten*

Uitgaande van de bestaande onderzoeken inzake prestatiemetingen zal het COLEV indicatoren uitwerken voor een aantal typen van communicatie-activiteiten aan de hand van concrete acties (sensibiliseringscampagnes, deelname aan beurzen en evenementen en websites).

3.2.2.6 *Actieplannen interne milieuzorg uitwerken en uitvoeren (cf. SD Beleidsnota)*

De uitvoering van de actieplannen energiezorg in Vlaamse overheidsgebouwen en milieuzorg in het voertuigenpark van de Vlaamse overheid (2006-2010) wordt verder gezet. In 2008 is een eerste rapportering voorzien. Daarin zal o.m. een stand van zaken opgenomen worden, een evaluatie van de uitgevoerde acties en waar mogelijk ook cijfermateriaal. In het kader hiervan wordt verder werk gemaakt van de samenstelling van een indicatorenset. Op basis van de resultaten van de studie 'duurzaamheidscriteria in overheidsopdrachten binnen de Vlaamse overheid', die afgerond wordt begin 2008, het ontwerp Nationaal Actieplan Duurzame overheidsopdrachten en het Europees beleid, zal een aanpak uitgewerkt worden i.v.m. groene en duurzame overheidsopdrachten. Dit zal gebeuren i.s.m. de andere betrokken beleidsdomeinen. De opname van milieucriteria in bestekken van de Vlaamse overheid zal vanuit het beleidsdomein gestimuleerd en ondersteund worden. Om realistische maar ook voldoende ambitieuze doelstellingen vast te leggen voor duurzaam bouwen, verbouwen en huren door de Vlaamse overheid en deze te onderbouwen is in 2008 een nieuwe studie gepland. Vormingen, communicatiemateriaal en andere instrumenten worden verder ontwikkeld en ter beschikking gesteld van de doelgroepen (Vlaamse en lokale overheden). Om beschikbaar materiaal, ook van andere bronnen, meer toegankelijk te maken, wordt een 'wegwijzer' ontwikkeld.

3.2.2.7 *Vlaams Implementatieplan Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO) opstellen*

In het kader van het decennium voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (2005-2014) van de Verenigde Naties en ter uitvoering van de Strategie voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (UNECE 2005) zal de Vlaamse Regering een EDO-implementatieplan goedkeuren en in dat kader starten met de eerste EDO-maatregelen en –acties daarvan. Het Vlaams EDO-platform wordt in 2008 officieel geïnstalleerd. Dit plan spoort samen met de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling en is opgemaakt samen met andere betrokken beleidsdomeinen en het middenveld. De belangrijkste vastgestelde lacunes m.b.t. EDO in specifieke sectoren (bv. inzake duurzaam bouwen) worden aangepakt. Een studie naar potentiële bouwers en verbouwers wordt opgestart.

3.2.2.8 *Schoolse en niet-schoolse jeugd sensibiliseren*

In het kader van het MOS-project Energie kunnen in het schooljaar 2007-2008 de secundaire scholen aan de slag met de nieuwe themapakketten 'mobiliteit' en 'water'. In 2008 zal ook het themapakket 'vergroening' beschikbaar zijn. Andere initiatieven in 2008 betreffen: een actualisatie en herwerking van de themabundels energie en verkeer voor het basisonderwijs

en de vierde editie van Dikke Truiendag (met uitbreiding naar de doelgroep gezinnen). Het milieuzorgproject Ecocampus voor het hoger onderwijs (hogescholen en universiteiten) loopt tijdens het academiejaar 2007-2008 in 5 hoger-onderwijsinstellingen als een proefproject. Na evaluatie en bijsturing krijgt het ECOCAMPUS-project een blijvend karakter als sluitstuk van één groot educatief milieuzorgproject voor het regulier onderwijs van kleuter- tot en met hoger onderwijs. Ecocampus wordt vanaf het academiejaar 2008-2009 opengesteld voor alle geïnteresseerde hogescholen en universiteiten. In het kader van de verbreding van NME naar niet-schoolse doelgroepen wordt binnen de werking JeROM een handleiding voor interne milieuzorg bij jeugdgroepen ontwikkeld om jeugdgroepen te stimuleren hun CO₂-uitstoot te verminderen en hierover hun leden te sensibiliseren.

3.3 Subsidiariteit

3.3.1 Uitvoering van de begroting 2007

Bij de opvolging van het algemene lokale milieubeleid ging bijzondere aandacht naar de Samenwerkingsovereenkomst met gemeenten en provincies 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling'. Op 1 januari 2002 ging de eerste fase (2002-2004) van deze overeenkomst van start. Naast de klassieke milieuthema's (zoals water, afval, hinder en natuur, bos en groen) maken ook thema's als sociale tewerkstelling, ruimtelijke ordening, mobiliteit en energie deel uit van deze overeenkomst. Via gebiedsgerichte en/of doelgroepgerichte werking wordt de samenhang tussen al deze thema's en beleidsdomeinen bevorderd. De tweede fase (2005-2007) van de Samenwerkingsovereenkomst (GK VR 24 mei 2004) werd verder opgevolgd. In 2006 werd gestart met de uitwerking van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst die in 2008 in werking treedt. Via de overeenkomst worden lokale overheden ook gestimuleerd en ondersteund om te werken met indicatoren. Eind 2006 zijn al meer dan 1 op 3 gemeenten die de overeenkomst ondertekenden bezig met het gebruik van indicatoren voor de opvolging van hun milieubeleid. De website (www.samenwerkingsovereenkomst.be) werd verder onderhouden en er werden specifieke ad-hoc communicaties gedaan (mailing, checklist opmaak MJP). Ter ondersteuning van de overeenkomsten met lokale overheden werden ook de samenwerkingsovereenkomsten met de ngo's (BBL en VODO) opgevolgd (zie 3.2).

3.3.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

3.3.2.1 *Nieuwe samenwerkingsvorm met lokale overheden implementeren (cf. OD 2 bij Subsidiariteit)*

Een nieuwe Samenwerkingsovereenkomst treedt in werking vanaf 2008. Hierbij zullen plan-, rapporterings- en controleverplichtingen beduidend verminderd worden en wordt zo veel mogelijk ruimte gegeven voor eigen beleidsruimte en creativiteit. De gemeentelijke samenwerkingsovereenkomst is opgebouwd uit een basis, een onderscheidingsniveau en een projectmodule. De basis bestaat uit acties voor verschillende thema's waaraan alle gemeenten moeten voldoen, voornamelijk ter ondersteuning van wettelijke bepalingen of algemeen aanvaarde taken. Hiertegenover staat een basisvergoeding. Het onderscheidingsniveau, met bijkomende subsidies, bevat acties die gemeenten stimuleren verder te gaan. Daarnaast kunnen gemeenten die de basis halen ook projecten indienen in het kader van de overeenkomst. Voor de provincies zal een systeem van basis met projectmodule gelden. Naast het voeren van een eigen beleid, ligt in de basis nog meer de nadruk op de ondersteuning van de gemeenten door de provincies.

3.4 Beleidsvoorbereiding en –evaluatie

3.4.1 Uitvoering van de begroting 2007

In uitvoering van het regeerakkoord werd het DABM op het vlak van planning in 2006 aangepast. Als gevolg hiervan moest het MINA-plan 3 in 2007 geactualiseerd worden. Ter voorbereiding daarvan werd een grondige evaluatie van de uitvoering van het huidige plan opgesteld. Deze evaluatie vormde de basis voor de voorstellen tot aanpassing, die in de loop van 2007 tot een ontwerp van MINA-plan 3+ hebben geleid. De uitgevoerde cijfermatige evaluatie van het MINA-plan 3 was maar mogelijk doordat het plan in oorsprong zo werd opgebouwd dat het vlot kan dienen als kader voor jaarlijks weerkerende rapporteringen en programmeringen en voor evaluaties. Voor de themahoofdstukken werden plandoelstellingen beter opvolgbaar gemaakt door er operationele indicatoren aan te koppelen en deze worden voortdurend geactualiseerd en verfijnd.

De afstemming tussen de milieujaarprogramma's, de beleidsbrief en de toekomstige prioriteiten werd jaar na jaar vergroot. In 2006 werd voor het eerst van een gezamenlijke basistekst vertrokken om inhoud te geven aan deze drie documenten. De gezamenlijke basistekst kwam tot stand met en is afgestemd op de toekomstige prioriteiten. Bovendien wordt het MJP volledig ingeschoven in de memorie van toelichting bij de toekomstige prioriteiten zonder zijn eigenheid te verliezen. In het MJP worden bv. bijkomende accenten gelegd, die specifiek zijn voor de milieubeleidsplanning, zoals de rigoureuze opvolging van de plandoelstellingen uit het MINA-plan 3.

In het voorjaar van 2007 werden de eerste beheersovereenkomsten met de IVA/EVA opgesteld. Vanuit de bekommernis eigen aan dit hoofdstuk werd d.m.v. een centrale advisering gewerkt aan een inhoudelijke afstemming met het MINA-plan.

Op het vlak van beleidsevaluatie kan opnieuw melding gemaakt worden van de evaluatie van het MINA-plan 3. Het betrof hier wel een oefening in de breedte, die vooral betrekking had op de plandoelstellingen -tegelijk werd ook wel een beschrijvende evaluatie gemaakt van de uitvoering van de projecten uit het MINA-plan 3. Voor een meer diepgaande aanpak werden een aantal verkennende oefeningen gemaakt. Een eerste opdracht hierrond heeft geleid tot een methodiek om met beleidsinformatiekaarten (BIK) te werken. Hierin wordt de cruciale beleidsinformatie voor een thema op een overzichtelijke wijze bijeengebracht. In 2007 werden de eerste stappen gezet om dit verder voor het beleidsdomein te veralgemenen, zodat in de toekomst op een onderbouwde wijze kan leiden tot een rapportering over beleidseffecten (o.m. in het kader van de beheersovereenkomsten).

3.4.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

3.4.2.1 *Verankeren van de beleidsopvolging en -evaluatie (cf. OD1 bij Beleidsvoorbereiding en -evaluatie)*

Er wordt gewerkt aan het beter opvolgbaar maken van de beleidsvoornemens en de beheerscyclus (prestaties, kengetallen en indicatoren) en de afstemming daartussen. Dit is des te meer aan de orde bij de opmaak van de beheers- en managementovereenkomsten en de verplichte rapporteringen daarover. Daarnaast wordt in samenwerking met MIRA/NARA gestart met het uitwerken van een programma voor diepgaande beleidsevaluaties. Een structurering en een betere opvolging van zo'n programma zal ook meer lijn brengen in de huidige verspreide inspanningen. Tegelijk moet ervoor gezorgd worden dat de beleidsevaluatie verankerd wordt als een vast element in de beleidscyclus. De wederzijdse afstemming met MIRA-BE is daarbij belangrijk. Tenslotte wordt een specifiek initiatief opgestart om de gezamenlijke beleidseffecten binnen het beleidsdomein in kaart te brengen en op te volgen.

3.4.2.2 *Diverse plannen, programma's en rapporteringen op elkaar afstemmen (cf. OD1 bij Beleidsvoorbereiding en -evaluatie)*

Toekomstige prioriteiten en Milieujaarprogramma worden verder geïntegreerd en de aansluiting met de beleidsbrief geperfectioneerd. De meeste aandacht zal in 2008 gaan naar de afstemming tussen diverse planningsinstrumenten voor het hele beleidsdomein leefmilieu, natuur en energie onderling. Het gaat hierbij over alle mogelijke beleidsplannen, maar ook over de beheersovereenkomsten en de ondernemingsplannen van de onderscheiden entiteiten. In 2007 komen de eerste beheersovereenkomsten tot stand en moet worden nagedacht over de wijze van rapporteren hierover. Afstemming hierbij is noodzakelijk in het licht van geïntegreerde cycli. De verdere afstemming tussen milieu- en energiebeleid is een bijzondere uitdaging.

3.5 **Rechtszekerheid**

3.5.1 Uitvoering van de begroting 2007

De EU-richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (IPPC) schrijft tussentijdse evaluaties voor van de vergunningssituatie van GPBV-bedrijven. Deze tussentijdse evaluaties zijn al meerdere jaren lopende en hierover wordt driejaarlijks aan de EU-Commissie gerapporteerd. Bij deze evaluaties worden o.a. de BBT/BREF-evoluties meegenomen. Naast de individuele aanpak volgens de vergunningsaanvragen, gebeurt de sectorale aanpak volgens de goedkeuring van de nieuwe en de herziening van bestaande BREF's. De laatste nieuwe BREF's, o.a. deze voor de chemiesector, werden recent goedgekeurd.

Het project 'Integrale voorwaarden' werd voor de twee beschouwde pilootsectoren garages en houtbewerkingsbedrijven afgerond met een besluit tot integratie van integrale voorwaarden in de VLAREM-reglementering. Begin 2007 werden deze integrale voorwaardenpakketten operationeel. In 2007 wordt het tweede verzamelbesluit tot wijziging van VLAREM afgewerkt. De focus ligt hierbij op inhoudelijke actualisatie in het licht van de technologische evolutie (o.a. door de aanpassing van het indelingscriterium 'geïnstalleerde totale drijfkracht') en verdergaande vereenvoudiging. Verder werd gestart met aanpassing van de VLAREM-reglementering teneinde de elektronische indiening van de milieuvergunningaanvraag mogelijk te maken.

In 2007 is het besluit houdende nadere regels inzake ruimtelijke veiligheidsrapportage goedgekeurd en in werking getreden. Met dit besluit zijn de criteria vastgelegd waarmee de dienst Veiligheidsrapportering beslist of al dan niet een ruimtelijk veiligheidsrapport bij ruimtelijke plannen dient opgesteld te worden. Het richtlijnenboek voor veiligheidsrapportages werd geactualiseerd omwille van de nieuwe regelgevingen inzake het Samenwerkingsakkoord en inzake het besluit over ruimtelijke veiligheidsrapportage. Een onderzoeksproject over veiligheid aangaande transport van gevaarlijke stoffen over de verschillende modi (weg, water, spoor, pijpleiding) in het Vlaams Gewest werd gefinaliseerd en heeft geleid tot een aantal voorstellen om een Vlaams veiligheidsbeleid inzake transport van gevaarlijke stoffen te kunnen ontwikkelen.

In het kader van de uitvoering van het Verdrag van Helsinki aangaande grensoverschrijdende gevolgen van chemische ongevallen dat van kracht werd op 5 juli 2006, werd bilateraal overleg opgestart.

Het richtlijnenboek mer is een belangrijke nieuwe fase ingegaan waarbij richtlijnen per activiteitengroep worden opgesteld en waarbij ook aandacht gaat naar de planmer. Eind 2007 worden de richtlijnen voor de activiteitengroep lijninfrastructuur beschikbaar gesteld.

Het ontwerp van Milieuschadedecreet ligt thans ter bespreking in het Vlaams Parlement. Dit ontwerpdecreet moet vorm geven aan de om te zetten Europese richtlijn inzake Milieuschade van 21 april 2004. De uitwerking van het ontwerpdecreet gebeurde na drie

Rondetafels in de loop van de jaren 2004 - 2006 met vertegenwoordigers van bedrijfswereld, de milieuverenigingen, de banken, de verzekeraars en diverse administraties. Vervolgens werd dit ontwerpdecreet voor advies voorgelegd aan SERV en MiNa-Raad alsook aan de Raad van State.

3.5.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

3.5.2.1 *Regelgeving MER/VR op punt stellen (cf. OD 2 bij Rechtszekerheid)*

Met het decreet van 27 april 2007 dat de titel van het DABM inzake de milieueffect- en veiligheidsrapportage heeft gewijzigd (BS 20.06.2007), is de Europese richtlijn met betrekking tot de planmilieueffectrapportage omgezet. Dit decreet wordt operationeel met een uitvoeringsbesluit en een omzendbrief die in het najaar 2007 worden goedgekeurd. Vanaf 2008 verder gewerkt aan de uitvoeringsreglementering van de overige hoofdstukken van titel IV van het DABM. Voor VR wordt in 2008 het ontwikkelen van een ICT-tool opgestart ter inventarisatie van gegevens over externe veiligheid van Seveso-inrichtingen en ter inventarisatie van gegevens over de verschillende aandachtsgebieden die vermeld zijn in het besluit houdende nadere regels inzake ruimtelijke veiligheidsrapportage. In het kader van het Samenwerkingsakkoord met de federale Staat, het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (omzetting van Europese Sevesoregelgeving) wordt in 2007 en 2008 verder bekeken welke herverdeling van Sevesoheffingen kan plaatsvinden tussen de federale en de gewestelijke overheden. In 2008 worden beleidsinitiatieven ontwikkeld ter verbetering van de externe veiligheid van transport van gevaarlijke stoffen voor verschillende modi (transport over weg, spoorweg, waterweg en via pijpleidingen).

3.5.2.2 *Het richtlijnenboek mer uitbreiden*

Het richtlijnenboek mer gaat een belangrijke nieuwe fase in. Er komen richtlijnen per activiteitengroep en in het bijzonder ook voor de planmer. Aanpak en methodiek worden verduidelijkt op maat van een type activiteit, van een type plan of als ondersteuning en ter stroomlijning van de individuele mer's.

3.5.2.3 *Verder uitwerken en optimaliseren van het milieuvergunningen-instrumentarium (cf. OD 5 bij Rechtszekerheid)*

In het kader van de EU-richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (IPPC) zal de lopende tweede evaluatieronde gefinaliseerd worden. Eind 2007 zijn meerdere bestaande BREF's in herziening. In de loop van 2008 zal een planning worden opgesteld om werk te maken van een derde GPBV-evaluatieronde conform de timing voorgesteld in de voorstellen van de geplande herziening van de IPPC-richtlijn. Er wordt verder gewerkt aan het unieke loket waarbij de stedenbouwkundige en de milieuvergunningsprocedure maximaal op elkaar worden afgestemd, met een gemeenschappelijke startdatum, een gezamenlijk openbaar onderzoek en gelijke beslissingstermijnen. Stappen worden gezet om dit in 2008 operationeel te maken.

3.5.2.4 *Operationalisering Milieuschadedecreet*

Er wordt gestart met de uitwerking van het uitvoeringsbesluit dat het Milieuschadedecreet moet operationaliseren. Bedoeling is om midden 2008 het ontwerpbesluit te laten goedkeuren door de Vlaamse Regering.

3.6 Handhaving

3.6.1 Uitvoering van de begroting 2007

Het ontwerp van Milieuhandhavingsdecreet ligt thans ter bespreking in het Vlaamse Parlement. Het initiële voorontwerp werd op basis van twee Rondetafelconferenties in 2005 grondig bijgestuurd tijdens de eerste helft van 2006. Vervolgens werd het voorontwerp op

basis van de uitgebrachte adviezen door de Commissie Vervolgingsbeleid, de SERV en de Minaraad, en het College van Procureurs-generaal bijgewerkt en voorgelegd voor advies bij de Raad van State.

In functie van een planmatige en gecoördineerde handhaving werd in 2007 uitvoering gegeven aan het milieu-inspectieprogramma (MIP) 2007. Vóór eind 2007 wordt het MIP 2008 opgesteld waarbij ook beroep wordt gedaan op de insteek van andere belangrijke (handhavings)actoren.

3.6.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

3.6.2.1 *Uitvoeringsbesluiten Milieuhandavingsdecreet (cf. OD 1 Beleidsnota)*

Er wordt gestart met de voorbereiding van één groot uitvoeringsbesluit dat het Milieuhandavingsdecreet moet operationaliseren. Het voornemen is om tegen januari 2009 een ontwerpbesluit te kunnen laten goedkeuren door de Vlaamse Regering. Van dat ogenblik af zullen de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving, de gewestelijke entiteit die zal instaan voor de oplegging van bestuurlijke geldboeten en het Milieuhandavingscollege effectief kunnen opgericht en geoperationaliseerd worden. Het Milieuhandavingscollege is een administratief rechtscollege dat uitspraak zal doen over de beroepen, ingesteld tegen beslissingen van de gewestelijke entiteit tot oplegging van bestuurlijke geldboeten. In de loop van 2008 zal ook de uitbreiding van de toepassing van dit decreet naar het mestdecreet en het natuurbeheersrecht worden voorbereid.

3.7 Economische onderbouwing en financiering

3.7.1 Uitvoering van de begroting 2007

De Europese Commissie heeft in het voorjaar 2007 een groenboek gepubliceerd over economische instrumenten voor het milieubeleid. Met dit groenboek wil de Europese Commissie het debat op gang brengen om deze instrumenten meer in te zetten voor energie en klimaatbeleid en voor andere toepassingen zoals milieugevolgen van transport, afvalbeleid, waterbeleid, bescherming van biodiversiteit en verbetering van luchtkwaliteit. Voor een kleine open economie als België kan dit groenboek de aanzet bieden voor zeer interessante mogelijkheden om via de inzet van economische instrumenten op EU-niveau belangrijke milieudoelstellingen te bereiken zonder negatieve effecten op de concurrentiepositie van onze economie. Daarom hebben wij hier veel aandacht aan besteed en vanuit Vlaanderen (beleidsdomein leefmilieu) het Belgische standpunt over dit groenboek getrokken.

Wat de concrete dossiers in Vlaanderen betreft, is de voorbereiding van een economisch instrument voor het luchtbeleid terug opgenomen. In opvolging van de beslissing van de Vlaamse Regering van 9/3/2007 om een emissieheffing met terugsluizing van de inkomsten voor subsidie van additionele reductiemaatregelen in te voeren (tenzij op basis van overleg met de betrokken sectoren alternatieve voorstellen met eenzelfde reductiepotentieel worden uitgewerkt) heeft het departement LNE een bestek voorbereid voor een studie waarin de invoering van een dergelijk instrument moet worden voorbereid. In deze studie zal bijzondere aandacht gaan naar het juridisch onderbouwen van het terugsluizen van de heffingsontvangsten gegeven de Europese regels m.b.t. staatssteun. Voorafgaandelijk dienen de voor- en nadelen van dit instrument tegenover een milieubeleidsvereenkomst afgewogen te worden.

In 2007 werd onderzoek opgestart (ten dele in het kader van het Steunpunt Duurzame Ontwikkeling) over milieuschadelijke subsidies in Vlaanderen. Er werden geen verdere evaluatiecases van milieusubsidies uitgevoerd.

In 2007 werd extra aandacht besteed aan het promoten van economische analyses ter onderbouwing van het milieubeleid. Enerzijds werd het LNE-rapport "Milieubeleidskosten

Begrippen en berekeningsmethoden” gepubliceerd. Dit rapport reikt een begrippenkader aan iedereen die kostenstudies uitvoert of gebruikt in het beleidsdomein leefmilieu. Ook worden de belangrijkste principes van kostenberekening uitgelegd. Anderzijds werd een inventaris van waarderingsstudies gemaakt en samengebracht in een tweede LNE-rapport "Milieubaten of milieuschadetekosten - waarderingsstudies in Vlaanderen". Er wordt tegelijk gewerkt aan de uitvoering van een waarderingsstudie van gezondheidskosten door luchtverontreiniging en aan de voorbereiding van een waarderingsstudie van natuur en landschap bij zeehavenprojecten.

Midden 2007 is de studie over de reguleringskosten van milieubeleidsinstrumenten opgeleverd. Het resultaat is een databank (RKDB) met enerzijds overzichten van de processen van de belangrijkste milieubeleidsinstrumenten en anderzijds parameterinformatie met eenheidskosten, frequenties, aantal betrokkenen enzovoort. Met deze RKDB wordt een startbasis geleverd om voor specifieke cases reguleringkosten te ramen.

Wat economische modellering betreft, werd in 2007 intensief verder gewerkt aan het project 'Milieukostenmodel' (MKM) voor Vlaanderen. Wat betreft het onderdeel "lucht" werd het model uitgebreid met de pollutant fijn stof en de tijdshorizon werd uitgebreid van 2010 naar 2015 en 2020. In 2007 werd ook gewerkt aan de uitbreiding van het MKM met broeikasgassen, zowel wat de modelmethodologie, software-aanpassingen als dataverzameling en data-invoer betreft. Het MKM-water werd verder verbeterd en uitgebreid, o.a. via een specifieke studie over de kosteneffectiviteit van maatregelen in de landbouwsector. Eind 2006 leverde het Steunpunt Milieubeleidswetenschappen een research versie van een geregionaliseerde versie van het Algemeen Evenwichtsmodel op, met werknaam GEM-E3 Vlaanderen. In 2007 is dan een haalbaarheidsstudie uitgevoerd om na te gaan hoe best verder gewerkt wordt om te komen tot een operationeel macro-economisch model voor het Vlaamse milieubeleid en specifiek het lucht- en klimaatbeleid.

3.7.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

3.7.2.1 *Inzetten van economische instrumenten in het milieubeleid (cf SD bij Economische onderbouwing en financiering)*

Samen met de goedkeuring van het NEC-programma begin 2007 besliste de Vlaamse Regering om, tenzij op basis van het overleg met de bedrijven hierover alsnog voor een ander instrument (bv. een MBO) wordt gekozen dat eenzelfde emissiereductiepotentieel heeft, een emissieheffing in te voeren. De inkomsten van deze heffing zullen worden gebruikt voor de subsidie van reductiemaatregelen. In de komende maanden en jaren zal gewerkt worden aan de operationalisering van dit instrument. Dit betekent: economische onderbouwing leveren via o.a. simulaties met het Milieukostenmodel, bepalen van modaliteiten, consultatie Europese Commissie, het opmaken van een RIA, het ramen van de te verwachten reguleringskosten en het voorbereiden van de nodige wetteksten.

Daarnaast maakt de Vlaamse Regering verder werk van de hervorming van bestaande economische instrumenten inzake water, afval, mest en verkeer. Met het oog daarop zal een algemeen beleidskader inzake economische instrumenten worden uitgewerkt.

3.7.2.2 *Beleid onderbouwen met behulp van milieu-economische modellering (cf. OD bij Economische onderbouwing en financiering)*

Het Milieukostenmodel Vlaanderen (MKM) wordt gebruikt voor een onderbouwing van een kostenefficiënt luchtbeleid (NEC Richtlijn). De MKM toepassing voor waterkwaliteit wordt nu afgewerkt om in te geven aan de vereiste voorstellen van kosteneffectieve maatregelenpakketten van de Kaderrichtlijn Water. Het MKM lucht wordt methodologisch aangepast en uitgebreid om ook broeikasgassen op te nemen. Naast de gedetailleerde bottom-up modellering met het MKM is er ook nood aan analyse van de bredere, macro-economische impacts van milieubeleidsmaatregelen (op BBP, tewerkstelling etc). Hiervoor wordt gewerkt aan de toepassing van een algemeen evenwichtsmodel voor Vlaanderen. Het

geheel zal ingezet worden om o.a. de kosten van mogelijke post-kyoto doelstellingen voor Vlaanderen in te schatten en om de onderhandelingen over de NEC-plafonds voor 2015-2020 te onderbouwen.

Sinds 2006 wordt gewerkt aan de berekening van de "bijkomende" kosten (de zgn. reguleringskosten) voor de overheid en de privésector van verschillende milieubeleidsinstrumenten. We denken hier aan de kosten van monitoring, rapportering, handhaving, juridische afwikkeling van geschillen enzovoort. Betere kennis van deze reguleringskosten is nodig voor een goed onderbouwde instrumentenkeuze en voor het verbeteren van de efficiëntie van bestaande instrumenten. Daarom zullen in de komende jaren een reeks gevalstudies uitgevoerd worden (bvb. om het verschil in reguleringskosten te berekenen vóór en na het digitaal beschikbaar maken van een milieuoverheidsdienst zoals het milieuvergunningenloket) aan de hand van de hiervoor ontwikkelde rekentool.

3.8 Wetenschappelijke onderbouwing van het beleid

3.8.1 Uitvoering van de begroting 2007

Sinds enkele jaren verloopt de stroomlijning van het wetenschappelijk onderzoek via een duidelijk omschreven coördinatie- en overlegprocedure. Nieuwe onderzoeksvoorstellen worden ex ante geëvalueerd en er wordt gezocht naar synergieën. Vanaf 2007 worden ook de onderzoeksprojecten van het Agentschap VEA mee opgenomen in het TWOL-programma. Er wordt eveneens afgestemd met andere beleidsdomeinen die milieugerelateerd onderzoek programmeren (o.m. landbouw, mobiliteit). Er wordt nog verder gewerkt aan de integratie van het werkprogramma van het INBO in de TWOL-cyclus. Het Onderzoekskader 2008, dat de onderzoeksprioriteiten bevat voor toekomstig onderzoek, werd door de Agentschappen en het Departement LNE in overleg met het kabinet samengesteld en onderbouwt het TWOL-programma 2008. De opmaak van het Ontwerp TWOL-programma 2008 verloopt volgens de vastgelegde procedure in nauw overleg met het kabinet. Een uitgebreid databeheersysteem (GMO-databank) bevat alle uitgevoerde en geplande onderzoeksprojecten. De informatie opgenomen in de databank heeft zowel betrekking op gegevens nodig voor de onderzoeksprogrammering (TWOL-programma) als voor de ontsluiting van de onderzoeksresultaten. De gegevens van de afgeronde onderzoeksprojecten werden, na een grondige kwaliteitscontrole, via het internet ontsloten.

Het 'Europees ERA-NET 'Scientific Knowledge for Environmental Protection (SKEP) - Network of Funding Agencies', dat sinds juni 2005 loopt, heeft als doel de onderzoeksprogrammerende en -financierende instanties binnen Europa samen te brengen, een coördinatie te realiseren en de binding met de beleidsmakers te verbeteren. Vlaanderen is als regio partner in dit ERA-NET en neemt actief deel aan de zes werkpakketten die zijn opgenomen in het 4-jaar durende werkprogramma. Belangrijke verwezenlijkingen in 2007 zijn de classificatie van het onderzoek, de voorbereiding van een eerste gemeenschappelijke pilot call en het opstellen van rapporten ter verbetering van enerzijds de evaluatie van onderzoeksprogramma's en anderzijds de verspreiding van onderzoeksresultaten.

In kader van het project Meetnetten en Monitoring werd een inventaris van bestaande meetnet- en monitoringsinitiatieven afgerond. De website monitoring werd ontwikkeld en is beschikbaar gesteld voor de projectpartners. Intussen werden de teksten van de handleiding voor uitbouw van kwaliteitsvolle meetnetten uitgewerkt. Deze teksten vormen een synthese van een TWOL-studie die in 2005 werd opgestart. Ook vorig jaar werd de emissie-inventaris lucht verder geoptimaliseerd (verfijning, uitbreiding, actualisering) n.a.v. bepaalde (internationale) ontwikkelingen ter zake en resultaten van recent uitgevoerde studies (vb. voor PM, spoor en scheepvaart). Er werden bovendien bijkomende stappen ondernomen naar informatieleveranciers om de kwaliteit van de basisgegevens te verhogen.

In 2007 werden volgende onderdelen van het MMIS-programma (Milieu Management InformatieSysteem) verder uitgewerkt:

Opzetten van referentiedatabanken: het Centraal Bedrijvenbestand (CBB): Sinds midden 2007 is de digitale communicatie tussen het CBB en bedrijvendatabank OVAM operationeel. Intussen werden de projecten opgestart om het CBB verder te optimaliseren (o.a. historiek-module) en een helpdesk uit te bouwen. In 2007 werd ook effectief gestart met de koppeling tussen de Verrijkte Kruispuntbank Ondernemingen (vKBO) en het CBB.

Verbeteren van communicatie en informatie-uitwisseling tussen de milieu instanties: In samenwerking met AGIV werd een pilootproject gestart met alle MIS-partners, dat als doel heeft de GIS-communicatie tussen de milieu instanties via internettechnologie te realiseren. Hiertoe wordt een GIS-server met webservices opgezet voor het beleidsdomein LNE. Intussen werd ook de webservice (CRAB en KADVEC) ontwikkeld waardoor de digitale kadastragegevens voor alle betrokken instanties via het extranet beschikbaar kwamen. Tevens werd een webtoepassing ontwikkeld die het online raadplegen van gegevens (extern) uit de milieuvergunningendatabank, evenals het opladen van informatie van de lokale overheden mogelijk moet maken. In 2007 werd de analysefase voor de uitbouw van webservices ten behoeve van de PRTR-protocol gestart in samenwerking met OVAM (afvalstoffen) en VMM (water- en luchtemissies). De ontwikkeling van de webservices zelf gebeurt in 2008.

Het ontsluiten van milieu-informatie naar burgers en ondernemingen: In 2007 werden veel inspanningen geleverd om de bestaande websites om te zetten naar het nieuwe PLONE Content Management Systeem. Tevens werd gestart met de uitbouw van een geoloket voor PRTR-bedrijven.

Opbouw van een geïntegreerd interactief milieuloket: het Integraal Milieujaarsverslag (IMJV)-internetloket en het Milieuvergunningenloket (eMIL). Het IMJV-loket werd in 2007 verder uitgebreid met bijkomende informatieverplichtingen van bedrijven. Op niveau van de 'front-end' (het loket zelf) werden nieuwe formulieren voor afvalstoffen en waterheffingen geïmplementeerd. Op niveau van de 'backoffice' is gestart met de optimalisatie van de beheermodule en het realiseren van de communicatie tussen de IMJV-databank en de partners (VMM en OVAM). Ter operationalisering van het eMIL-internetloket lag het accent op de uitwerking van de backoffice. De communicatie tussen gewestelijke en lokale milieu instanties is hierbij cruciaal. Eind 2007 wordt een overlegfase met de lokale overheden ingelast.

In december 2007 wordt het jaarlijkse milieuraapport gepubliceerd. Dit MIRA-T 2007 zal opnieuw de vorm aannemen van een focusrapport waarin een aantal actuele milieuproblemen geanalyseerd worden. Tegelijkertijd zal ook een indicatorrapport worden afgewerkt dat een volledig beeld wil geven van de huidige milieutoestand aan de hand van een ruime selectie van milieu-indicatoren.

Eind 2007 wordt tevens het tweejaarlijkse natuurrapport voorgesteld.

In 2007 werd het derde evaluatierapport (MIRA-BE) voorbereid. Dit rapport is in feite een inventaris van recent uitgevoerde milieubeleidsevaluaties. Er werd een meta-evaluatie uitgevoerd waarbij aandacht besteed wordt aan het gevoerde evaluatieproces en de doorwerking van de resultaten. De aanvankelijk geplande beleidsevaluatiestudies werden niet opgestart in de voorbereidingsfase van dit rapport.

Intussen werden de voorbereidingen voor de opmaak van de scenariorapporten (MIRA-S en NARA-S) verder gezet. Beide rapporten zullen worden gepubliceerd in 2009. In 2007 werden een aantal voorbereidende studies opgestart en werden de contouren voor de scenario's scherp gesteld.

In het kader van de evaluatie van het MINA-plan 3, werden vanuit de beleidsplanning bijkomende inspanningen gedaan om de cijferreeksen bij de planindicatoren beter af te stemmen op MIRA en NARA. Deze oefening wordt ook meegenomen in de beleidsrapportering (opmaak beleidsbrief en het milieujaarprogramma). In deze context worden nu ook afspraken gemaakt met het Vlaams Energieagentschap (VEA) en de

Studiedienst van de Vlaamse Regering (o.a. VRIND-rapport). Ook op Europees niveau wordt gewerkt aan de stroomlijning van de milieu-informatie, zowel op inhoudelijk (gemeenschappelijke indicatorensets) als op technisch vlak (vb. elektronische rapportering en opvragen van data). DG-ENV en EMA werken aan Shared Environmental Information System (SEIS), wat de informatievoorziening tussen lidstaten (regio's) en Europa transparanter en eenvoudiger moet maken. De VOIM-werkgroep milieugegevens (VLIMI) volgt deze ontwikkeling op.

3.8.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

3.8.2.1 *Bruikbaarheid van de onderzoeksresultaten verhogen (cf. OD3 bij Wetenschappelijke onderbouwing van het beleid)*

Er zal meer aandacht gegeven worden aan de vertaling van de TWOL-onderzoeksresultaten naar beleidsaanbevelingen. Ook zal bijkomende inspanning geleverd worden om de onderzoeksgegevens in de GMO-databank te vervolledigen zodat deze op een kwaliteitsvolle manier via het internet kunnen worden ontsloten. Tegelijkertijd zal op vaste tijdstippen gerapporteerd worden over de uitvoering van het lopende TWOL-programma.

3.8.2.2 *CBB volledig operationaliseren*

Het Centraal Bedrijvenbestand (CBB) wordt in 2007 beschikbaar gesteld voor alle betrokken milieu-instanties. Een belangrijke voorwaarde voor de volledige operationalisering van het CBB is de realisatie van de koppeling met de Vlaamse Kruispuntdatabank Ondernemingen (vKBO). Deze koppeling dient vanaf begin 2008 te worden gerealiseerd.

3.8.2.3 *Back-office voor het IMJV-loket uitbouwen*

In 2008 zal de nadruk liggen op de uitbouw van de back-office voor het IMJV-loket, wat een automatische en vlotte doorstroming van de formulieren en rapporten tussen de milieu-instellingen mogelijk moet maken. Tevens dient een operationele helpdesk te worden uitgebouwd. Daarnaast wordt een geïntegreerd PRTR-loket opgezet, zodat de emissiegegevens (lucht, water, afval) van de PRTR-plichtige bedrijven (na validatie) ter beschikking kunnen worden gesteld van de burgers.

3.8.2.4 *Het milieuvergunningenloket operationaliseren en de milieuvergunningenbank optimaliseren*

Het milieuvergunningenloket beoogt een administratieve vereenvoudiging voor de indieners van een milieuvergunningsaanvraag of een melding. De eerste versie van het milieuvergunningenloket zal eind 2008 worden gelanceerd. In 2008 zal het onderliggende back-officesysteem verder worden uitgewerkt. Om de gebruiksmogelijkheden van de milieuvergunningendatabank te optimaliseren, wordt gedacht aan een koppeling met het CBB (van zodra het CBB effectief verbonden is met de federale of Vlaamse kruispuntendatabank ondernemingen). Verder worden de nodige voorbereidingen getroffen voor de synchronisatie van de gewestelijke en provinciale milieuvergunningsdatabanken.

3.8.2.5 *De scenariorapporten voor 2009 voorbereiden*

Tegen 2009 zullen MIRA en NARA scenario-analyses uitwerken doorheen de milieuverstoringsketen, als insteek voor het MINA-plan 4. De geselecteerde milieubeleidsscenario's worden, in samenwerking met de Planningsgroep en de Studiedienst van Vlaamse regering, volledig uitgewerkt en vertaald naar inputparameters voor de modellen. Hiervoor zal ook een samenwerking met andere beleidsdomeinen (vb. mobiliteit, landbouw) noodzakelijk zijn. In functie van deze keuzes worden nog aanpassingen doorgevoerd aan bestaande modellen. Tevens worden de eerste scenario-doorrekeningen uitgevoerd.

3.9 Internationale en Europese oriëntatie

3.9.1 Uitvoering van de begroting 2007

In 2007 publiceerde de OESO haar bevindingen inzake de evaluatie van het Belgische milieubeleid. De aanbevelingen van deze doorlichting zullen meegenomen worden in de Vlaamse milieubeleidsplanning.

Een meer openlijke en structurele aanpak voor de correcte toepassing en omzetting van de EU-regelgeving, waarbij de focus ligt op de richtlijn en een afzonderlijke omzettingsregeling werd in praktijk gebracht.

Het nieuwe Vlaams Inter-Departementaal Europa Overleg (VIDEO) verbeterde de afstemming met andere departementen met beter zicht op de meer transversale EU-dossiers als gevolg. In 2007 werden met prioritaire departementen (Landbouw, Mobiliteit) bilaterale contacten gelegd om de wederzijdse opvolging van relevante EU-dossiers te verbeteren.

De Vlaamse leefmilieuoverheid nam deel aan diverse internationale bijeenkomsten en fora, waaronder de UNEP Governing Council/Global Ministerial Environment Forum en de 15de sessie van de Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (CSD 15).

De bilaterale betrekkingen met China werden verstevigd door wederzijdse bezoeken en de organisatie van het Seminar on Electrical & Electronic Equipment Waste (EEEW) te Brussel. In opvolging van dit seminarie werd gestart met een voorstel voor een 'Working program on EEEW between Belgium & China' en een bijhorend pilootproject.

3.9.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

3.9.2.1 *Correcte toepassing van supra- en internationale regelgeving (cf. SD bij Internationale en Europese oriëntatie)*

De omzetting van nog niet, niet volledig of niet-correct omgezette Europese richtlijnen en de uitvoering van verordeningen wordt tegen eind 2008 correct, tijdig en volledig doorgevoerd. Het omzettingstraject wordt in 2008 verder proactief en in strikte tijdsaders uitgetekend en opgevolgd, waarbij de juridische impact van een richtlijn in de loop van de onderhandelingsfase wordt onderzocht in functie van de te nemen omzettingsmaatregelen. Inzake de implementatie van de marktdossiers is externe expertise aangewezen. Binnen het kader van CCIM wordt de aanpak van bevoegdheidsknelpunten aangekaart en actief opgevolgd. Daarbij wordt specifieke aandacht besteed aan de afspraken inzake rapporteringverplichtingen. Inzake verdragen wordt in zoverre de andere bevoegdheidsniveaus zich engageren, een totaal actieplan voor aanpak van alle knelpunten aangenomen en wordt gestart met de implementatie ervan.

3.9.2.2 *Integratie van milieucriteria in ontwikkelingssamenwerking en armoedebestrijding nastreven (cf. SD bij Internationale en Europese oriëntatie)*

Samenwerking met partners in de derde wereld wordt aangeboden voor zover het gaat om programma's of projecten met een pilootkarakter en er een concrete meerwaarde aan verbonden is aangaande de kerntaken van het milieubeleid. Voor wat betreft zuiver drinkwater- en sanitatievoorziening zal in 2008 de cofinanciering van een aantal projecten in ontwikkelingslanden via het Vlaams Partnerschap Water voor Ontwikkeling voortgezet worden. Het Vlaams Fonds Tropisch Bos subsidieert verder bosprojecten in ontwikkelingslanden, met een veranderde focus op het ontwikkelen en uitvoeren van bebossing en herbebossing om de uitstoot van broeikasgassen te helpen terug te dringen. Verder worden in het kader van de flexibele mechanismen onder het Kyotoprotocol emissiekredieten verworven via projecten in ontwikkelingslanden.

3.9.2.3 *Structurele uitbouw en stroomlijning van de Vlaamse participatie aan het supra- en internationaal milieubeleid (cf. OD bij Internationale en Europese oriëntatie):*

Bij de opvolging van de EU-actualiteit wordt aandacht besteed aan horizontale en interdepartementale EU-dossiers en aan een evenwaardige taakverdeling met de andere gewesten en de federale overheid.

Op Europees niveau worden in 2008 volgende prioritaire dossiers voorzien: de herziening van de NEC-richtlijn en van de EU-ETS-richtlijn, een voorstel van verordening over de Euro VI-norm voor zware voertuigen, wetgevende voorstellen inzake de beperking van de CO₂-uitstoot door personenwagens, inzake koolstofvastlegging en geologische opslag en inzake energiewinning en -productie uit hernieuwbare energiebronnen, de uitwerking van een post-2012-regime op EU-niveau en de opname van de luchtvaartsector en mogelijk de scheepvaartsector in het emissiehandelssysteem. Ook het voorliggend voorstel voor een nieuwe EU-richtlijn "Luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa" zal in 2008 worden opgevolgd en voltooid. Ook de herziening van de IPPC-richtlijn zal de nodige aandacht krijgen.

Verder zal ook de kaderrichtlijn bodembescherming en de herziening van de kaderrichtlijn afval nog steeds ter bespreking voorliggen. Ook de ontwikkeling van een gemeenschappelijk milieu-informatiesysteem (SEIS) zal de nodige aandacht krijgen.

Tijdens de eerste helft van 2008 zit het Vlaamse Gewest in de woordvoerderschapsrol voor België.

In 2008 wordt verder gestreefd naar het verkrijgen van woordvoerderschap voor de gewestelijke milieuattachés in de Europese milieuraadswerkgroepen.

Op multilateraal vlak gaat in functie van de relevantie voor latere processen rond milieubeleid en/of in functie van latere rechtstreekse implementatielast voor Vlaanderen de aandacht vooral naar de processen in het kader van CSD, UNEP, UNECE, OESO en afzonderlijke verdragsprocessen. Met het oog op capaciteitsopbouw en technologietransfer wordt getracht de milieu- en organisatorische technologie die in Vlaanderen ontwikkeld werd of wordt, te promoten en te verspreiden als concrete bijdrage voor duurzame ontwikkeling.

Om een effectieve en efficiënte interregionale samenwerking te verzekeren zal een doorlichting gebeuren van de bestaande interregionale netwerken inzake leefmilieu en duurzame ontwikkeling. Daarnaast wordt in 2008, met het oog op capaciteitsopbouw en technologietransfer, verder samengewerkt of nieuwe samenwerking opgestart met binnen- en buitenlandse partners in het kader van samenwerkingsakkoorden met partnerlanden, interregionale samenwerking met partnerregio's, Europese prioriteiten of prioritaire multilaterale organisaties. De huidige en toekomstige bilaterale samenwerking wordt getoetst aan het algemene kader voor het Vlaams buitenlands beleid, met aandacht voor eigen leefmilieu-, natuur- en energieaccenten. Een eigen strategische visie waaraan voorstellen tot samenwerking zullen getoetst worden, zal worden ontwikkeld. Er wordt tevens werk gemaakt van een verbeterde samenwerkingsrelatie en uitwisseling met de andere Belgische Gewesten.

4 Thematische strategische doelstellingen

4.1 Klimaatbeleid

4.1.1 Uitvoering van de begroting 2007

De uitvoering van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2006 - 2012 (VKP06-12) werd in 2007 twee keer bondig geëvalueerd en aan de VR gerapporteerd (in maart en oktober 2007). Hieruit blijkt dat 94% van de 85 projecten opgenomen in het plan probleemloos uitgevoerd worden. De beperkte vertraging brengt de tijdige realisatie van het voorziene reductiepotentieel in 2008-2012 niet in het gedrang. Sinds de goedkeuring van het plan op 20 juli 2006, werden nog bijkomende projecten geformuleerd en uitgewerkt. In 2007 werd werk gemaakt van de opzet en operationalisering van een databank met alle projectinformatie, inclusief de uitbreiding met een indicatorenset.

In het najaar van 2007 werd de Vlaamse Klimaatconferentie geherdynamiseerd. Alle werkgroepen werden samengeroepen om de voortgang van de maatregelen te bespreken en om nieuwe projecten uit te werken. Er wordt ook een focusdag georganiseerd rond de thema's 'gebouwen' en 'transport', de twee thema's uit het VKP06-12 waarvoor de prognoses een stijging van de emissies blijven voorspellen.

In 2007 werd uitvoering gegeven aan het Vlaams toewijzingsplan CO₂-emissierechten 2005 - 2007 via de verwerking van de emissiejaarrapporten van 2006. Het Vlaams toewijzingsplan CO₂ emissierechten 2008-2012 werd als onderdeel van het Belgische toewijzingsplan eind 2006 voorgelegd aan de Europese Commissie. Deze keurde het plan goed in januari 2007 mits een vermindering van de totale hoeveelheid emissierechten die België aan haar BKG-inrichtingen kan toewijzen. Vlaanderen was als Belgische piloot voor het dossier rond de herziening van de EU-ETS-richtlijn actief betrokken bij de standpuntbepaling en discussies hieromtrent.

In 2007 werd de Vlaamse strategie rond de inzet van de flexibiliteitsmechanismen verder concreet geoperationaliseerd door de uitwerking van de goedkeuringsprocedure voor JI en CDM-projecten, door de inschrijving in een bijkomend koolstoffonds en door een onderzoek naar de opportuniteit voor het intekenen op Green Investment Scheme (GIS)-projecten.

De Vlaamse post-2012 strategie werd verder onderbouwd door de opmaak van Vlaamse energiebeleidsscenario's voor 2030. In 2007 werd het MKM-model uitgebreid met een klimaatmodule waardoor Vlaamse kostencurves voor broeikasgasreductiemaatregelen kunnen afgeleid worden. Bijkomend werd de impact op Vlaanderen bij het opnemen van de emissies van internationale scheepvaart in een nieuw klimaatregime onderzocht.

Vlaanderen bleef in 2007 de actieve trekker binnen het Permanent Secretariaat van de NKC voor het opstellen van een indicatoren-databank en voor de uitwerking van een voorstel in verband met de financiering van de werking van het PS.

4.1.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.1.2.1 *Uitvoering en evaluatie van het Vlaams klimaatbeleidsplan 06-12 (cf. OD 2 Beleidsnota)*

In 2008 gaat de eerste verbintenissenperiode onder het Kyoto Protocol van start. Tegen 2012 zal Vlaanderen haar broeikasgasemissies met gemiddeld -5,2% ten opzichte van 1990 inperken: het Vlaams klimaatbeleidsplan 2006-2012 zet hiervoor de wegwijzers uit. 2008 wordt het eerste scharniermoment in de uitvoering van het Vlaams klimaatbeleidsplan 2006-2012: een uitgebreid voortgangsrapport (VORA08), opgemaakt in samenwerking met de Taskforce Klimaat en de Vlaamse klimaatconferentie, zal een duidelijk beeld geven van de stand van uitvoering van het Vlaamse klimaatbeleid.

4.1.2.2 *Opstart tweede handelsperiode Europese emissiehandel*

Met de start op 1 januari 2008 van de tweede handelsperiode onder het EU Emissions trading scheme wordt ook het tweede Vlaamse toewijzingsplan 2008-2012 van kracht. De Vlaamse overheid zal hierbij waken over een correcte uitvoering en opvolging alsmede een objectieve behandeling van nieuwkomers.

4.1.2.3 *Herziening Europese richtlijn inzake verhandelbare broeikasgasemissierechten*

In 2008 zal op Europees niveau intens worden gewerkt aan een herziening van de Europese richtlijn inzake verhandelbare broeikasgasemissierechten. De Vlaamse overheid zal tijdens deze onderhandelingen erover waken dat een wijziging van de richtlijn leidt tot een grotere effectiviteit van het systeem en een gelijkwaardige behandeling tussen vergelijkbare bedrijven in Europa. Daartoe zal worden gestreefd naar een grotere harmonisatie van het systeem, waarbij de specifieke eigenheden van Vlaamse deelnemers erkend worden. Van belang is daarbij ook een uniforme en gelijkwaardige behandeling van de luchtvaartsector bij opname in de ETS-richtlijn.

4.1.2.4 *Vlaamse strategie Flexibele mechanismen opstellen (cf. OD 2 Beleidsnota)*

Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 06-12 geeft aan op welke wijze de flexibiliteitsmechanismen van het Kyoto-protocol geoperationaliseerd zullen worden. In 2008 zal de Vlaamse overheid haar verwervingsbeleid verder vorm geven, rekening houdende met de kostprijs en het resultaat van interne reductiemaatregelen. Hiertoe zal een onderzoeksopdracht naar de implementatie van bijkomende verwervingsmechanismen door het Vlaamse Gewest opgestart worden in 2008. Daarnaast zal de nodige aandacht gaan naar het beheer en de opvolging van de lopende investeringen. De Vlaamse goedkeuringsregels en procedures van buitenlandse emissiereductieprojecten zijn operationeel in 2008. Een adviescommissie staat hierbij in voor de beoordeling van projectactiviteiten.

4.1.2.5 *Vlaamse voorbereiding op post-2012 klimaatdoelstellingen (cf. OD 2 Beleidsnota)*

Op internationaal niveau zijn de onderhandelingen over een mogelijk klimaatregime na 2012 in 2005 formeel gestart. Vlaanderen moet zich voorbereiden op technisch, economisch en maatschappelijk haalbare engagementen. Hiervoor heeft de Vlaamse overheid een onderzoekstraject uitgewerkt dat loopt van 2006 tot en met 2008. De basiselementen van een Vlaamse visie op het post-2012 klimaatbeleid worden daarin uitgewerkt, aangevuld en bijgesteld in de loop van de onderhandelingsperiode. Het maatschappelijk debat hierover dat onder de Vlaamse klimaatconferentie van start ging, zal in 2008 verder gezet worden. De Europese staats- en regeringsleiders beslisten begin 2007 om, onafhankelijk van een internationale overeenkomst, de Europese broeikasgasuitstoot in 2020 met 20% te verminderen ten opzichte van 1990. Ingeval van een internationaal akkoord, waarbij andere Annex I landen gelijkwaardige engagementen aangaan en waarin de ontwikkelende economieën een wezenlijke bijdrage leveren, is Europa bereid om haar uitstoot in 2020 met 30% te verminderen ten opzichte van 1990. De verdeling van de doelstellingen (zowel de broeikasgasuitstoot als de doelstellingen voor hernieuwbare energie) vormt nu het onderwerp van een lastenverdeling tussen de lidstaten. Vlaanderen streeft, in Belgische context, naar een evenwichtige verdeling van deze lasten gebaseerd op een gelijke marginale kostenbenadering. De resultaten van het vooropgestelde onderzoekstraject zullen concreet aangewend worden voor deze discussies. De opname en behandeling van broeikasgasemissies uit de internationale scheepvaart in een nieuw klimaatregime is een uitdaging voor Vlaanderen. Vlaanderen zal zich daarom in de Europese voorbereidingen en beleidsgesprekken pro-actief opstellen. De Vlaamse positie zal daarom in 2008 verder uitgebouwd worden op basis van een eerste kwalitatieve analyse.

4.2 Luchtbeleid: Fotochemische stoffen

4.2.1 Uitvoering van de begroting 2007

In maart 2007 werd de geactualiseerde versie van het NEC reductieprogramma door de Vlaamse regering goedgekeurd. Uit dit programma blijkt dat de VOS emissies van stationaire bronnen in 2010 onder het Vlaamse emissieplafond (70,9 kton) zullen blijven. Dit mede door het akkoord dat bereikt werd met verschillende sectoren en/of bedrijven om tegen 2010 maatregelen te nemen met een belangrijk reductiepotentieel. De aanpak van lekemissies (via een LDAR programma) en de op- en overslagemissies in de raffinaderijen en de chemische industrie werd opgenomen in een ontwerp Vlarem-wijzigingsbesluit dat ook een hele reeks andere voorstellen tot Vlarem-wijziging bundelt. Deze maatregelen zullen dan ook pas in de loop van 2008 ingevoerd kunnen worden. Een andere belangrijke reductie zal gerealiseerd worden door de naverbranding van solventrijke puntbronnen in de grafische sector. Met welk instrument (individuele milieuvergunning of vlarem) deze maatregel zal opgelegd worden, moet nog beslist worden. Met een aantal andere sectoren (productie verf, auto-assemblage, kunststofverwerking, textielindustrie,...) werd verder overlegd: verschillende bedrijven onderzochten in 2007 de haalbaarheid van de door de overheid voorgestelde reductiemaatregelen. De finale beslissing over het opleggen van deze maatregelen kan dan ook pas in 2008 verwacht worden.

Om de emissies van de transportsector te reduceren worden een aantal acties genomen. Het toekennen van een ecologiepremie voor vrachtwagens en bussen die worden uitgerust met een roetfilter of die reeds aan de toekomstige emissienorm voldoen (Euro V) werd verder gezet. De uitwerking van de verkeersbelastingen op basis van de milieukeurmerken van het voertuig is in volle voorbereiding. Een protocolakkoord tussen de federale overheid en de drie gewesten over het gebruik van ecoscore ligt ter goedkeuring op tafel. In 2007 kwam ook de nieuwe tweetalige website www.ecoscore.be online. De cluster mobiliteit binnen de samenwerkingsovereenkomst blijft gemeenten aanzetten hun wagenpark milieuvriendelijk uit te bouwen en de bevolking te sensibiliseren. Projecten van BBL en VOKA zetten bedrijven aan om respectievelijk een cursus energiezuinig rijden te volgen en acties te nemen om de CO₂-emissies van hun transport te verminderen. In maart 2007 werd op bepaalde delen van de snelweg een snelheidsbeperking ingevoerd omdat de hoeveelheid fijn stof in de lucht te hoog was.

Het SMOGSTOP ozonvoorspellingsmodel werd aangepast zodat het automatisch kan draaien bij IRCEL. De nieuwe techniek voor de interpolatie van ozongegevens werd uitgebreid naar andere pollutanten (NO₂ en PM₁₀). Het beEUROS model werd verder geoptimaliseerd. Informatie over de NMVOS-emissies en de uitbouw van de emissie-inventaris is terug te vinden onder het deel Beleidsontwikkeling.

4.2.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.2.2.1 *Doelstelling NEC-richtlijn halen en uitwerken van sectorale maatregelenpakketten (cf. SD2 bij Klimaat- en luchtbeleid)*

Het NEC-reductieprogramma geeft aan hoe Vlaanderen de NEC emissieplafonds tegen 2010 zal respecteren. Voor NO_x moet in de periode 2005-2010 nog een belangrijke reductie gerealiseerd worden. Ook voor de Vluchtige Organische Stoffen (VOS) worden nog reductiemaatregelen voorzien. Wat de stationaire bronnen betreft, zal binnen de chemische industrie en de petroleumraffinaderijen bijzondere aandacht gaan naar de aanpak van niet geleide emissies, zoals een lekdetectie- en herstelprogramma, en maatregelen ter vermindering van op- en overslagemissies. Voor een aantal industriële sectoren die solventen gebruiken in hun productieproces zullen, waar mogelijk, bijkomende kosteneffectieve maatregelen genomen worden. Met de industrie wordt overlegd over het instrument om het emissieplafond van NO_x te bereiken (bv. MBO). Indien geen consensus wordt bereikt over additionele instrumenten en/of maatregelen met hetzelfde

reductiepotentieel, zal tegen 2009 een emissieheffing worden ingevoerd (zie 3.7). Voor welk instrument ook wordt gekozen, in 2008 zal de uitwerking ervan gebeuren. M.b.t. de niet-stationaire bronnen gaat bijzondere aandacht naar de hervorming van de verkeersbelasting, de verdere optimalisering van de tweetalige Ecoscore-databank en de verdere uitwerking van maatregelen uit het actieplan voor de zeescheepvaart en binnenvaart (zie 3.1).

4.2.2.2 *Post-2010 NEC-doelstellingen voorbereiden*

Eind 2007 wordt een voorstel verwacht van de Europese commissie tot invoering van nieuwe NEC emissieplafonds voor de jaren 2015 en/of 2020. Om de onderhandeling met Europa goed voorbereid aan te vatten, wordt per sector alle relevante informatie (emissieprognoses, reductiepotentieel, kosten, □) actueel gehouden. Hierbij is het tevens noodzakelijk de modelscenario's, die worden ontwikkeld in het kader van die herziening van de NEC-emissieplafonds voor 2020, te beoordelen en bij te sturen met de eigen beleEUROS berekeningen. Het is belangrijk dat deze scenario's realistisch en haalbaar zijn. Gezien het steeds toenemende belang en gebruik van het beleEUROS model zijn bijkomende optimalisatieopdrachten noodzakelijk, o.m. voor de toetsing van beleidsscenario's in het kader van de EU thematische strategie. In 2008 zullen de onderhandelingen rond de aanpassing van de richtlijn volop gevoerd worden. Hiermee zal een uitgebreid proces van doelgroepenconsultatie gepaard gaan. Dit zal reeds in 2007 aanvangen.

4.2.2.3 *Opvolgen ozon in de omgevingslucht*

Om de beoordeling, de bewaking en de rapportering van ozon in de omgevingslucht te optimaliseren, worden simulatiemodellen ingezet. Om de bevolking beter te informeren worden modelvoorspellingen tot drie dagen ver on-line gepubliceerd. Een nieuwe verbeterde interpolatietechniek houdt ook rekening met landgebruiksgegevens. De huidige techniek gebruikt de bevolkingsdichtheid of corine landgebruikskaart als maat voor de NO-concentratie, die de lokale ozonconcentratie bepaalt. Er wordt onderzocht of het gebruik van wegeninfrastructuur gegevens en satellietdata de methode kan verbeteren. Het 'BELEUROS-model wordt verder gevalideerd en verfijnd. Dit model wordt o.m. gebruikt voor de berekening van achtergrondconcentraties van ozon, NO₂ en fijn stof en voor scenarioberekeningen ten behoeve van het beleid.

Om de ruimtelijke spreiding van ozon beter te meten en de impact op de volksgezondheid daardoor accurater te kunnen inschatten is de plaatsing van een bijkomende ozonmonitor in het Noordoosten van Limburg, regio met de hoogste ozonconcentraties, nodig. Metingen van ozonprecursoren zullen in een meetplaats met stedelijke achtergrond opgestart worden.

4.3 **Luchtbeleid: Verzurende stoffen**

4.3.1 **Uitvoering van de begroting 2007**

Voor de belangrijkste industriële sectoren werd het reductiepotentieel voor emissies naar de lucht in kaart gebracht. In het kader van de NEC-richtlijn (2001/81/EG) en het emissiereductieprogramma werden met een aantal industriële sectoren (ijzer- en staalproductie, non-ferro, chemie, glasproductie) gesprekken gevoerd over bijkomende emissiereducties. Hierbij wordt onder meer gebruik gemaakt van de resultaten van de studie naar een intersectorale afweging van de maatregelen. De resultaten van deze gesprekken en van de studies werden samen met de reeds genomen maatregelen verwerkt in het geactualiseerde emissiereductieprogramma dat in maart 2007 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.

Een vergelijking tussen de meetresultaten uit het depositiemeetnet en de OPS-modelberekeningen (voor gans Vlaanderen) resulteerde in 2007 in een grondige validatie. Er werd geconcludeerd dat het noodzakelijk is om het OPS te upgraden naar analogie met de Nederlandse versie teneinde te garanderen dat de berekeningen binnen de toegelaten onzekerheidsmarge van 30% vallen. Deze upgrade is gepland voor 2008. Om

gebiedsgerichte uitspraken te doen, zijn nog bijkomende aanpassingen aan het model noodzakelijk. Mogelijk kan de genoemde upgrade hiervoor ingeschakeld worden.

Uit de jaarlijkse inventarisatie blijkt dat het aantal emissiearme varkens- en pluimveestallen in Vlaanderen gestaag toeneemt. Deze gegevens worden gebruikt bij het actualiseren van de emissie-inventaris en bij de evaluatie van de impact van de invoer van emissiearme stallen op de NH₃-emissiereductie. Sinds de ingang van het nieuwe mestdecreet gelden scherpere bemestingsnormen voor dierlijke mest waardoor er minder mest naar de bodem gaat en meer naar de mestverwerking. De NH₃-emissie door aanwenden van mest zal daardoor afnemen. Om deze afname te kwantificeren wordt onderzocht wat de actuele toepassingsgraad is van de verschillende mestaanwendingstechnieken, alsook wat de reële NH₃-emissies van mestverwerkingsinstallaties zijn.

4.3.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.3.2.1 *Doelstelling NEC-richtlijn halen en uitwerken van sectorale maatregelenpakketten (cf. SD2 bij Klimaat- en luchtbeleid)*

Eind 2003 heeft de Vlaamse regering het NEC-reductieprogramma, met maatregelen om de Europese emissieplafonds voor SO₂, NO_x en NH₃ te halen, goedgekeurd. Een aantal extra maatregelen werd voorgesteld in het geactualiseerde NEC-programma (2007) dat in maart 2007 werd goedgekeurd door de Vlaamse regering. Voor de petroleumraffinaderijen wordt een aanpassing van het bubbelconcept voorzien om de vooropgestelde doelstelling te bereiken. Daarnaast is overleg aan de gang over de eventuele invoering van een nieuw economisch instrument (zie 3.7). Voor een aantal sectoren met belangrijke procesemissies (chemie, ijzer- en staalproductie en de non-ferrosector) zijn besprekingen aan de gang rond bijkomende maatregelen. Haalbare maatregelen voor de reductie van SO₂ zullen verder geconcretiseerd en ingevoerd worden; maatregelen voor de reductie van NO_x worden verder overlegd met de betrokken sectoren. Sinds 1 januari 2007 is er een nieuw mestdecreet van kracht waardoor bijkomende NH₃-emissiereducties kunnen gerealiseerd worden (via zelfregulerende mestafzet en mestverwerking). De zelfregulerende mestafzet zal tot een beperking van de afzet van dierlijke mest naar de bodem leiden en dus van de NH₃ emissies bij het aanwenden van mest. Naast een verscherpte controle op het aanwenden zal via onderzoek nagegaan worden wat de actuele toepassingsgraad is van de verschillende mestaanwendingstechnieken. Eveneens worden het kunstmestgebruik en de daaraan gekoppelde NH₃-emissiefactoren onderzocht. Mestverwerking is een belangrijke pijler van het NH₃-reductiebeleid, zowel als van het mestbeleid. De NH₃-emissies van verschillende types mestverwerkingsinstallaties worden via praktijkmetingen bepaald. Deze drie elementen dragen bij tot een betere inventarisatie van de reële NH₃-emissie waardoor het doelbereik nauwkeuriger kan geëvalueerd worden.

4.3.2.2 *Post-2010 NEC-doelstellingen voorbereiden en economische haalbaarheid evalueren (cf. SD 2 Beleidsnota)*

De Europese Unie bereidt een herziening van de NEC-richtlijn voor die kadert in de Europese thematische strategie rond de verbetering van de luchtkwaliteit. Een eerste voorstel, dat emissieplafonds voor 2020 en misschien ook voor 2015 zal bevatten, wordt verwacht begin 2008. Naast de vier polluenten uit de huidige richtlijn zal daarin waarschijnlijk ook een plafond voor fijn stof worden opgenomen. Op basis van een analyse van dit voorstel zal een reactie worden voorbereid. Vlaanderen ziet deze onderhandelingen als een belangrijke kans om de eigen luchtkwaliteit te verbeteren maar wil anderzijds ook technisch en economisch haalbare plafonds en een evenwichtige verdeling van de inspanningen tussen de verschillende lidstaten, rekening houdend met de beoogde milieukwaliteitsdoelstellingen.

4.4 Geurbeleid

4.4.1 Uitvoering van de begroting 2007

Via een impactanalyse is de haalbaarheid en effectiviteit van verschillende beleidsopties ter bestrijding van geurhinder duidelijk geworden. De belangrijkste resultaten zijn opgenomen in het visiedocument, dat de basis vormt voor verder maatschappelijk overleg.

De registratie van meldingen van milieuhinder in MKROS nam in 2007 nog sterk toe, mede doordat gemeenten die intekenden op de samenwerkingsovereenkomst er in hun MJP2007 een eerste keer over dienden te rapporteren. Het systeem werd technisch verder geoptimaliseerd. De opdracht voor uitvoering van SLO-2 werd in 2007 voorbereid, zodat de effectieve enquêtering begin 2008 kan starten.

4.4.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.4.2.1 *Regelgeving geurhinder uitwerken*

In 2007 werd een visiedocument voorbereid. De geurbeleidsmaatregelen waarover een voldoende ruim draagvlak blijkt te bestaan worden in 2008 verder uitgewerkt.

4.4.2.2 *Inventarisatie en analyse van milieuhinder in Vlaanderen (Geluidbeleid SD1)*

Begin 2008 wordt het schriftelijk leefomgevingsonderzoek SLO voor de derde maal uitgevoerd. Deze schriftelijke enquête peilt bij ca. 5000 Vlaamse burgers naar het hindergevoel door geluid, geur en licht. Dit is voorzien in de beleidsnota 2004-2009 en de resultaten zullen mee in overweging kunnen worden genomen bij de opmaak van het MINA-plan 4. In 2008 zal ook voor de eerste maal gerapporteerd kunnen worden over de meldingen van milieuhinder die via het beleidsinstrument MKROS (milieuklachten registratie- en opvolgingsysteem) worden geregistreerd.

4.4.2.3 *Gebruik Milieuzoneringsinstrument verzekeren en vergemakkelijken*

In 2008 worden richtlijnen opgesteld en verspreid die een correct gebruik van het milieuzoneringsinstrument bevorderen. De concrete uitwerking van dit instrument zal overlegd worden met het beleidsdomein RWO.

4.5 Milieugevaarlijke stoffen

4.5.1 Uitvoering van de begroting 2007

4.5.1.1 *Algemeen*

Op 1 juni 2007 trad REACH in voege. Het Vlaamse Gewest stemt in het kader van de voorbereiding van de daadwerkelijke implementatie van de verordening af met de andere gewesten en de federale overheid. De Vlaamse vertegenwoordiging in de diverse fora en comités werd reeds vastgelegd, evenals het contactpunt voor REACH.

In juni 2006 ratificeerde België het LRTAP-POP protocol en het UNEP-POP Verdrag. Het Vlaamse luik van een verplicht Belgisch implementatieplan is intussen grotendeels afgewerkt en bevat de beleidsacties POP's, evenals alle informatie mbt monitoring in het leefmilieu. Dit Vlaamse plan zal ingeschoven worden in een Belgische compilatie, die in augustus 2008 moet ingediend worden bij het verdragssecretariaat.

In de zomer van 2007 werd in uitvoering van de Europese kwikstrategie COM (2005)20 een politiek akkoord bereikt met betrekking tot de exportban en de veilige opslag van kwik. In het Europees Parlement werd een verbod op nieuwe kwikthermometers gestemd.

4.5.1.2 Water

Eind juni leidde het voorstel van de Europese Commissie (17 juli 2006) voor een ontwerp-dochterrichtlijn "prioritaire stoffen" in uitvoering van de Kaderrichtlijn Water tot een politiek akkoord op de Europese Raad Leefmilieu. De standpunten van de Europese Raad en het Europees Parlement liggen echter dermate ver uit elkaar dat er geen goedkeuring in eerste lezing werd bereikt. De procedure in 2^{de} lezing start vermoedelijk begin 2008. Vlaanderen maakte het Belgische standpunt voor het voorstel mee op.

In 2007 werd een studie opgestart naar transporten van zware metalen in de waterketen waarbij rekening wordt gehouden met de adsorptie/desorptie aan zwevend stof en gebeurde onderzoek naar de emissies van koper, lood en zink afkomstig van corrosie van bouwmaterialen gespecificeerd per type gebouw en geografisch situering.

4.5.1.3 Lucht

De 4de dochterrichtlijn 2004/107/EG van de Europese kaderrichtlijn luchtkwaliteit, betreffende arseen, cadmium, kwik, nikkel en polycyclische aromatische koolwaterstoffen in de lucht, werd omgezet in Vlaamse wetgeving op 6 maart 2007.

Het Actieplan hotspots werd in uitvoering van het Vlaams Stofplan eind mei 2007 goedgekeurd. Het onderzoek naar de bronnen in de haven van Antwerpen werd gefinaliseerd.

Het Actieplan asbest werd eind januari 2007 goedgekeurd. De sanering van de asbestdraailingen te Willebroek, Kapelle-op-den-Bos, Mechelen, Meise, Londerzeel en Puurs werd in maart 2007 opgestart. Een code van goede praktijk voor asbest in sorteerinrichtingen en op containerparken werd voorbereid.

In 2007 werd voor de eerste maal in Vlaanderen naar aanleiding van een voorspelde fijn stof smogepisode een snelheidsbeperking van 90 km/u opgelegd op enkele ring- en snelwegen. Een protocol tussen de bevoegde departementen regelt de procedure voor toekomstige verkeersingrepen wanneer IRCEL smogepisodes voorspelt.

De dioxinedepositiemetingen werden ook in 2007 verder gezet waarbij op een 50-tal meetlocaties tweemaal per jaar een meting wordt uitgevoerd. In probleemgebieden wordt de meetfrequentie opgedreven.

4.5.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.5.2.1 *Doorwerking Europees beleid milieugevaarlijke stoffen (cf. SD3 bij Waterbeleid en SD2 bij Klimaat- en luchtbeleid)*

Water

In 2008 worden voor de relevante prioritaire stoffen maatregelen voorbereid die zullen opgenomen worden in de stroomgebiedbeheerplannen. Voor de stoffen waarvoor er geen of te weinig informatie beschikbaar is, wordt de monitoring gestart of uitgebreid. In uitvoering van de dochterrichtlijn Prioritaire Stoffen wordt een ontwerp voor aanpassing van Vlare m.b.t. de basiskwaliteitsnormen in oppervlaktewater voor de prioritaire stoffen voorgelegd.

Lucht

Eind 2007 wordt, in het kader van de Europese strategie rond de verbetering van de luchtkwaliteit een eerste voorstel voor de herziening van de NEC-richtlijn verwacht waarin een plafond voor fijn stof wordt opgenomen. Gedurende 2008 worden in Vlaanderen hieromtrent de onderhandelingen met de belangrijkste industriële sectoren opgestart.

4.5.2.2 *Fijn stof beleid verder ontwikkelen en uitvoeren (cf. SD2 bij Klimaat- en luchtbeleid)*

Het actieplan fijn stof wordt in de industriële hotspotzones Gentse kanaalzone, Roeselare, Oostrozebeke, Ruisbroek uitgevoerd. De nadruk ligt op de reductie van diffuse stofemissies, zonder evenwel de aandacht voor de geleide bronnen te verliezen. Een actieplan voor het Antwerpse havengebied wordt opgesteld. PM10-metingen worden opgestart of uitgebreid in een aantal potentiële probleemgebieden: spaanplaatbedrijven in de omgeving van Oostrozebeke/Wielsbeke en Genk. In hotspotgebieden wordt de chemische karakterisering van fijn stof om het belang van de diverse bronnen in te schatten, afgewerkt. PM2,5-metingen met betrekking tot achtergrondlocaties en chemische karakterisatie worden opgestart. In het kader van de verdere onderbouwing van het fijnstofplan wordt er onderzoek uitgevoerd naar de impact van maatregelen op de luchtkwaliteit.

4.5.2.3 *Implementatie REACH*

Het stoffenbeleid zal in de periode 2008-2010 gericht zijn op de uitvoering van REACH en de samenwerking met de federale overheid in het kader hiervan. De samenwerking betreft aspecten van inspectie, informatie-uitwisseling en vertegenwoordiging van België/gewesten in de diverse comités die onder REACH zullen opgezet worden. De mogelijkheden voor een samenwerkingsakkoord met de andere gewesten en de federale overheid wordt bekeken.

4.5.2.4 *Optimalisering aanpak pesticidenreductie*

In maart 2008 wordt de sensibilisatiecampagne 'zonder is gezonder' herhaald. Verder wordt de webtoepassing voor het invoeren van de jaarlijkse inventaris door de gemeenten geoperationaliseerd. Het uitvoeringsbesluit van 14 juli 2004 wordt bijgestuurd i.f.v. een optimalere toepasbaarheid. In 2008 wordt een inzamelactie voorzien voor bestrijdingsmiddelen. De kennis aanwezig bij de Vlaamse Overheid wordt gebundeld en ter beschikking gesteld van de openbare besturen.

4.5.2.5 *Speuren naar nieuwe stoffen*

Europa neemt bij de ontwikkeling van het stoffenbeleid steeds meer 'nieuwe stoffen' mee uit de lijsten van internationale verdragen en protocols. Zo zijn er momenteel 16 POP's gereguleerd in de Europese POP-Verordening 850/2004/EG en ligt er een voorstel op tafel om nieuwe POP's toe te voegen aan het UNEP-POP verdrag en het LRTAP-POP protocol. De aandacht zal naast de 'gekende pollutanten' dus ook gaan naar 'nieuwe stoffen', en dat op het gebied van de ontwikkeling van meetmethodes voor de diverse milieumedia, de opzet van monitoringprogramma's in de relevante milieumedia en de beleidsadvisering i.v.m. de Europese en mondiale regulering. In 2008 gaat de aandacht naar PFOS en hormoonverstorende stoffen.

4.6 **Bodemverontreiniging**

4.6.1 *Uitvoering van de begroting 2007*

Het decretaal kader werd in 2007 grondig gewijzigd. Zo gaf het Vlaams Parlement zijn goedkeuring aan het aangepaste decreet betreffende de bodemsanering en de bodembescherming (BS, 22 januari 2007). De principiële goedkeuring van het aangepaste uitvoeringsbesluit (Vlarebo) volgde in juli 2007. In oktober werd het ontwerp, na aanpassing aan de uitgebrachte adviezen, opnieuw goedgekeurd door de Vlaamse Regering voor advies aan de Raad van State. Essentiële wijzigingen zijn onder meer een betere afstemming van bodemsanering op maatschappelijke en bedrijfsprocessen, de mogelijkheid tot het tegelijkertijd uitvoeren van een oriënterend en beschrijvend bodemonderzoek en een aanpassing van de grondverzetsregeling. Deze aanpassingen gaven aanleiding tot aangepaste en nieuwe procedures bv. voor risicobeheer en codes van goede praktijk.

Parallel hieraan werd ook gewerkt aan de vereenvoudiging van de dataverwerking (Mistral-project).

Doorlopend vond de opvolging van vrijwillige en verplichte bodemsaneringen plaats alsook het beheer van het register van verontreinigde gronden. Daarnaast werd een selectie gemaakt van gronden waar, buiten de overdrachtsprocedure, een bodemsanering prioritair is. Bij de uitvoering van een aantal grootschalige projecten zijn in 2007 belangrijke stappen gezet. Zo is gestart met de bodemsaneringswerken aan de Bankloop in Olen in uitvoering van de convenant met Umicore. In het kader van het Actieplan Cadmium werd de verwijdering van zinkassen op private terreinen beëindigd (Overpelt) of verder gezet (Balen en Lommel) en werd gestart met een grootschalig beschrijvend bodemonderzoek (Hoboken). Eveneens werd in 2007 meegewerkt aan het opstarten van een nieuwe biomonitoring in de Noorderkempen, gekoppeld aan milieumetingen. In het kader van het Europese project BeNeKempen werd onder meer een concept voor de verwijdering van zinkassen opgemaakt en voorgelegd aan alle betrokken actoren.

In 2007 werd gewerkt aan de opmaak van scenario's voor integratie van bodemsanering in een ruimer maatschappelijk kader voor woonzones en brownfields. In een aantal brownfielddossiers werden ambtshalve saneringswerken opgestart (onder meer Balmatt te Mol, Alvat te Buggenhout) of verdergezet (PCN te Nieuwpoort, Carcoke en Deso Petrol te Zeebrugge). Een samenwerkingsakkoord werd gesloten voor een ambtshalve sanering in functie van de herontwikkeling van de oude industriezone Willebroek-Noord. Verder werd met respectievelijk 7 gemeenten (Begijnendijk, Buggenhout, Kluisbergen, Mechelen, Ronse, Sint-Truiden en Gent) een nieuwe samenwerkingsovereenkomst gesloten voor het uitvoeren van een brownfieldproject. In het kader van de zinkassenproblematiek werden twee proefprojecten opgestart (Lommel).

De aanpak van woonzones werd verder gezet met onder meer de afwerking van een project in Essen en de start van een nieuw woonzoneproject in Wijnegem. Verder werd gewerkt aan een kader rond gedeelde financiering tussen de OVAM en gemeenten voor de bodemsanering van gemeentelijke stortplaatsen.

Het chemisch reinigen van textiel werd aangeduid als eerste economische activiteit waarvoor een bodempreventie- en bodembeheersplan is voorzien. De uitwerking van (alternatieve) financiële instrumenten werd toegespitst op deze sector. De vzw Vlabotex werd in september 2007 erkend als bodemsaneringsorganisatie voor de droogkuissector. BOFAS, het fonds voor tankstations, werd eerder opgestart op basis van een samenwerkingsakkoord tussen het Vlaamse, Waalse, Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de Federale Staat. Een wijziging van de samenwerkingsovereenkomst werd doorgevoerd waardoor ook tankstations, gesloten voor eind 1992, een aanvraag kunnen indienen.

De Europese Commissie stelde in september 2006 haar bodemstrategie voor met onder meer een voorstel van kaderrichtlijn voor de bescherming van de bodem. Bij de verdere uitwerking in 2007 speelde het Vlaamse Gewest een actieve rol. Voor de implementatie van de richtlijn milieu-aansprakelijkheid werden de nodige bepalingen opgenomen in het decreet betreffende de bodemsanering en de bodembescherming. Verder profileerde Vlaanderen zich opnieuw op Europees niveau via deelname aan een aantal Europese projecten zoals SNOWMAN en door vertegenwoordiging op het internationale forum van experts binnen de overheden van diverse lidstaten (Common Forum).

4.6.1.1 *Bodemaantasting*

De gemeenten werden verder begeleid en ondersteund bij het opstarten van erosiebestrijdingswerken en bij het opmaken van hun gemeentelijk erosiebestrijdingsplan conform het Erosiebesluit van de Vlaamse regering. De achterstand bij het evalueren van gemeentelijke erosiebestrijdingsplannen werd weggewerkt. Erosiebestrijding in het veld werd verder gestimuleerd. De voorbereiding van PDPO-II werd opgevolgd met bijzondere aandacht voor het optimaliseren van de beheersovereenkomsten erosiebestrijding. De

thematische strategie en de ontwerpkaaderrichtlijn bodembescherming van de Europese Commissie, evenals de ontwikkelingen rond monitoring en rapportering in dat verband, werden intensief opgevolgd. Ondersteunende onderzoeksopdrachten werden geïnitieerd en stappen zijn gezet om bodeminformatie te ontsluiten via de databank ondergrond Vlaanderen. Verder ging de aandacht naar de integratie van bodembescherming in het landbouwbeleid via de randvoorwaarden (cross-compliance) verbonden aan de hervorming van het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid en aan de integratie van bodembescherming in het sectoraal uitvoeringsplan 'Bagger- en Ruimingsspecie'.

4.6.1.2 *Waterbodems*

De historische ruimingsachterstand werd verder weggewerkt in 2007. Hierbij stonden de ruimingen van de Heulebeek, de Devebeek en de Zenne van Lot tot Drogenbos centraal. In het kader van het actieplan cadmium voor de Noorderkempen (zie ook 4.16.1) werd de ruiming van de waterbodems in de Kempen prioritair aangepakt om cadmiumvervuiling te saneren en de verdere verspreiding tegen te gaan. In uitvoering van het slibvangplan werd een aanpak met een wetenschappelijke onderbouwing opgesteld. In 2007 werden weer 150 meetplaatsen van het waterbodemeetnet bemonsterd. De resultaten van de 21 meetpunten van het sedimentmeetnet zijn online te raadplegen. Het aangepaste ontwerp SUP 'Bagger- en ruimingsspecie' werd op 1 juni 2007 principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering en ging in openbaar onderzoek (zie ook 4.7).

4.6.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.6.2.1 *Optimaliseren van de (ambtshalve) bodemsanering en grondverzet (cf. OD1 bij Bodemverontreiniging)*

Bij ambtshalve sanering wordt voorrang gegeven aan het zo snel mogelijk wegnemen van de meest ernstige risico's én aan projecten die door integratie een maatschappelijke meerwaarde betekenen. Hierbij wordt waar mogelijk ingespeeld op grote infrastructuurwerken of stedenbouwkundige wijzigingen. Een voorbeeld van een prioritair project is de verdere uitvoering van het saneringsprogramma van de asbestcementdraailingen en de zinkassen. Bij een grootschalig project in Asse bijvoorbeeld wordt de bodemsanering gekaderd in de aanleg van de geplande ringweg en de nieuwe ruimtelijke invulling. Verder wordt gewerkt aan een scenario voor de procesoptimalisatie van ambtshalve bodemsanering door de introductie van innovatief aanbesteden. De aangepaste grondverzetsregeling zal in 2008 worden geïmplementeerd en de sleutel vormen bij het voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging. Daarnaast zullen afspraken gemaakt worden met de bodembeheersorganisaties rond het gebruik van de bodemkwaliteitsgegevens. Inzake het beheer van bodemverontreiniging worden in 2008 scenario's uitgewerkt op basis van opgedane ervaring in andere projecten (BeNeKempen, woonzones, brownfields, complexe verontreinigingen).

4.6.2.2 *Integratie van bodemsanering in een ruimer maatschappelijk kader (cf. OD2 bij Bodemverontreiniging)*

Het sluiten van bedrijfsspecifieke overeenkomsten met bedrijven of relevante bedrijfssectoren zorgt voor een betere integratie van bodemsanering in bedrijfsprocessen. Bijkomend aan de lopende overeenkomsten (Umicore, NMBS, Bekaert en Electrabel) vind een selectie plaats van saneringsplichtigen die in aanmerking komen voor het sluiten van een overeenkomst.

Net zoals bij de ambtshalve uitvoering wordt een maximale ondersteuning voorzien bij projecten met een bredere maatschappelijke component 'duurzame ontwikkeling'. In 2008 zullen scenario's worden voorbereid voor de integratie van de bodemsanering in de ontwikkeling van verontreinigde brownfields en voor de integrale aanpak van potentieel verontreinigde woonzones. In beide gevallen streeft men naar een optimale integratie van

de sanering in de (her)ontwikkeling via overleg met private en publieke actoren. De sanering van brownfields blijft een uitdaging zowel op vlak van integrale aanpak als op financieel vlak. Daarom worden verdere initiatieven genomen om een aanpak door of samenwerking met externe actoren of overheden te ondersteunen, een planmatige aanpak te ontwikkelen en de sanering -al dan niet met een ambtshalve tussenkomst- te koppelen aan een herontwikkeling. Een voorbeeld van een lopend initiatief is de ondersteuning van gemeenten via de milieusamenwerkingsovereenkomsten. Daarnaast zijn de activiteiten van belang rond de grootschalige, verouderde bedrijvenczone in Vilvoorde-Machelen en deze in het kader van het START-programma (herontwikkeling van de internationale luchthaven Zaventem en van de omliggende regio). Voorbeelden van projecten met ambtshalve tussenkomst zijn de zone Watersite in Vilvoorde-Machelen, de sites ex-Asphaltco (Asse), Balmatt (Mol), Alvat (Buggenhout) en Carcoke (Zeebrugge). Nieuwe initiatieven worden voorzien naar aanleiding van het decreet betreffende de brownfieldconvenanten.

De eerste woonzoneprojecten waren grootschalige projecten die volledig door OVAM werden gecoördineerd en gefinancierd. De vernieuwde aanpak legt de nadruk op medefinanciering van (kleinere) woonzoneprojecten en een nauwere samenwerking met de gemeenten. De selectie gebeurt aan de hand van een lijst met woonzones die volgens prioriteit zijn gerangschikt op basis van de ernst van de verontreiniging en de omvang van de woonzone. In 2008 wordt deze lijst van potentiële woonzoneprojecten uitgebreid en worden er 4 sites onderzocht.

Tenslotte wordt ook de effectieve aanpak van grootschalige complexe verontreinigingen gestart. Dit zijn perceelsoverschrijdende verontreinigingen (vaak op voormalige fabrieksterreinen of stortplaatsen) waarop zich meerdere saneringsplichtigen bevinden en waarvoor een gezamenlijke aanpak van de verontreiniging aangewezen is. Een reeds opgemaakte prioriteitslijst wordt herbekeken en in een aantal dossiers worden bodemonderzoeken uitgevoerd.

4.6.2.3 Realiseren van een meer billijke verdeling van de saneringslast (cf. OD3 bij Bodemverontreiniging)

Het nieuwe bodemdecreet voorziet de mogelijkheid tot oprichting van bodemsaneringsorganisaties voor een goede coördinatie van de saneringsproblematiek op sectorniveau. In 2008 wordt gewerkt aan een instrument voor opvolging, controle en subsidiëring van de werkzaamheden van een bodemsaneringsorganisatie. Vanuit Vlaanderen worden in 2008 opnieuw inspanningen geleverd om de oprichting van een fonds te bewerkstelligen voor de tussenkomst bij verontreiniging ten gevolge van gasolietanks. Onderzoek is voorzien naar de mogelijkheden van een ambtshalve tussenkomst bij de urgente gevallen in de opstartfase van sectorfondsen. Ook wordt actief gezocht naar middelen voor alternatieve financiering (mogelijk via PPS constructies).

4.6.2.4 Interageren met Europees beleid bodem (cf. OD6 bij Bodemverontreiniging)

Er zal verder actief geparticipeerd worden aan de onderhandelingen inzake de opmaak van de ontwerpkaaderrichtlijn bodem. Gezien de grote invloed ervan op het Vlaamse bodembeleid (zowel bodemsanering als bodembescherming) blijft Vlaanderen streven naar een maximale invloed en inbreng. Het huidige Vlaamse beleid komt al in grote lijnen overeen met wat er momenteel op Europees vlak is voorzien. De deelname aan internationale initiatieven zoals het 'Common Forum on contaminated land' blijven gegarandeerd, evenals de participatie aan Europese projecten zoals BeNeKempen. Specifiek voor de verdere uitwerking van het bodembeschermingsluik wordt gestreefd naar een ruime terugkoppeling met de doelgroep landbouw. De praktische uitwerking wordt verder ook voorbereid in een nieuw Interreg-project.

4.6.2.5 *Erosiebestrijding door de landbouwers en door steden en gemeenten versterken (cf. SD8 bij Waterbeleid)*

In 2008 wordt een uitbreiding nagestreefd van de oppervlakte waarop verplicht erosiebestrijdingsmaatregelen moeten worden genomen en blijft de uitvoering van de goedgekeurde erosiebestrijdingsplannen van steden en gemeenten op kruissnelheid. Op basis van deze plannen wordt uitvoering gegeven aan kleinschalige erosiebestrijdingsprojecten die het perceelsniveau overschrijden. De gemeentegrens-overschrijdende aanpak zal verder worden gestimuleerd door een gerichte begeleiding van de gemeenten. Voor de beheersovereenkomsten 'erosiebestrijding' is de beoordeling van het nieuwe PDPO door de Europese Commissie cruciaal, zowel qua timing als qua inhoud. Zonder Europese goedkeuring mogen met landbouwers immers geen nieuwe beheersovereenkomsten op Vlaams niveau afgesloten worden, waardoor een belangrijk instrument voor erosiebestrijding verloren zou gaan.

4.6.2.6 *Ruiming van waterbodems (cf. SD8 en OD9 bij Waterbeleid)*

De historische ruimingsachterstand wordt verder weggewerkt. In 2008 zal de Vlaamse Regering op basis van de (deel)bekkenbeheersplannen een concrete prioriteitenlijst voorleggen en wordt er op de onbevaarbare waterlopen van 1ste categorie minstens 150.000 m³ geruimd. Dit zijn zowel hydraulische als ecologische ruiming. Volgende ruiming staan centraal: de Demer te Diest, de Kalkenvaart en de Vunt.

4.6.2.7 *Bouwen van slibvangen*

Ruimingswerken in verstedelijkt gebied worden vaak bemoeilijkt door de beperkte toegankelijkheid van de waterloop. Door de aanleg van sedimentvangen (slibvang of zandvang) stroomopwaarts van deze probleemgebieden wordt massale afzetting van slib in deze gebieden voorkomen. Ook vanuit ecologisch standpunt kan het opportuun zijn om sedimentvangen in te richten. Het sedimentmeetnet levert de noodzakelijke onderbouwing voor het optimaal inplanten in de nabijheid van de sedimentbronnen en het dimensioneren van de slib-/zandvangen. In 2008 wordt het slibvangplan verder opgesteld en uitgewerkt. Op basis van de resultaten van dit plan wordt in 2008 aangevat met de realisatie van twee slibvangen op strategisch gekozen plaatsen.

4.7 **Afvalstoffenbeleid**

4.7.1 *Uitvoering van de begroting 2007*

In oktober 2006 ging het eerste jaar van het eco-efficiëntiescanprogramma van start. Dit programma wil Vlaamse kmo's aanzetten tot investeringen in de verbetering van hun eco-efficiëntie. Inmiddels loopt het programma volgens plan en zijn 357 bedrijven van de beoogde 1000 bedrijven gescand. Verder werd ecodesign gepromoot via de ruime verspreiding van een 60-tal cases en de verdere uitbreiding en toepassing van de Ecolizer. Deze tool maakt het voor een ontwerper eenvoudiger om de milieu-impact in te schatten van verschillende productvoorstellen of gebruikte materialen, productieprocessen,... Ook zijn 12 projecten opgestart in het kader van het PRESTI-5-programma en werd de hernieuwde versie van MAMBO (het softwarepakket voor bedrijven voor de berekening van de werkelijk afvalkosten) verder verspreid en gepromoot.

Het proefproject 'Berekeningsmodel milieuverantwoord productgebruik voor overheidsinstellingen' resulteerde in een gebruiksvriendelijke, on-line-toepassing voor overheidsorganisaties. Verder werd het preventiebeleid van de voorbije 15 jaar geëvalueerd en kreeg de distributiesector meer aandacht in het kader van de verruiming naar een duurzaam materialenbeheer. Meer inzicht werd verworven in de aankoop- en plaatsingsstrategieën van de distributiesector in functie van bijsturing van bestaande productie- en consumptiepatronen.

Voor de vier prioritaire bedrijfsafvalstromen zijn analyses uitgevoerd. Voor gemengd bedrijfsafval en dierlijk afval zijn actieprogramma's lopende. Voor 'zuren en basen en slib van oppervlaktebehandeling van metalen' en 'textielafval en productiegebonden slib' zijn deze afgerond. Verder werd gestart met de uitvoering van een nieuwe multicriteria-analyse voor bedrijfsafvalstoffen (gegevens 2005). Dit zal opnieuw resulteren in een rangschikking van bedrijfsafvalstoffen met de grootste milieu-impact tijdens hun verwerking, wat mogelijk kan leiden tot bijsturing van het beleid.

Eind 2006 werd een Rondetafelconferentie gehouden over het bevorderen van de afzetmarkt voor gerecycleerde materialen. Voor een oplossing van deze problematiek wordt gewerkt aan een uitgebreide analyse wat moet resulteren in een actieprogramma.

In juni 2007 is de evaluatie van de aanvaardingsplicht afgerond en is er gestart met de uitvoering van een actieplan ter verbetering van dit instrument. Vijf milieubeleidsvereenkomsten doorlopen de goedkeuringsprocedure (afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA), reclame- en persdrukwerk, afgewerkte olie en oude en vervallen geneesmiddelen). Via een wijziging van het Vlarea is de aanvaardingsplicht voor landbouwfolies vervangen door het opleggen van een collectief plan, op te maken door de producenten en gebruikers van landbouwfolies. Dit plan werd in augustus ingediend bij de OVAM. Ook zijn landbouwfolies toegevoegd aan de lijst van de bedrijfsafvalstoffen die selectief moeten worden aangeboden en opgehaald. Een groot aantal controles werd uitgevoerd om toe te zien op de naleving van de verschillende aanvaardingsplichten en het (grensoverschrijdend) afvaltransport.

Conform het Afvalstoffendecreet vindt de verdere invulling van het afvalstoffenbeleid plaats via sectorale uitvoeringsplannen (SUP). Afhankelijk van de fase van elk SUP werden de nodige evaluatie, voortgangsrapportering, planning en openbaar onderzoek voorzien.

Stimulering van preventie van huishoudelijke afvalstoffen gebeurde in het kader van het SUP 'Huishoudelijke afvalstoffen 2003-2007'. Een ontwerp van een nieuw sectoraal uitvoeringsplan 'Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen' werd opgemaakt en principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 7 september. Het openbaar onderzoek is voorzien van 11 september tot 10 november 2007.

De Vlaamse Regering keurde het SUP 'Milieuverantwoord materiaalgebruik en afvalbeheer in de bouw' definitief goed. Met dit nieuwe plan wil de Vlaamse Regering bouwmaterialen en -producten meer milieuverantwoord maken, niet alleen in de afvalfase maar over de hele materiaalketen vanaf de winning van grondstoffen over de productie van bouwproducten en de toepassing ervan. Het ontwerp SUP 'Bagger- en ruimingsspecie' is voorbereid in samenwerking met alle betrokkenen en principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 1 juni 2007. De resultaten van het openbaar onderzoek zijn in verwerking. De kern van het uitvoeringsplan is te komen tot de uitbouw van een actief waterbodembeleid, een efficiënt voorkomingsbeleid en een milieuvriendelijk curatief beleid. De nadruk ligt op structurele, gefaseerde oplossingen waarbij preventieve maatregelen samengaan met de capaciteit voor behandeling en eindbestemming.

In de Commissie Dierlijk Afval is een akkoord bereikt over een gedeeltelijk vernieuwd financieringssysteem voor de ophaling en verwerking van krengen van landbouwdieren. De Vlaamse Regering keurde een nieuw Besluit dierlijk afval definitief goed op 15 december 2006.

In uitvoering van het Actieplan groene stroom van de Vlaamse Regering is het aanbod van de biomassa's (al dan niet afval) in kaart gebracht met een overzicht van de stromen die voor groenestroomcertificaten (vergisting, verbranding) in aanmerking komen. Proefprojecten en onderzoek zijn voorzien met de focus op de kwaliteit en de afzet van de (rest)afvalstoffen die ontstaan in het composterings- en vergistingsproces.

De wetgeving inzake heffingen op het storten en verbranden van afvalstoffen is grondig bijgestuurd. Zo is het aantal tarieven sterk verminderd. Ook zijn de tarieven voor het storten

van brandbaar afval gestegen en een aantal verminderde tarieven voor het storten van recyclageresidu's zullen geleidelijk verdwijnen. Verder is er een compensatie ingevoerd voor de niet-fiscale aftrekbaarheid van de milieuheffingen. De wijzigingen traden in werking vanaf 1 januari 2007.

Het Vlaamse Gewest is nauw betrokken bij het opstellen van raadsconclusies over de thematische strategie afvalpreventie en recycling. Deze strategie legt de krijtlijnen vast voor het Europese afvalbeleid. Ze kondigde onder meer de herziening aan van een aantal afvalrichtlijnen, waaronder de kaderrichtlijn Afval. Ook de besprekingen rond de herziening van de kaderrichtlijn Afval worden van nabij opgevolgd. Daarnaast is verder gewerkt aan de omzetting van de batterijenrichtlijn in Vlaamse wetgeving en worden de nodige maatregelen genomen om te komen tot een correcte uitvoering van de nieuwe verordening rond grensoverschrijdende afvaltransporten.

De bestaande systemen voor afgifte van scheepsafvalstoffen afkomstig van de zeevaart, jachtvaart en visserij, met inbegrip van de kostendekkingsmechanismen, zijn verder verfijnd. Gestreefd is naar een Europese harmonisatie, vooral m.b.t. de havens binnen de range Hamburg - Le Havre. De ratificatieprocedure van het verdrag voor de inzameling van afvalstoffen van de binnenvaart is gestart.

In 2007 is verder bekeken hoe vanuit de ervaringen van het voorbije en huidige afvalbeleid elementen kunnen worden aangedragen die het proces rond de verruiming naar een duurzaam materialenbeleid kunnen voeden. In het kader van het SUP 'Milieuverantwoord materialengebruik en afvalbeheer in de bouw' werd materialenbeheer geconcretiseerd door de start van twee projecten. Een eerste project betreft de invoering van prestatie-eisen voor materialengebruik in de bouw. Een tweede project is het operationaliseren van het Vlaams milieu-input-outputmodel (zie verder). Voor huishoudelijke afvalstoffen, waar reeds belangrijke stappen gezet zijn in de richting van een duurzaam materialenbeleid, wordt een zelfde verruimingsoefening gemaakt in het ontwerp voor het nieuwe SUP 'Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen'.

4.7.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.7.2.1 *Optimalisering afvalvoorkoming (kwalitatieve en kwantitatieve preventie van bedrijfsafval) (cf. OD1 bij Afvalstoffenbeleid)*

Een tussentijdse effectmeting van het lopende eco-efficiëntiescanprogramma wordt voorzien. In 2008 wordt ook een nieuw subsidieprogramma om afvalpreventie te stimuleren voorbereid op basis van de evaluatie van PRESTI 5. Op het vlak van productbeleid wordt een nauwere samenwerking met de federale overheid nagestreefd en de invloed op het Europese productbeleid waar mogelijk vergroot. Verder zal de stimulering van ecodesign plaatsvinden via een ecodesign-award voor ontwerpers naast de bestaande ecodesign-prijs voor studenten.

4.7.2.2 *Uitvoering nieuw uitvoeringsplan Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen (cf. OD2 tem 6 bij Afvalstoffenbeleid)*

Na de verwerking van de resultaten van het openbaar onderzoek wordt het plan ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. De belangrijkste accenten in het nieuwe plan zijn grotere inspanningen voor preventie en hergebruik, optimalisering van de bestaande of implementatie van nieuwe systemen of instrumenten om alle betrokkenen tot milieuverantwoorde productie en consumptie aan te zetten, resultaatgerichte ondersteuning van gemeenten en de optimalisering van de selectieve inzameling (met onder meer een toetsingskader voor de evaluatie van bestaande en eventueel nieuw in te zamelen selectieve afvalfracties en zo eenvoudig mogelijke en transparante sorteerregels). De nadruk wordt gelegd op integraal ketenbeheer en de voorbeeldfunctie van de overheid, onder meer via de opname van het gebruik van milieuverantwoorde en duurzame producten en van gerecycleerde materialen in bestekken. Ook wordt er voorzien in meer verwerkingscapaciteit

die aan BBT voldoet, om het storten van afval te kunnen afbouwen. De rol van de distributie bij milieuverantwoorde consumptie krijgt extra aandacht. In samenwerking met de distributiesector start in 2008 een proefsetting in de distributie rond milieuverantwoorde consumptie. Ook wordt een meetinstrument ontwikkeld om het aandeel van milieuverantwoorde producten in de totale consumptie op te volgen.

4.7.2.3 Afzetmarkt voor gerecycleerde materialen verhogen (cf. OD3 bij Afvalstoffenbeleid)

Selectieve inzameling en sortering worden verder gericht op het verhogen van de kwaliteit van de te recycleren afvalstoffen waardoor ze vlotter op de recyclagemarkt kunnen terechtkomen. In dit verband wordt verder nagegaan hoe de terughoudendheid ten aanzien van het gebruik van gerecycleerde materialen en producten kan worden weggewerkt. In eerste instantie wordt gefocust op de stromen compost en digestaat, puingranulaten en kunststofgranulaten. Verdere acties worden ondernomen op basis van een analyse van de afzetmarkten met onder meer promotie van de kwaliteit, gebruiksmogelijkheden en hoogwaardige toepassing van secundaire grondstoffen en een doorlichting van de wetgeving over secundaire grondstoffen.

4.7.2.4 Optimalisatie geïntegreerde aanpak rond biomassa afval (cf. SD2 bij Afvalstoffenbeleid)

Een geïntegreerde beleidsvisie wordt uitgewerkt in functie van een verdere optimalisatie en een betere afstemming van enerzijds materiaalrecyclage en anderzijds energetische valorisatie uit afvalstoffen. Dit is ook op Europees niveau één van de discussiepunten naar aanleiding van de herziening van de kaderrichtlijn Afval. Op Vlaams niveau is geopteerd om voor bepaalde afvalstromen een toetsingskader te voorzien. Dit wordt uitgewerkt voor 'biomassa afval' in het kader van het Actieplan groene stroom van de Vlaamse Regering. Dit kader zal een ondersteuning bieden bij het afwegen van keuzes betreffende materiaalrecyclage en energetische valorisatie van bepaalde biomassastromen. Op Europees niveau werkt Vlaanderen actief samen met verschillende lidstaten om druk te leggen op de Europese Commissie om een richtlijn bio-afvalstoffen op te stellen.

4.7.2.5 Aanpassing van de milieuheffing voor storten en verbranden (cf. OD1 bij Optimale instrumentenmix)

De impact van het vereenvoudigde milieuheffingensysteem voor storten en verbranden zal in 2008 nauwgezet worden opgevolgd. Ook wordt er verder gewerkt aan een mogelijke omschakeling naar een emissieheffing (zie 3.7).

Verder zal uitvoering worden gegeven aan de bepaling van het regeerakkoord om de forfaitaire huisvuilbelasting te hervormen in een afvalheffing op basis van een redelijke toepassing van het principe 'de vervuiler betaalt' (een basisprincipe van het milieubeleid).

OVAM zal op korte termijn een modelreglement uitwerken voor de hervorming van de bestaande gemeentelijke forfaitaire huisvuilbelastingen. In dat kader zal bekeken worden in welke mate sociale correcties aangewezen zijn.

Optimale benutting van de verbrandingscapaciteit (cf. OD5 bij Afvalstoffenbeleid)

Om het storten van hoogcalorisch afval versneld af te bouwen, zal naast selectieve inzameling ook de nadruk worden gelegd op het ontwikkelen van een gepaste capaciteit met verhoogde energetische benutting onder meer door warmtekrachtkoppeling (WKK), meeverbranding op een gunstige locatie en het verder opvolgen van de stortverboden voor bedrijfsafvalstoffen. Er wordt onderzocht hoe in nieuwe projecten, waarbij energie uit afval gevaloriseerd wordt, het principe van WKK in toepassing kan worden gebracht.

4.7.2.6 Toepasbaarheid afvalstoffenbeleid optimaliseren en illegale praktijken van afvalbehandeling en ontwijkingsgedrag verminderen (cf. OD8 bij Afvalstoffenbeleid)

In 2008 zal een toetsingskader voor ex-ante evaluaties uitgewerkt worden waarbij ook onderzocht wordt of een vorm van producentenverantwoordelijkheid aangewezen is. Het nieuwe handhavingsdecreet zal toelaten efficiënter en met meer impact overtredingen tegen de afvalstoffenwetgeving aan te pakken. Om het sluikstorten en ontwijkingsgedrag tegen te gaan, zullen op regelmatige basis communicatie- en sensibiliseringscampagnes worden voorzien. Campagnes evenals de uitvoering van proefprojecten en een optimalisering van de handhaving zijn eveneens voorzien in de verdere aanpak van het zwerfvuil. Er zal hierbij intensiever worden samengewerkt tussen het Vlaamse Gewest, de lokale overheden en de bedrijfswereld. Naleving van de verplichtingen inzake selectieve inzameling van bedrijfsafvalstoffen door kmo's, wordt gestimuleerd via de verdere uitwerking van het GISTI-programma en de start van nieuwe acties in het kader van het GOA-project (gemengd ongedifferentieerd afval). Nagegaan zal worden hoe onvermijdbaar GOA (bedrijfsafval waarvan de selectieve inzameling niet haalbaar is) het efficiëntst uitgesorteerd of nagescheiden kan worden.

4.7.2.7 Verruiming afvalstoffenbeleid naar een duurzaam materialenbeleid (cf. OD1 bij Innovatief milieubeleid) (zie ook 4.17).

Een aantal vernieuwende initiatieven met verruimde methoden en aspiraties die onder de noemer van materialenbeheer vallen, zijn lopende: afval- en emissiepreventie, integraal ketenbeheer, eco-efficiëntie, milieuverantwoorde consumptie, secundaire grondstoffen, kringlooptuinieren, enz. Bij de ontwikkeling naar een duurzaam materialenbeheer wordt dan ook voortgebouwd op bestaande processen en initiatieven op de verschillende beleidsniveaus. Waar nodig worden deze in 2008 versterkt of bijgestuurd. Zo worden de nieuwe aangrijpingspunten vanuit materialenbeheer meegenomen in eventuele nieuwe sectorale uitvoeringsplannen of in de ontwikkeling van nieuwe of de bijsturing van bestaande instrumenten of maatregelen. Het opgestarte project waarin een richtinggevend kader wordt voorzien voor milieuprestatievoorschriften op niveau van het gebouw, komt op kruissnelheid. De initiatieven die worden opgestart in het kader van de Europese thematische strategie voor een duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen, worden van nabij gevolgd.

Parallel aan de ingezette stapsgewijze verruiming in het gangbare beleid blijven ook het 'transitieproces duurzaam materialenbeheer' (gericht op systeeminnovatie) en het verder operationaliseren van het Vlaams milieu-input-outputmodel (gericht op beleidsonderbouwing) voor de komende jaren een prioriteit.

4.7.2.8 Meer impact op de Europese besluitvorming inzake afval- en materialenbeleid.

In de Europese thematische strategie afvalpreventie en -recyclage zijn initiatieven aangekondigd die door de Commissie zullen worden opgezet voor de verdere uitbouw van het Europese afval- en materialenbeleid of de herziening ervan. Het gaat o.m. om de herziening van de kaderrichtlijn Afval, de verbrandingsrichtlijn en de AEEA-richtlijn, de uitwerking van Europese criteria voor het markeren van 'het einde van afval' en de uitbreiding van de IPPC-richtlijn naar meer afvalverwerkingsactiviteiten. Op elk van deze domeinen wordt actief deelgenomen aan de Europese besluitvorming om de ervaringen van het Vlaamse afvalbeleid maximaal te valoriseren.

4.8 Geïntegreerd waterbeleid

4.8.1 Uitvoering van de begroting 2007

Het decreet Integraal Waterbeleid van 18 juli 2003 bepaalt het juridisch en organisatorisch kader voor het waterbeleid in Vlaanderen. De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) staat in voor de coördinatie van het integraal waterbeleid op Vlaams niveau. Het

uitvoeringsbesluit van 20 juli 2006 geeft richtlijnen aan de lokale, provinciale en gewestelijke overheden voor de toepassing van de watertoets bij het afleveren van een vergunning. Verder werd binnen de CIW een voorstel van uitvoeringsbesluit over de financiële instrumenten van het decreet Integraal Waterbeleid (onteigening, recht van voorkoop, aankoopplicht en vergoedingsplicht) voorbereid.

Op het niveau van de internationale stroomgebieden staan de Internationale Scheldecommissie (ISC) en de Internationale Maascommissie (IMC) in voor de coördinatie van het waterbeheer en van de opmaak van de internationale stroomgebiedbeheerplannen. Binnen de ISC geeft het door Vlaanderen geleide Scaldit-project een belangrijke impuls aan de samenwerking tussen de verschillende oeverstaten en -gewesten. Het Scaldit-project werd verlengd tot 30 juni 2008. In 2006 werden de eerste stappen gezet naar een internationaal stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde. In 2007 en 2008 ligt de focus van het Scaldit-project op de kosteneffectiviteit van maatregelen. Op bekkenniveau zijn in oktober 2006, onder voorzitterschap van de provinciegouverneurs, elf bekkenbesturen opgericht. De bekkenbesturen richtten elk een bekkensecretariaat op en gaven hun fiat om het bekkenbeheerplan en de deelbekkenbeheerplannen in openbaar onderzoek te laten gaan. In dit kader nam het bekkenbestuur een beslissing over de bindende bepalingen van het bekkenbeheerplan en over de onderlinge afstemming van de bekkenbeheerplannen en de deelbekkenbeheerplannen. De oprichtingsvergaderingen van de bekkenraden, onder voorzitterschap van de bekkencoördinatoren, vonden plaats in november 2006. Op lokaal niveau werden op initiatief van de provincies 53 waterschappen opgericht.

Van 22 november 2006 tot en met 22 mei 2007 werden de bevolking en maatschappelijk actoren via een openbaar onderzoek geïnformeerd over de elf ontwerp-bekkenbeheerplannen en de bijhorende deelbekkenbeheerplannen. Gelijktijdig liep het openbaar onderzoek over het tijdschema en het werkprogramma voor het opstellen van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas en over de waterbeheerkwesties, de grote thema's waardoor de Vlaamse wateren het risico lopen de goede toestand in 2015 niet te halen. De burger werd wegwijs gemaakt in het openbaar onderzoek via de communicatiecampagne 'Vol van water'. Op basis van de tijdens het openbaar onderzoek geformuleerde reacties en adviezen verleenden de bekkenbesturen hun goedkeuring aan de ontwerp-bekkenbeheerplannen (augustus - september 2007). De bekkenbesturen maakten intussen de plannen over aan de CIW voor afstemming met de andere bekkenbeheerplannen en de waterbeleidsnota.

De door de kaderrichtlijn Water verplichte monitoringprogramma's voor oppervlaktewater en grondwater zijn operationeel sinds begin 2007 en werden ook formeel door de Vlaamse Regering goedgekeurd op 14/09/2007. Deze programma's bouwen voort op de bestaande monitoringprogramma's die - waar noodzakelijk - werden aangepast of aangevuld met nieuwe programmaonderdelen. Ter voorbereiding van de nieuwe monitoringprogramma's werden ecologische studies uitgevoerd, werd het beoordelingskader voor waterlopen uitgebreid met bijkomende biologische, hydromorfologische en fysisch-chemische kenmerken en werd afgestemd met de andere gewesten en lidstaten binnen de internationale stroomgebiedsdistricten. Om het onderzoek met betrekking tot water in Vlaanderen te stimuleren en bij te dragen tot een verdere wetenschappelijke onderbouwing van het waterbeleid organiseert de CIW eind 2007 een congres Watersysteemkennis. Ondertussen werd in 2007 verder geïnvesteerd in de kwantificering van de diffuse bronnen van waterverontreiniging. Voor zware metalen werden de verliezen vanuit bouwmetalen beter in kaart gebracht en werd de evolutie van de diffuse bronnen bepaald voor drie referentiejaar. Voor nutriënten werden, met behulp van het SENTWA-model, de verliezen vanuit de landbouw doorgerekend voor 2006. Voorts werd de belasting van het oppervlaktewater met BZV en CZV vanuit de landbouw en natuur in beeld gebracht. Ter verdere onderbouwing van het Milieukostenmodel Water werd de kostenefficiëntie van een aantal landbouwmaatregelen bepaald. Dit alles moet toelaten de meest kostenefficiënte maatregelen te bepalen voor opname in de stroomgebied- en bekkenbeheerplannen.

4.8.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.8.2.1 *De omzetting van de (nieuwe) Europese richtlijnen water*

De zwemwaterrichtlijn (2006/7/EC) dient tegen 24 maart 2008 omgezet te zijn naar Vlaamse wetgeving. Voortaan dienen jaarlijks alle zwemwateren aangeduid te worden en dient de duur van het badseizoen vastgesteld te worden. Dit zal voor het eerst gebeuren in het voorjaar van 2008. In 2008 dient eveneens de aangepaste monitoring en beoordeling van de zwemwaterkwaliteit operationeel te zijn (strandzones Noordzee: 40 badzones; binnenwateren: 89 zwem- en recreatiezones). Op basis van de nieuwe richtlijn zal een pro-actief beheer van de zwemwaterkwaliteit moeten gevoerd worden, waarbij de vervuiliingsbronnen in kaart moeten worden gebracht en worden beschreven in zogenaamde kwetsbaarheidprofielen. Deze profielen dienen beschikbaar te zijn in 2011 en worden in 2008 verder voorbereid. De Grondwaterrichtlijn (2006/118/EG) is een dochterrichtlijn van de kaderrichtlijn Water en verscheen op 27 december 2006. De uiterste datum voor omzetting in Vlaamse wetgeving is 16 januari 2009. De procedure voor de vaststelling van de milieukwaliteitsnormen voor grondwater zal in 2008 starten. Op die manier zijn de normen beschikbaar als onderdeel van het globale beoordelingskader op het ogenblik dat de ontwerp stroomgebiedbeheerplannen in openbaar onderzoek gaan (zie 4.8.2.4). De dochterrichtlijn Prioritaire stoffen is eveneens een aanvulling op de kaderrichtlijn Water en zal milieukwaliteitsnormen vaststellen voor een reeks van 33 "prioritaire stoffen". Een eerste voorstel werd door de Europese Commissie bekendgemaakt op 17 juli 2006 maar de procedure tussen Raad en Parlement zal uitlopen in een 2de lezing en dus nog doorlopen in 2008. Op 25 april 2007 bereikten de Europese Raad en Parlement een akkoord over de richtlijn over overstromingsbeoordeling en -beheer. Gezien de richtlijn in het najaar van 2007 zal gepubliceerd worden en de voorziene omzettingstermijn 2 jaar bedraagt, zal de voorbereiding van de omzetting reeds in 2008 aangevat worden. De richtlijn legt de lidstaten volgende stapsgewijze aanpak op: bepalen van de voorlopige overstromingsrisico's tegen uiterlijk 2011; voor de gebieden waar een significant overstromingsrisico bestaat: in kaart brengen van gevaren en risico's tegen 2013; tegen 2015 dienen tenslotte voor deze zones beheerplannen voor overstromingsrisico opgesteld te zijn. Hierbij is internationaal overleg verplicht, evenals het inschatten van de gevolgen van klimaatwijziging.

4.8.2.2 *Verdere ontwikkeling van het instrumentarium voor integraal waterbeleid (cf. SD 5 Beleidsnota)*

Binnen de CIW werd een voorstel van uitvoeringsbesluit over de financiële instrumenten (onteigening, recht van voorkoop, aankoopplicht en vergoedingsplicht) in uitvoering van het decreet Integraal Waterbeleid voorbereid. Deze instrumenten zijn van toepassing op de oeverzones en overstromingsgebieden afgebakend in de (deel)bekkenbeheerplannen. Na de goedkeuring van deze plannen, voorzien uiterlijk op 22 december 2007, kunnen de financiële instrumenten concreet toegepast worden. De Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) wordt steeds vaker als referentie gebruikt in o.a. uitvoering van de kaderrichtlijn Water, maar heeft tot op vandaag geen wettelijk statuut. In 2008 wordt gestart met de voorbereidingen voor een juridisch statuut voor de VHA tegen 2012, met o.m. een verdere digitalisering van de waterlopen en watervlakken.

4.8.2.3 *Het vastleggen van de klassengrenzen voor de goede toestand (cf. OD 1 Beleidsnota)*

De Europese kaderrichtlijn Water, en de omzetting ervan in het decreet Integraal Waterbeleid, verplichten tot het halen van een "goede toestand" in het oppervlaktewater en grondwater in 2015 en het vermijden van achteruitgang van de bestaande kwaliteit. Indien ondanks een ambitieus maatregelenprogramma de deadline niet kan gehaald worden, zijn een eventueel uitstel of uitzonderingen mogelijk,. Deze moeten dan wel grondig onderbouwd en gemotiveerd worden. Teneinde de "toestand" van het watersysteem te

kunnen beoordelen en de noodzakelijke maatregelen te kunnen inschatten, is de vaststelling van milieukwaliteitsnormen nodig voor de biologische, hydromorfologische en de fysisch-chemische kwaliteitselementen. De ontwerp-milieudoelstellingen zullen eind 2007 beschikbaar zijn, zodat de Vlaamse Regering begin 2008 de vaststellingsprocedure overeenkomstig het decreet algemene bepalingen inzake milieubeleid kan opstarten. Op deze manier is dit cruciale beoordelingskader tijdig beschikbaar voor de opmaak en het openbaar onderzoek van de stroomgebiedbeheerplannen.

4.8.2.4 De ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen en maatregelenprogramma's (cf. SD 5 Beleidsnota)

De opmaak van de ontwerp stroomgebiedbeheerplannen (incl. maatregelenprogramma's) voor Schelde en Maas tegen 22/12/2008 is een kerntaak voor 2008. In de stroomgebiedbeheerplannen wordt alle kennis inzake toestand, belasting, milieudoelstellingen, mogelijke maatregelen en bijhorende (kosten)afwegingen, en de onderbouwing voor uitzonderingen samengebracht, zowel op Vlaams als op internationaal niveau. Bij de opmaak van de maatregelenprogramma's zal een kosteneffectiviteitsanalyse bijdragen tot het samenstellen van een zo kosteneffectief mogelijk maatregelenpakket. Daarnaast is een beter inzicht nodig in de kostenterugwinning van de waterdiensten voor de doelgroepen bevolking, industrie en landbouw om het kostenterugwinningsbeginsel vorm te kunnen geven.

4.8.2.5 De bekken- en deelbekkenbeheerplannen (cf. SD 5 Beleidsnota)

De eerste bekkenbeheerplannen, met toegevoegde deelbekkenbeheerplannen, worden uiterlijk tegen 22 december 2007 door de Vlaamse Regering vastgesteld. Vanaf 2008 dienen jaarlijks de bekkenvoortgangsrapporten opgesteld te worden. Deze rapporten bevatten een geïntegreerd voortgangsverslag van de stand van uitvoering van het bekkenbeheerplan en een opgave van de nog te verrichten activiteiten en te nemen maatregelen in het bekken.

4.8.2.6 Het uitvoeren van de geïntegreerde monitoringprogramma's (cf. SD 5 Beleidsnota)

De aangepaste monitoringprogramma's voor oppervlaktewater en grondwater, met onder meer kwaliteitselementen betreffende biologie, fysico-chemie en hydromorfologie zullen een meer volledig beeld geven van de toestand van de oppervlaktewater- en grondwaterlichamen. Waar nodig zal dit aanleiding geven tot bijstellingen en aanpassingen van deze monitoringprogramma's. Deze informatie is essentieel voor het bepalen van de noodzakelijke maatregelen in de ontwerp stroomgebiedbeheerplannen, ze laat immers toe de kloof met de te bereiken toestand correct in te schatten.

4.8.2.7 Watersysteemkennis verder uitbouwen (cf. OD 3 Beleidsnota)

De CIW werkt verder aan een informatiesysteem Watersysteemkennis. Tegen eind 2009 wordt een internetloket uitgebouwd met informatie per waterlichaam over de waterbeheerder, de milieudoelstellingen en de eventuele afwijkingen. Er komt bijkomend onderzoek naar de invloed van klimaatverandering op watersystemen, zowel m.b.t. de watervoorraden en de hoogwaterproblematiek. Er is ook aandacht nodig voor eventuele gevolgen voor de samenstelling van de ecosystemen en de waterkwaliteit.

4.9 Waterkwaliteit

4.9.1 Uitvoering van de begroting 2007

Om de richtlijn Stedelijk Afvalwater versneld te kunnen uitvoeren, definieerde het Vlaamse Gewest een aantal prioritaire projecten in de agglomeraties groter dan 10.000 inwonerequivalent (IE) en in de agglomeraties tussen 2.000 en 10.000 IE (onder de titel

"ERSA-P"). Tevens werden een aantal acties ondernomen om de resterende doorlooptijd voor deze projecten tot een minimum te beperken. De uitvoering van de projecten worden nauwgezet opgevolgd via maandelijks overleg tussen het Vlaamse Gewest en NV Aquafin. Deze aanpak heeft er toe geleid dat projecten die meerdere jaren geblokkeerd waren, in 2005, 2006 of 2007 konden aanbesteed worden. Zo zijn de werken aangevat voor 5 van de 6 nog te bouwen RWZI's in agglomeraties groter dan 10.000 IE, m.n. voor de installaties van Grimbergen (100000 IE; operationeel sinds september 2007), Beveren, Bambrugge, Merchtem en Beveren-Leie. Voor de tweede en derde genoemde installatie wordt verwacht dat ze nog eind 2007 in gebruik kunnen genomen worden. De installatie van Brussel-Noord zit sinds eind 2006 in opstartfase. De enorme investeringen in de Zennevallei hebben er onder andere toe geleid dat er opnieuw voor het eerst sinds decennia ook vis waargenomen werd in de Zenne stroomafwaarts van Brussel.

Het Optimalisatieprogramma 2008-2012 werd op 29 september 2006 door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Het programma bevat projecten voor de optimalisatie van het toevoerend stelsel, de bouw van kleinschalige waterzuiveringsinstallaties (KWZI's), de renovatie van rioolwater-zuiveringsinstallaties (RWZI's) en de aansluiting van vuilvracht voornamelijk ter optimalisatie van het buitengebied. De 100 projecten die op het programmajaar 2008 zijn opgenomen, werden intussen ter uitvoering opgedragen aan de NV Aquafin.

De VMM oefent zowel het ecologisch als het economisch toezicht op de uitbouw en het beheer van de gemeentelijke en bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur uit. Het indicatorenkader voor de beoordeling van de kwaliteit van de werking van de rioleringsstelsels en de RWZI's werd in samenwerking met Aquafin onderzocht op praktische toepasbaarheid in 16 proefgebieden. De resultaten van dit proefproject werden begin 2007 geëvalueerd met het oog op een ruimere toepassing van het kader. Midden 2007 is de gemeentelijke zuiveringsinfrastructuur in ruim de helft van Vlaanderen doorgelicht. Hierbij werden 5.800 knelpunten geïnventariseerd. Hiermee zijn de gebieden doorgelicht die het meest problematisch zijn m.b.t. de verdunning van het afvalwater. Verdunning leidt immers tot een lager rendement van de zuiveringsinstallaties.

Aan de RWZI's werden naast de effluentconcentraties ook minimale verwijderingspercentages opgelegd. Voor 200 RWZI's die de minimale verwijderingspercentages niet zonder meer kunnen halen werden de te behalen verwijderingspercentages aangepast. Hierbij werden de voorgestelde herstelprogramma's in de vergunningen geïmplementeerd.

Voor de uitvoering van de gemeentelijke saneringsverplichting worden de afspraken vastgelegd in een contract tussen de drinkwatermaatschappij en de gemeente of een gemeentebedrijf, een samenwerkingsverband van gemeenten, een intercommunale of een andere entiteit aangesteld door de gemeente. Tot nog toe werden 526 contracten afgesloten, vaak op het niveau van een deelgemeente. Voor 22 (deel)gemeenten is er nog geen contract. 456 contracten voorzien in een gemeentelijke bijdrage/vergoeding, waarbij slechts in één op drie de gemeentelijke bijdrage hoger is dan de bovengemeentelijke.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 10 maart 2006 houdende de vaststelling van de regels voor de scheiding tussen de gemeentelijke en bovengemeentelijke saneringsverplichting en het vaststellen van de zoneringsplannen beschrijft de procedure voor de opmaak van de zoneringsplannen. Het vaststellen van de zoneringsplannen gebeurt in verschillende fasen. De eerste fase, het versturen van het voorontwerp van zoneringsplan aan de gemeente, werd afgerond in februari 2007. Hierna beschikt de gemeente over 90 dagen om haar keuze omtrent individuele of collectieve zuivering te maken. Op basis van de ontvangen reactie, maakt de VMM het ontwerp zoneringsplan op. Dit is voor ruim 300 gemeenten gebeurd. Dit ontwerpplan wordt door de gemeente onderworpen aan een openbaar onderzoek. Na het verwerken van de ingediende reacties en de goedkeuring van het eventueel aangepaste plan door de gemeenteraad, kan overgaan worden tot de

definitieve goedkeuring van het plan. De eerste definitieve zoneringsplannen worden verwacht in oktober 2007. Aangezien Vlareem niet langer compatibel is met dit besluit werd een voorstel tot aanpassing van Vlareem II uitgewerkt.

In 2006 werden twee kwartaalprogramma's voor de aanleg van gemeentelijke rioleringen en de bouw van gemeentelijke KWZI's voor het kalenderjaar 2007 goedgekeurd. Hierop werden 185 projecten opgenomen voor een totaal geraamd investeringsbedrag van ongeveer 170 miljoen euro. Er werd voorrang gegeven aan gemeentelijke rioleringswerken die in een gecombineerd dossier met werken van NV Aquafin dienen uitgevoerd te worden, met het oog op de naleving van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater. Daarnaast werd vooral prioriteit gegeven aan projecten waarbij het afvalwater door middel van een volledig gescheiden stelsel wordt afgevoerd of waarbij aanzienlijke verharde en/of onverharde oppervlakten worden afgekoppeld. In februari 2007 werd het gecombineerde 3de en 4de kwartaalprogramma 2007 goedgekeurd (22 projecten ten belope van 42 miljoen euro) en in mei 2007 het eerste kwartaalprogramma 2008 (138 projecten ten belope van 134 miljoen euro).

Bedrijven kunnen voor de sanering van hun afvalwater afkomstig van de eigen waterwinning onder bepaalde voorwaarden rechtstreeks een contract afsluiten met de NV Aquafin. De vereenvoudigde procedure - van kracht in 2005 leidde tot 278 contracten - voor het jaar 2005. In de periode januari 2006 - juni 2007 werden 450 contractaanvragen geadviseerd aan de minister van Leefmilieu. In 2006 resulteerde dit in 257 saneringscontracten, meestal met een looptijd van 20 jaar.

In het kader van de heffingen grootverbruikers werd de huidige sectorindeling geëvalueerd en werd een methodologie opgemaakt voor het herbepalen van de omzettingsscoëfficiënten van de grootverbruikers. De methodiek werd toegepast op de sectoren natwasserijen, textiel/leerlooierijen en groenteconservenbedrijven en de resultaten worden momenteel verwerkt en geëvalueerd. De herberekening van andere sectoren wordt voorbereid. Op basis hiervan worden nieuwe omzettingsscoëfficiënten voorgesteld.

De omzendbrief afvalwater van 23 september 2005 zoekt naar een evenwicht tussen de afkoppelingskosten voor bedrijven en de te realiseren verbetering van de waterkwaliteit zonder dat de lozing van bedrijfsafvalwater de werking van de zuiveringsinfrastructuur hypothekeert. Binnen de CIW hebben de waterbeheerders en diverse afvalwateractoren een gezamenlijke visie op het afvoeren van hemelwater en gezuiverd afvalwater uitgewerkt. Deze moet zorgen voor uitvoerbare saneringsscenario's voor de afkoppeling van hemelwater en/of gezuiverd afvalwater van de riolering waarbij de bestaande infrastructuur (grachten, gemeenschappelijke buffering, etc.) zoveel mogelijk wordt ingeschakeld.

Bij de herziening van vergunningen worden de uitgangspunten van het in 2005 geactualiseerde Reductieprogramma Gevaarlijke Stoffen geïmplementeerd. Om de lozing van de steeds meer niet-klassieke stoffen in afvalwater te normeren wordt de ecotox-normering uitgewerkt in concrete vergunningsvoorwaarden en dit ter vervanging en ter aanvulling van te extensieve lozingsvoorwaarden. Daarnaast gebeurt er een ad hoc actualisatie van de sectorale voorwaarden op basis van BBT-studies en beschikbare meetgegevens.

Het emissie-register water werd afgestemd op het geïntegreerde formulier van het Integraal Milieu Jaarverslag (IMJV). Verder werd de analyse afgerond om dit register af te stemmen op de Europese PRTR-verordening (Pollutant Release and Transfer Register-verordening). Deze verordening regelt de instelling van een volledig geïntegreerde emissie-inventaris voor lucht, water en bodem en ook voor de opname van transfers van verontreinigde stoffen en afvalstoffen per inrichting waar een belastende activiteit plaatsvindt. De inventaris moet via het internet toegankelijk worden gemaakt voor het publiek. Voor de optimalisatie en uitbreiding van de waterbodembdatabank werd bekeken hoe bijkomende toetsingskaders in het systeem kunnen voorzien worden en hoe de kwantitatieve bepaling van baggerspecie

kan geïntegreerd worden. Er wordt ook een aparte module voor het meetnet zwevend stof voorzien.

Het AWIS (AfvalWater Informatie Systeem) wordt verder afgewerkt en komt midden 2008 in productie. Aansluitend wordt voorzien in de uitbreiding van het AWIS-systeem met modules voor de opvolging van gewestelijke en gemeentelijke investeringsprojecten voor de zuiveringsinfrastructuur.

4.9.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.9.2.1 *Investeringsprogramma's voor de bovengemeentelijke waterzuiveringsinfrastructuur opmaken (cf. SD 3 Beleidsnota)*

De resultaten van de pragmatische aanpak van de ERSAP-projecten zijn duidelijk merkbaar en deze methodiek wordt dan ook verdergezet. De uitvoering van de projecten door de NV Aquafin is dankzij deze inspanningen op kruissnelheid en dit moet zo behouden blijven. Voor de toekomst moeten de investeringsinspanningen volgehouden worden maar zal de klemtoon van de Aquafinprojecten meer en meer op de optimalisatie van het stelsel liggen zoals de afkoppeling van hemelwater, het verder optimaliseren van de werking van de zuiveringsinstallatie, het saneren van kleinere agglomeraties enz.. Dit zal blijken uit het Optimalisatieprogramma 2009-2013 (najaar 2007) en het Optimalisatieprogramma 2010-2014 (najaar 2008) ten belope van 150 miljoen..

4.9.2.2 *Uitvoering van de zoneringsplannen (cf. SD 3 Beleidsnota)*

Het definitief goedkeuren van de zoneringsplannen zal in 2008 op kruissnelheid zijn. Dan zal het duidelijk waar, door wie op welke manier zal gezuiverd moeten worden. De bijhorende Vlarembepalingen met een meer doelmatige reglementering van de aansluitings- en afkoppelingsplicht zullen in et najaar van 2007 nog goedgekeurd worden.

Na de aanpassing in VLAREM II van de nieuwe reglementering van de zoneringsplannen inzake de afkoppeling van hemelwater en de bouw van IBA's (individuele behandeling van afvalwater) moet er aandacht zijn voor de handhaving van deze reglementering en voor garanties op de goede werking van de IBA's. In dit kader zal overleg plaatsvinden met de gemeenten, de drinkwaterbedrijven en de intercommunales voor het uitwerken van praktische richtlijnen.

De zoneringsplannen zullen verder geconcretiseerd worden in uitvoeringsplannen die meer duidelijkheid zullen brengen in onder andere de timing, de prioritering en financiering van de projecten. De methodiek voor de opmaak van de gemeentelijke gebiedsdekkende uitvoeringsplannen wordt verder uitgewerkt en toegepast op 12 proefgebieden.

4.9.2.3 *Optimalisatie werking RWZI's (cf. SD 3 Beleidsnota en OD 6 Beleidsnota)*

Het indicatorenkader voor de evaluatie van de bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur wordt uitgebreid naar 41 gebieden, zodat een evaluatie mogelijk wordt van het transport en de behandeling van 50% van de aan te sluiten huishoudelijke vuilvracht. In de volgende jaren zal de beoordeling uitgebreid worden in de breedte (toepassing op meer zuiveringsgebieden) en in de diepte (meer opgevolgde infrastructuur onderdelen). Aansluitend op het indicatorenkader voor de bovengemeentelijke infrastructuur wordt een indicatorenkader voor het beheer van de gemeentelijke saneringsinfrastructuur uitgewerkt. Het invoeren van vuilvrachtverwijderingspercentages voor RWZI's heeft geleid tot een gerichte aanpak van de verdunningsproblematiek. Enerzijds voldeden in 2006 al 189 installaties (91,3 %) aan alle opgelegde emissiegrenswaarden door toepassing van maatregelen zoals koolstofbrondosering, vlokverzwaarders en defosfatiemiddelen, bijkomende monitoring en sturing, etc.. Anderzijds wordt binnen de CIW de beleidsdomeinoverschrijdende aanpak van de hydraulische knelpunten in het rioleringsstelsel, zoals de lozing van hemelwater, bemalingwater en gezuiverde effluenten en

de aansluiting van beken en grachten gecoördineerd. De gemeentelijke zuiveringsinfrastructuur wordt verder doorgelicht op knelpunten naar verdunning van het afvalwater met een negatieve impact op de werking van de RWZI. Ook de reeds doorgelichte gebieden worden opnieuw bekeken om een beter beeld te krijgen van de opgeloste knelpunten.

4.9.2.4 *Bijsturing subsidiebesluit voor gemeentelijke rioleringen (cf. OD 7 Beleidsnota)*

Om de gemeenten fundamenteel te ondersteunen bij de verdere uitbouw van hun rioleringsstelsel en de prijs van de waterfactuur onder controle te houden worden de subsidies structureel verhoogd. Via het subsidiebesluit wordt in 2008 25 miljoen euro extra (t.o.v.2007) ter beschikking gesteld voor de subsidiëring van gemeentelijke rioleringen en KWZI's en in 2009 50 miljoen euro extra (t.o.v. 2007).

Er komt een aanpassing van het subsidiebesluit om een rechtstreekse subsidiëring van Individuele Behandelingsinstallatie van Afvalwater aan de gemeenten mogelijk te maken. Dit moet de gemeenten stimuleren om de IBA's in eigen beheer te nemen en zo tot beter geplaatste en geëxploiteerde IBA's te komen.

Er komt bovendien een bijkomend onderzoek naar een verdere bijsturing van het subsidiebesluit voor de gemeentelijke rioleringen in functie van de voorziene uitvoeringsplannen.

4.9.2.5 *Vergunningen lozing afvalwater (cf. SD 3 Beleidsnota)*

Eenzijds wordt prioriteit gegeven aan de uitvoering van het Reductieprogramma Lozing Gevaarlijke Stoffen 2005, meer bepaald aan het uitwerken van een ontwerp tot aanpassing van de milieukwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen incl. de link met de afvalwaternormering, een concrete uitwerking van de individuele aanpassingen van de vergunningen en prioritering hiervan, en tot slot het verder gebruik van ecotoxiciteits-parameters in complexe vergunningsdossiers tezamen met het op punt stellen van andere effectgerichte screeningmethodieken. Anderzijds zullen de sectorale lozingsvoorwaarden geactualiseerd worden steunend op o.a. de Europese BREF-documenten (BBT-referentiedocumenten) en eigen Vlaamse BBT-studies. De BREF-documenten zullen vertaald worden in Vlaamse BBT-studies.

4.9.2.6 *Heffingen afvalwater (cf. SD 6 Beleidsnota)*

Er zal onderzocht worden hoe het heffingen-, bijdrage- en vergoedingssysteem voor rioollozers verder vereenvoudigd en geoptimaliseerd kan worden.

Het voorbereidend werk om het huidige milieuheffingensysteem voor oppervlaktewaterlozers aan te passen nog meer regulerend te maken wordt verder gezet.

Indien bedrijven niet over afvalwatermetingen beschikken wordt de heffing bepaald op basis van omzettingscoëfficiënten, welke per sector de graad van vervuiling aangeven. De methodologie is voorhanden. Door toepassing van de methodologie worden in 2008 coëfficiënten onderzocht voor alle sectoren.

4.9.2.7 *Doeltreffend economisch toezicht saneringsinfrastructuur*

Doeltreffend economisch toezicht op de gemeentelijke saneringsinfrastructuur houdt in dat minstens gegevens verzameld moeten worden over de investering-, exploitatie- en onderhoudswerken. Meer bepaald welke investeringen worden uitgevoerd tegen welke kostprijs, welke middelen worden hiervoor aangewend, wat zijn de kosten voor de exploitatie en het onderhoud van het gemeentelijk rioleringsstelsel, ... Om de gegevens op een éénvormige manier te verzamelen wordt voor de gemeenten een rapporteringstructuur ontworpen.

Het addendum bij de overeenkomst (mei 2005) zorgde er voor dat de NV Aquafin naast het bouwrisico nu ook het exploitatierisico draagt. De winst van de NV Aquafin hangt nu gedeeltelijk af van de effluentresultaten. Tevens werd de financiering veilig gesteld.

Om een volgende stap in de resultaatsverbintenis mogelijk te maken, wordt het indicatorenkader voor de evaluatie van de bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur uitgewerkt en verfijnd.

4.10 Terugdringen risico's water

4.10.1 Uitvoering van de begroting 2007

Ecologische herstel omvat o.a. hermeandering, structuurherstel van de waterloop en de sanering van vismigratieknelpunten. In 2007 werden voor volgende projecten de noodzakelijk stappen gezet om de projecten op te starten of zijn de werken gestart: Ieperlee te Ieper, omlegging van de Gaverbeek door het provinciaal Domein De Gavers (Harelbeke), Abeek: inrichting van een oeverzone en realisatie van visdoorgang stroomafwaarts Kanaal Bocholt-Herentals, Marke: overstromingsgebied Galmaarden en oplossen vismigratieknelpunt, aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden op de Molenbeek, Erpe Mere. Volgende projecten werden gerealiseerd: visdoorgang aan de 'Kleen Molen' gekoppeld met een overstordijk in Lummen op de Mangelbeek. De noodzakelijke infrastructuur om wateroverlast te voorkomen werd verder geoptimaliseerd.

Naast het waarschuwings- en voorspellingssysteem dat sinds 2006 operationeel is voor het Demerbekken werd in 2007 ook een gelijkaardig systeem voor de Dender operationeel. Voor de Dijle is het systeem opgestart. In april 2007 werd het vereenvoudigde waarschuwings- en voorspellingssysteem voor Vlaanderen aan de pers voorgesteld. De informatie die het waarschuwingssysteem genereert is toegankelijk voor de hulpdiensten en het brede publiek o.a. via een op maat gemaakte website.

4.10.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.10.2.1 *Aanpakken van de wateroverlast en ecologisch herstellen van watersystemen (cf. SD 1 Beleidsnota)*

De bestaande aanpak van wateroverlast wordt verder toegepast. Acties en investeringen, vermeld in de bekkenbeheerplannen, krijgen bijzondere aandacht. In 2008 staan volgende realisaties op het programma: oeverzoneproject voor de Poperingevaart, oeverinrichting van de Noordede te Zuienkerke, overstromingsgebied op de Marke te Galmaarden, aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden op de Molenbeek (Erpe-Mere), overstromingsgebied Grote Molenbeek te Londerzeel en oeverzoneproject voor de Abeek.

4.10.2.2 *Operationeel beheer van de waterlopen (cf. SD 1 Beleidsnota)*

De operationele meetnetten hebben tot doel om informatie te vergaren en online ter beschikking te stellen zodat de waterbeheerders hun infrastructuur kunnen sturen op basis van de meest actuele informatie. In 2008 worden de bestaande meetnetten verder gericht op de taken van sturen en waarschuwen: invullen van de leemtes in meetlocaties en gemeten parameters; online inschakelen van alle relevante meetposten in een telemetriesysteem; beschikbaar stellen van de online meetgegevens in functie van vragen van de waterbeheerders. Het bestaande vereenvoudigde voorspellings- en waarschuwingssysteem voor overstromingen voor heel Vlaanderen wordt in 2008 verder verfijnd. In het Dijlebekken zal in 2008 een gedetailleerd systeem worden afgewerkt en in gebruik genomen. In het Demerbekken wordt gestart met de uitbreiding van het huidige systeem naar het hele Demerbekken. www.overstromingsvoorspeller.be geeft informatie over wateroverlast zowel voor het brede publiek als voor de hulpdiensten.

4.10.2.3 Opstart Europese projecten operationeel waterbeheer (cf. OD Internationale en Europese oriëntatie in Beleidsnota)

In 2007 lopen de onderhandelingen en overleg voor het indienen van projecten voor financiering via de Europese structuurfondsen (voor de periode van 2007-2013). Een belangrijke financiering gebeurt via EFRO-doelstelling 3, nl Interreg IV (projecten met buitenlandse partners) en via EFRO- doelstelling 2, en bedraagt maximaal 50 %. Met deze middelen kunnen er in Vlaanderen sneller uitvoeringsgerichte projecten gerealiseerd worden. Vlaanderen voorziet de indiening van een 5-tal projecten waarvan de projectuitvoering in 2008 start.

4.10.2.4 Optimalisatie werking polders en wateringen voorbereiden (cf. OD 4 Beleidsnota)

Met het oog op de lokale waterbeheerprojecten zullen vanuit het Vlaamse gewest initiatieven worden genomen om de polders en wateringen te reorganiseren en de rol ervan te herdefiniëren met het oog op een effectief en efficiënt integraal waterbeleid waarbij aandacht is voor een evenwaardige participatie van alle betrokken actoren. Mogelijke fusies of gebiedsuitbreidingen worden onderzocht. De aanzet voor de decretale aanpassingen van de wetten op Polders en wateringen en het uitwerken van een type huishoudelijk reglement zijn gepland voor 2008. De uitvoeringsprojecten van Polders en wateringen met een goedgekeurd waterhuishoudingsplan blijven ook in 2008 subsidieerbaar.

4.11 Duurzaam omgaan met water

4.11.1 Uitvoering van de begroting 2007

Het Grondwaterdecreet biedt de mogelijkheid om een specifieke gebieds- en laagfactor voor de grondwaterheffing dan wel een quota van de grondwatervergunning vast te stellen indien bepaalde lagen onder druk staan, zoals bvb. in 2005 al gebeurde voor het Landiaan en de Sokkel. Momenteel wordt voor 5 andere grondwatersystemen de grondwatermodellering afgewerkt. Dit vormt de basis voor het bepalen van de maximale hoeveelheden die uit de grondwatersystemen / grondwaterlichamen kunnen opgepompt worden. In 2007 is het besluit nodig om het grondwaterschadefonds operationeel te maken verder voorbereid. Dit grondwaterschadefonds, voorzien in het grondwaterdecreet sinds 1984, biedt de mogelijkheid om een op maat gemaakte regeling uit te werken voor de schade die veroorzaakt wordt door het oppompen van grondwater.

De doelstelling van het waterverkoopreglement is de relatie tussen de exploitant van een openbaar waterdistributienetwerk (de waterbedrijven) en de consument te beschrijven. Het beoogt een overzicht te geven van de algemeen binnen Vlaanderen geldende bepalingen en regels inzake de levering van water voor menselijke consumptie. Naast de levering van water voor menselijke consumptie hebben de exploitanten van een openbaar waterdistributienetwerk eveneens een saneringsplicht voor het geleverde water. Deze aspecten dienen dan ook opgenomen te worden in het algemeen waterverkoopreglement. In 2007 werd verder intensief overlegd met de drinkwatermaatschappijen over dit waterverkoopreglement.

De ontwerpvisie over de afstemming van het aanbod aan water (grond- en oppervlakte-, drink- en tweedecircuitwater) op de vraag ernaar, met een minimale negatieve milieu-impact, is uitgewerkt voor de aspecten grondwater en oppervlaktewater (project "Strategische visie watervoorziening en watergebruik"). Deze ontwerpvisie geeft aan hoe de watervoorziening in Vlaanderen verder verzekerd kan worden. In 2007 werd deze visie vertaald naar het operationeel beheer van oppervlaktewater en grondwater en worden er, in samenspraak met de sectoren, acties en maatregelen uitgewerkt. Dit overleg gebeurt in de CIW WG Rationeel watergebruik.

4.11.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.11.2.1 *Toezicht kwaliteit water bestemd voor menselijke consumptie*

In 2008 wordt de toezichtfunctie met betrekking tot water bestemd voor menselijke consumptie ingevuld. Het uitwerken van het toezicht op de waterkwaliteit zal samen met het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid gebeuren.

Ook wordt een aanpassing voorzien van de procedure voor private waterleveranciers op het gebied van kwaliteitsbewaking van het water bestemd voor menselijke consumptie en wordt een toestandbepaling van pesticiden in water bestemd voor menselijke consumptie opgemaakt. In 2008 verschijnt het rapport drinkwaterkwaliteit in Vlaanderen voor de periode 2005-2007.

4.11.2.2 *Verdere uitwerking van het gebiedsgericht grondwaterinstrumentarium (cf. OD 2 en 3 Beleidsnota)*

Voor 2 overgeëxploiteerde lagen (Sokkel en Landiaan) zijn in 2005 aangepaste gebieds- en laagfactoren ingevoerd in de grondwater-heffingsformule. Voor deze lagen wordt de uitbouw van een grijswatercircuit gepromoot. In 2008 wordt op basis van de recente grondwater-modellerings het vergunningenbeleid en het heffingenbeleid verder afgestemd.

4.11.2.3 *Actief peilbeheer onderbouwen en beschermen grondwaterreserves*

Zowel overstromingen als grondwaterwijzigingen ten gevolge van waterwinning of ingrepen in de waterlopen kunnen een belangrijke impact hebben op landbouw en natuur. Om in de toekomst deze impact beter te kunnen inschatten, wordt een beslissingsondersteunend model ontwikkeld. Hiervoor gebeurt een koppeling tussen de verschillende modellerings: regionale en lokale grondwatermodellen, oppervlaktewaterkwantiteitsmodellen en modellering met een luik natuur en luik landbouw.

4.12 Mestbeleid

4.12.1 Uitvoering van de begroting 2007

Op 22 december 2006 keurde het Vlaams Parlement het nieuwe decreet 'houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen' goed. Dit nieuwe mestbeleid ging van start vanaf 1 januari 2007. Het is resultaatgericht, vereenvoudigd, volledig in overeenstemming met de Nitraatrichtlijn en komt tegemoet aan het arrest van het Europees Hof van justitie van 22 september 2005. Op aansturen van de Europese Commissie werd in dit nieuw mestbeleid Vlaanderen volledig als kwetsbaar gebied afgebakend, met strengere bemestingsnormen en een kortere uitrijperiode. Ook de uitscheidingscijfers en emissiecijfers werden aangepast zodat zij beter de reële mestuitscheiding benaderen. Een verzoek tot afwijking op de strenge bemestingsnorm in kwetsbaar gebied (derogatieverzoek) werd in maart 2007 ingediend bij de Europese Commissie. De beschikking van de Commissie over dit derogatieverzoek wordt in het najaar van 2007 verwacht.

Het respecteren van de waterkwaliteitsdoelstellingen staat voorop in dit vernieuwde mestbeleid. Hiertoe wordt oordeelkundig bemestingsgedrag gestimuleerd via versterkte handhaving en begeleidende maatregelen zoals het uitwerken van een bedrijfsdoorlichting, teelt- en bemestingsplan en een bemestingsregister. De administratie krijgt naast controle en handhaving ook een adviserende en sensibiliserende rol (knipperlichtfunctie).

Er wordt afgestapt van de vergunningenstop voor veeteeltbedrijven. De mestproductie zal onder controle worden gehouden via een systeem van nutriëntenemissierechten. Bedrijfsontwikkeling door overname kan enkel met milieuwinst door afroaming van nutriëntenemissierechten. Zolang de Vlaamse nutriëntenbalans niet in evenwicht is, kan bedrijfsontwikkeling zonder overname enkel na een bewezen mestverwerking van 125% van

de uitbreiding. In 2008 zal de Vlaamse Regering evenwel een maximum aantal nutriëntenemissierechten vastleggen waarbinnen deze bedrijfsontwikkeling mogelijk is. De heffingen worden afgeschaft, er wordt gekozen voor het instrument van de administratieve geldboetes.

Mestverwerkingscertificaten worden toegekend en verhandeld.

De controle op het vervoer en het gebruik van mest werd verscherpt. Voor de gerichte handhaving in functie van de waterkwaliteit en de risicogroepen wordt gebruik gemaakt van een Automatische GegevensRegistratie-GPS-systeem voor mesttransportopvolging tot op perceelsniveau. Een strengere controle op het nitraatresidu in de bodem in het najaar wordt uitgevoerd in probleemgebieden. Bij overschrijding volgt een administratieve geldboete en begeleidende maatregelen, zoals een bedrijfsaudit, teelt en bemestingsplan en bemestingsregister. Ook is een aangifteplicht ingevoerd voor tuinbouwbedrijven met substraatteelt, en een verplichting om opslagcapaciteit te voorzien voor het drainwater dat niet hergebruikt wordt als voedingswater. Voor de tuinbouw in volle grond werd een onderzoek uitgevoerd om de nitraatresidunorm aan te passen in functie van de resultaten van dit onderzoek.

4.12.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.12.2.1 *Nieuw mestdecreet uitvoeren*

Een vernieuwd mestbeleid is in uitvoering vanaf 2007. In uitvoering hiervan is Vlaanderen als volledig kwetsbaar aangeduid, met aangescherpte bemestingsnormen en een kortere uitrijperiode. In 2008 zal de door de Europese Commissie toegekende derogatie (afwijking op de strenge bemestingsnorm) worden geïmplementeerd. De uitscheidingscijfers van pluimvee worden aangepast zodat zij beter de reële uitscheiding benaderen. Bemestingsvoorwaarden in natuurgebieden zullen herbekeken worden, net zoals de afbakening van fosfaatverzadigde gebieden. Er zal aandacht zijn voor versterkte handhaving, voor een correcte mestafzet, het respecteren van de bemestingsnormen, het verlagen van gemeten nitraatresiduwaarden. Een nauwgezette doorlichting van de meetgegevens in oppervlaktewater en van de resultaten van de nitraatresidumetingen zal uitgevoerd worden om te evalueren of de verwachte gunstige evolutie ten gevolge van het nieuwe mestbeleid zichtbaar wordt. Bijkomend onderzoek in het kader van het nieuwe mestbeleid zal eveneens opgestart worden. Begeleidende en 'sensibiliserende maatregelen' zoals bedrijfsdoorlichting, teelt- en bemestingsplan en een bemestingsregister zullen uitgewerkt worden. De knipperlichtfunctie zal verder vorm krijgen. Eveneens zal invulling worden gegeven aan het nieuwe handhavingsdecreet.

Er wordt afgestapt van de vergunningenstop voor veeteeltbedrijven. De mestproductie zal onder controle worden gehouden via een systeem van nutriëntenemissierechten. Bedrijfsontwikkeling kan enkel met milieuwinst door afroaming van nutriëntenemissierechten. In 2008 zal de Vlaamse Regering evenwel een maximum aantal nutriëntenemissierechten vastleggen waarbinnen bedrijfsontwikkeling mits bewezen mestverwerking mogelijk is. De heffingen worden afgeschaft, er wordt gekozen voor het instrument van de administratieve geldboetes. Mestverwerkingscertificaten worden toegekend en verhandeld.

4.12.2.2 *Vermindering van het meststoffengebruik in de tuinbouw*

Via demoprojecten en sensibilisering zullen reductietechnieken voor nutriënten gepromoot worden. Er wordt een aangifteplicht ingevoerd voor tuinbouwbedrijven met substraatteelt. Deze bedrijven zullen tevens verplicht worden om opslagcapaciteit te voorzien voor het drainwater dat niet hergebruikt wordt als voedingswater. Voor de tuinbouw in volle grond zal de nitraatresidu-norm aangepast worden op basis van onderzoek.

4.13 Geluidsbeleid

4.13.1 Uitvoering van de begroting 2007

De opdracht voor het opmaken van de strategische geluidskaarten voor spoorwegen is lopend en de kaarten worden voorzien tegen midden 2008. Het geluidsmodel voor agglomeraties is in ontwikkeling en tegen midden 2008 zal het beschikbaar zijn voor de steden Antwerpen en Gent om hun geluidskaarten te maken. Voor wegen wordt gestart met de opdracht; de kaarten worden verwacht tegen het najaar 2008. Het geluidsmetnet rond de luchthaven van Zaventem werd verder vernieuwd. Via meetrapporten en maandelijkse geluidsfiches op de website worden de meetgegevens van de LNE-meeteenheden rond de luchthaven Zaventem bekend gemaakt. Een overzichtsrapport met de meetresultaten voor 2006 van de verschillende meetnetten wordt voorbereid i.s.m. BAC en BIM.

Het beleid rond stiltegebieden werd verbreed dankzij samenwerking met plattelandsbeleid (Interbestuurlijk Plattelandsoverleg rond rust en stilte) en lokaal cultuurbeleid (o.a. stilte als onroerend erfgoed). Via de studiedag 'Stilte, iedereen mag het horen' werd de brochure 'Stiltegebieden in Vlaanderen, leidraad bij het creëren van een landelijk stiltegebied' voorgesteld aan een ruimer publiek. In samenwerking met de provincies wordt een stappenplan uitgewerkt voor het behalen van het 'kwaliteitslabel stiltegebied'.

4.13.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.13.2.1 *Geluidsbelastingsskaarten en actieplannen omgevingslawaaï opmaken (cf. SD 1 en OD 1 Beleidsnota).*

In uitvoering van de Europese richtlijn 2002/49 aangaande omgevingslawaaï wordt in 2008 het publiek geïnformeerd en worden actieprogramma's ontwikkeld. Tegen 2012 moeten ook de geluidskaarten voor iets minder drukke wegen en spoorwegen en stedelijke gebieden van meer dan 100.000 inwoners beschikbaar zijn.

4.13.2.2 *Meetnet ANNE uitbouwen*

Objectieve gegevens voor de informatieverstrekking aan o.a. omwonenden worden geleverd door het geluidmeetnet ANNE. De verdere uitbouw en modernisering van dit meetnet werd in 2006 ingezet en volgt een vervangingstraject (2006-2009) dat door de minister werd goedgekeurd.

4.13.2.3 *Nieuwe stiltegebieden ontwikkelen*

In 2008 worden overeenkomsten afgesloten tussen Vlaamse overheid, provincies en gemeenten om gebieden als stiltegebied te vrijwaren. Als basis hiervoor dient de in 2007 ontwikkelde 'Leidraad landelijke stiltegebieden', die het 'kwaliteitslabel stiltegebied' invoerde.

4.14 Beleid voor ontsnippering

4.14.1 Uitvoering van de begroting 2007

Voor alle vissoorten in alle hydrografische stroomgebieden moet er binnen een realistische termijn vrije vismigratie mogelijk zijn en moeten nieuwe migratieknelpunten vermeden worden. Ook in 2007 zijn er nieuwe herstelprojecten opgestart. Deze worden maximaal gekoppeld aan andere projecten zoals het structuurherstel van de waterloop of de aanpak van wateroverlast (zie 4.10.2.1). Volgende visdoorgangen zijn gestart in 2007 en/of gerealiseerd: Kleine Nete te Retie, Molen van Kievermont op de Molse Nete te Geel en Terlaemen op de Laan. Het uitvoeringsbesluit rond vismigratie is nog niet goedgekeurd.

Voor het bevorderen van de migratie tussen en binnen leefgebieden worden reeds langer een aantal strategische en vernieuwende NTMB-ontsnipperingsingrepen uitgevoerd. Deze

projectmatige aanpak is aangevuld met een procesmatige benadering over betrokken beleidsdomeinen heen. De bermbeheersplannen voor de E403, de A19, de R8, de E313 (Limburg), E40 (West-Vlaanderen en ten oosten van Brussel), R0, T100, E17, A12, E34 (ten oosten van Ranst), E314, E411, E429 met inbegrip van de N203a, A10 en de E19 (deel ten noorden van Antwerpen) werden afgerond. In Oost-Vlaanderen wordt een begrazingsproject langs de N42 geëvalueerd. Voor de kanalen in beheer bij NV De Scheepvaart in Antwerpen en Limburg zijn ontsnipperingsstudies uitgewerkt. Op basis hiervan worden eigen ontsnipperingsprojecten uitgevoerd en adviezen gegeven op projecten van NV De Scheepvaart. De ontsnipperingsstudie voor de E40 ten westen van Brussel wordt uitgewerkt. Binnen het ontsnipperingsproject E314 werd het ecoduct 'Kikbeek' in Maasmechelen voltooid. De omvorming van de toeristische weg door de Mechelse Heide tot fietspad is grotendeels uitgevoerd. De voorziene ontsnipperingsmaatregelen langs de E19 ten noorden van Antwerpen zijn verder afgewerkt. De uitvoering van de bermbrug in Schoten wordt eind 2007 opgestart. Langs het Kanaal Dessel-Schoten werden bij oeverherstelwerken enkele fauna-uitstapplaatsen gecreëerd. In 2007 werd op hetzelfde kanaal ook gestart met de aanleg van 35 geplande extra fauna-uitstapplaatsen. De natuurvriendelijke omlegging van de Witte Nete wordt gemonitord, en binnen het natuurinrichtingsproject Bergerven is het herstel van een natuurvriendelijke oever langs de Zuid-Willemsvaart volop in uitvoering. In 2007 werden een aantal NTMB-maatregelen gemonitord, waaruit blijkt dat deze inderdaad extra winst aan natuurwaarden opleveren. Een uitvoeringsgerichte connectiviteitsstudie voor de das in de provincie Vlaams-Brabant is afgerond begin 2007. In het certificeringsproces voor natuurtechnische oeverbeschermingsmaterialen is doelbewust gekozen voor een door de bedrijven uitgewerkt zorgsysteem.

4.14.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.14.2.1 *Vismigratieknelpunten oplossen*

Het decreet Integraal Waterbeleid en de Benelux-beschikking stellen dat er tegen 2010 vrije vismigratie moet zijn voor alle vissoorten in alle hydrografische stroomgebieden en dat nieuwe migratieknelpunten vermeden moeten worden. Op vraag van Vlaanderen wordt in overleg met de BENELUX-landen een aangepaste beschikking voorbereid waarbij de timing verschoven zou worden naar 2015 (overeenstemming met EU kaderrichtlijn Water) en de focus gelegd wordt op de prioritaire waterlopen. Ook voor het bereiken van deze doelstelling in 2015 is een dringende versnelling van de uitvoering noodzakelijk. In 2008 worden nieuwe herstelprojecten in de Maarkebeek en Zwarte beek opgestart. Deze worden maximaal gekoppeld aan andere projecten zoals het structuurherstel van de waterloop of de aanpak van wateroverlast. In 2008 zullen visdoorgangen op de Abeek te Bocholt, de Laan te Overijse, de Poperingevaart te Poperinge en de Kleine Nete te Grobbendonk gerealiseerd worden. Bij de Molen van Rotselaar op de Dijle komt er een afstemming tussen erfgoeddoelstellingen, energiewinning én vismigratie.

4.14.2.2 *NTMB-beleid in de praktijk brengen*

Ook in 2008 is de ontsnippering van de Mechelse Heide een prioriteit en zullen de technische en administratieve mogelijkheden voor verdere ontsnippering aan de E314 worden geconcretiseerd. In de "Ten Haagdoornheide" te Houthalen-Helchteren zal een bestaande verharde weg door het natuurreservaat worden omgevormd tot een fiets- en wandelpad. Langs het kanaal Dessel-Schoten zal een innoverend project uitgevoerd worden. Niet meer gebruikte zwaalkommen worden op een integrale manier ingericht. De functies paaipplaats, fauna-uitstapplaats, natte natuurontwikkeling zullen daarbij worden gecombineerd. Langs de Kempense kanalen zullen nieuwe types van fauna-uitstapplaatsen worden uitgevoerd. Langs het kanaal Bocholt-Herentals zullen 2 grotere projecten voor natte natuurontwikkeling worden uitgevoerd. De procedures voor certificatie van natuurvriendelijke oeverbeschermingsmaterialen zullen in 2008 uitgewerkt worden. Voor de Ecologische

Infrastructuur van de Antwerpse Haven zal in 2008 met alle betrokken partijen een modelmatige inschatting van de invloeden van bepaalde technische ingrepen uitgevoerd worden. In 2008 zullen volgende monitoringsprojecten opgevolgd worden: de multidisciplinaire opvolging van 3 types natuurvriendelijke oevers langs het Zeekanaal in Grimbergen, het ecoduct Kikbeek over de E314 in Maasmechelen, het ecoduct De Warande over de N25 in Bierbeek en de geïntegreerde natuurvriendelijke projecten langs de IJzer. Op basis van deze en andere studies zullen indicatoren voor ontsnippering uitgewerkt worden. Ook bij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen biedt NTMB innoverende mogelijkheden. Een projectmatige samenwerking tussen een federale instelling en een gewestelijke dienst kan in 2008 tot een meer gestructureerde aanpak leiden. In 2008 zal een studie worden opgestart om de visvriendelijkheid van verschillende types van waterkrachtcentrales te evalueren. Om alle autosnelwegbermen tegen eind 2009 te voorzien van een goedgekeurd natuurtechnisch bermbeheersplan, wordt hier in 2008 aan verder gewerkt. De bepalingen van die plannen zullen ook ingewerkt zijn in de beheersbestekken van het Agentschap Infrastructuur.

4.15 Natuur- en Bosbeleid

4.15.1 Uitvoering van de begroting 2007

In de eerste plaats is er de gebiedsgerichte visievorming en de planologische verankering van natuur- en bosbeleid. In het kader van de afbakening van de natuur- en bosstructuur werden de buitengebiedregio's en de actieprogramma's verder uitgewerkt. Voor de regio's Veldgebied-Brugge-Meetjesland, Neteland en Hageland, werden de ontwerpen van ruimtelijke visie, uitgewerkt op basis van de wetenschappelijke gebiedsinformatie, en van actieprogramma gefinaliseerd en voor formeel advies voorgelegd. Er werden tevens voorstellen geformuleerd voor agrarische gebieden die in aanmerking komen voor een herbevestiging van hun bestemming. Voor de regio's Limburgse Kempen en Maasland, Leiestreek, Noorderkempen en Schelde-Dender werden de onderzoeksnota's uitgewerkt en overleg met betrokkenen opgestart. Voor de regio's Zenne-Dijle/Pajottenland, Vlaamse Ardennen, Krekengebied-Waasland en Klein-Brabant/Antwerpse Gordel, werd de voorbereiding opgestart van de bouwsteennota's. Over de natuurverbindingsgebieden werd een concept voorgelegd met voorstellen voor bijsturing van de regelgeving en vereenvoudiging van het proces.

Aandachtsgebieden voor bosuitbreiding werden geselecteerd op basis van de gewenste bosstructuur. Naast de 10.000 ha netto bosuitbreiding moeten er nog 3.900 ha compensatiebossen worden gerealiseerd. Ter realisatie hiervan is een oppervlakte van 5.205 ha, voor stadsbossen en compensatiebossen, in kaart gebracht. Daarnaast zijn er nog andere projecten zoals de regionale bossen, historische bosgebieden met een totaal van 8.695 ha (incl. compensatiebossen) gepland of in uitvoering. Momenteel wordt actief gewerkt aan de integratie van deze projecten binnen het proces 'afbakening van het buitengebied' alsook binnen de afbakening van een aantal stedelijke gebieden.

Achterliggend bij deze planologische operaties speelt niet alleen de gewenste bosstructuur, maar ook de speciale beschermingszone. Midden 2006 werden de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) van de speciale beschermingszones (SBZ) gelegen in de zes natuurrichtplanprojectgebieden afgewerkt. Op basis van deze ervaring is de methodiek en het juridisch kader voor de opmaak van de IHD verder uitgewerkt. In het natuurrichtplanproces zelf van deze 6 pilootprojecten ging de aandacht vnl. naar overleg met stakeholders. Eind 2006 gingen deze natuurrichtplannen in de fase van voorlopige goedkeuring en werd het openbaar onderzoek voorbereid. In samenwerking met het landgoederenforum werd een eerste conceptnota over landgoed opgesteld en mogelijkheden voor het beheer van deze gebieden geformuleerd.

In uitvoering van het Grensoverschrijdend Ecologisch Basisplan GEB werd de visievorming afgerond. Voor een aantal gebieden werd ook de huidige ecologische kwaliteit in kaart

gebracht, en doelstellingen en maatregelen geformuleerd om deze te verbeteren. Er wordt vorm gegeven aan de organisatiestructuur om tot uitvoering te kunnen overgaan. In het Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide werd een bestrijdingsplan van Amerikaanse vogelkers in uitvoering gebracht, een gebiedsplan voor heideherstel opgesteld en maatregelen tegen verdroging uitgewerkt (uitvoering onder het nieuwe Lifeproject). In het kader van het grensoverschrijdend rivierherstel in de Grensmaas gebeurde een concrete uitwerking van de aanleg van grinddempels en van de monitoring. Onder het programma van het Drie-Landen-Park is het actieplan voor de ontwikkeling van de groene gordel in uitvoering gebracht. Voor de uitvoering van het natuurluik van de Ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium en de actualisatie van het Sigma-plan is de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen voor het Zwingebied opgestart, en gebeurde een inrichtingsstudie voor verscheidene gebieden.

Naast bestemming en visievorming, zijn verwervingen een belangrijke pijler van het natuur- en bosbeleid. Op basis van de definitieve aktes, inclusief voorkeurecht, werden er voor 2006 een 892 ha natuurgebied verworven door het Agentschap voor Natuur en Bos. De erkende terreinbeherende verenigingen verwierven samen 1.162 ha – dit hoge cijfer is mede te verklaren door de aankoop van Averbodebos door Natuurpunt vzw. Het Agentschap verwierf tot slot ook 296 ha bosgebied en te bebossen terreinen. Gezamenlijk werd er dus 2.350 ha verworven. Er werd onderzocht of er, door een aangepaste subsidieregeling, ook niet meer bebossing kan bekomen worden in samenwerking met private grondeigenaars en openbare besturen. Een dergelijke regeling kan gefinancierd worden met een deel van de gestorte financiële boscompensaties.

Aansluitend bij verwervingen volgt er inrichting en beheer. Ter inrichting van de natuurlijke structuur zijn momenteel werken in uitvoering in Uitkerkse Polder, Meetkerkse Moeren, Oostends Krekengebied, Merelbeekse Scheldemeersen, Bergerven, Turnhouts Vennengebied, Latemse Meersen en Noordduinen. In Bourgoyen-Ossemeersen zijn de werken praktisch uitgevoerd. In de Dijlevallei en De Stropers wordt dan weer van start gegaan met de daadwerkelijke uitvoering. De projectrapporten van De Blankaart, Osbroek-Gerstjens en Averbode Bos en Heide worden momenteel afgewerkt. Het onderzoek naar de haalbaarheid voor Zoerselbos is afgerond. Het onderzoek naar de haalbaarheid van de projecten Bos 't Ename, Kolisbos en Torfbroek is nog lopende.

Begin 2007 werd in totaal 25.970 ha door ANB beheerd waarvan 5.491 ha aangewezen natuurreservaat en 2.423 ha bosreservaat.. De overige oppervlakte omvat de gebieden die ANB in eigendom of in beheer heeft, zoals militaire domeinen. De mogelijkheden voor effectievere beheerplanning en -uitvoering werden in kaart gebracht. Naast het reguliere beheer werden verscheidene projecten voor eenmalige inrichting opgestart. Dit gebeurt meestal in het kader van een LIFE-project.

In 2006 werden 15 nieuwe natuurreservaten erkend. Samen met de uitbreiding van bestaande erkende reservaten steeg de oppervlakte natuurreservaat in 2006 met 970 ha. De totale erkende oppervlakte privaat natuurreservaat komt nu op 11.378 ha. Voor de subsidiëring van eenmalige inrichtingswerken werden er acht nieuwe dossiers ingediend zodat het totale aantal tot eind 2006 kwam op 44 waarvan tot nu toe 16 zijn goedgekeurd. Acht van deze projecten werden in 2006 afgerond.

Vanuit het Agentschap is er een inhaaloperatie opgezet rond het opstellen van bosbeheerplannen die voldoen aan de criteria duurzaam bosbeheer en die invulling geven aan de beheervisie zowel voor domeinbossen als voor private bossen. Bij de toepassing van de criteria duurzaam bosbeheer spelen de bosgroepen een cruciale rol.

Eind 2006 werd het eerste Vlaamse FSC-groepscertificaat behaald voor het bosgebied Lage Kempen. Uitbreiding van dit pilootproject naar andere openbare en privébosbeheerders wordt momenteel voorbereid. In kader van de ondersteuning aan de vzw Fair Timber werd een onderzoek opgestart naar de gelijkwaardigheidsvereisten voor certificering van duurzaam bosbeheer in Vlaanderen. Tot op heden (midden 2007) zijn er 280

bosexploitanten en 17 kopers erkend via de erkenningsregeling voor bosexploitanten en kopers.

Eind 2006 zijn de meeste actoren in het kader van Groenjobs en Minawerkers in hun derde werkjaar of later terechtgekomen hetgeen hen meteen voor dit jaar en de volgende jaren recht geeft op uitbetaling aan het maximum subsidiebedrag. Bijna het volledige contingent groenarbeiders werd ingezet.

Op basis van het beheerconcept "Harmonisch Park- en Groenbeheer" is een actieplan afgewerkt. De opmaak van beheerplannen voor de parkdomeinen in beheer bij ANB werd verder gezet. Pilootprojecten voor de opmaak van beheerplannen van andere eigenaars en andere type domeinen zoals campings en recreatiedomeinen zijn opgestart. Het stedelijk groen werd voor heel Vlaanderen in kaart gebracht. Die informatie is beschikbaar op een parkenwebsite voor de gemeenten die in 2007 deelnemen aan de Dag van het Park. In 2006 is het aanbod aan ondersteunende instrumenten rond het HPG uitgebreid met het Technisch HPG-vademecum 'Graslandbeheer' en met het Technisch HPG-vademecum 'Integrale toegankelijkheid'.

In het afgelopen jaar is er grondig nagedacht over de toegankelijkheid van bossen en reservaten. Het ontwerpbesluit inzake de toegankelijkheidsregeling voor bossen en natuurreservaten werd afgestemd op het juridisch advies. Het overleg met de beheerders en externe doelgroepen heeft plaatsgehad en de ontwerptekst werd op verschillende punten aangepast.

Het aantal gemeenten dat de cluster 'natuurlijke entiteiten' ondertekende is gestegen tot 230 en het aantal ingediende projecten in 2006 tot 162. Hiervan werden 134 projecten goedgekeurd. Ter ondersteuning van de lokale besturen worden momenteel ook 155 minawerkers ingezet.

Het jaar 2007 was een overgangsjaar voor wat betreft de toepassing van beheerovereenkomsten. Het nieuwe Vlaamse programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO II) werd verder verfijnd naar aanleiding van vragen van de Europese Commissie. In afwachting van de goedkeuring van dit programma konden geen nieuwe contracten worden gesloten.

In as 2 van het nieuwe PDPO zijn opnieuw verschillende natuurgerichte beheerovereenkomsten opgenomen die hierdoor kunnen rekenen op Europese cofinanciering in de nieuwe programmaperiode 2007-2013. Het gaat om de beheerovereenkomsten perceelsrandenbeheer, herstel, ontwikkeling en onderhoud van kleine landschapselementen en soortenbescherming. De meeste beheerovereenkomsten konden in de vorige programmaperiode toegepast worden. Het nieuwe PDPO bevat wel enkele nieuwe elementen zoals de bedrijfsaanpak waarbij bedrijfsplanners de landbouwers begeleiden bij het sluiten van een overeenkomst. Op basis van een beoordeling van de situatie op het terrein worden, in samenspraak met de landbouwer, maatregelen op maat van het bedrijf voorgesteld. Nieuw is ook de beheerovereenkomst voor akkervogelbescherming die zal kunnen toegepast worden binnen vooraf bepaalde akkervogelgebieden. De beheerovereenkomst met als doelstelling "botanisch beheer van graslanden en akkers" is niet langer opgenomen in het PDPO II, maar er is voorzien om nieuwe contracten te sluiten van deze maatregel via het systeem van staatssteunfinanciering.

Synchroon met de verfijning van het PDPO II werd ook werk gemaakt van de voorbereiding van de nieuwe Vlaamse wetgeving die de basis moet vormen voor het sluiten van beheerovereenkomsten in de nieuwe programmaperiode. Tenslotte werden in 2007 de eerste voorbereidingen getroffen om een monitoringsysteem op te zetten dat toelaat de vooruitgang op het terrein van welbepaalde beheerovereenkomsten en de bijdrage aan de biodiversiteit op te volgen.

Wat het soortenbeleid betreft, zijn het soortenbeschermingsplan van de bruine vuurvlieder en van de boomkikker in opmaak. Er zijn acht soortenbeschermingsplannen in uitvoering

waaronder het nieuwe plan voor de hazelmuis. De twee bestaande hamsterpopulaties werden in het voorjaar 2007 versterkt door uitzettingen. Hun overleving en reproductie wordt nauwgezet opgevolgd. Er is een visiedocument en plan van aanpak voor de aanwezigheid van bever in Vlaanderen opgemaakt op basis van kerngebieden, no go zones en afwegingsgebieden. Deze is in eerste lezing aanvaard als basisdocument voor verdere discussie door alle betrokken partijen. Inzake exoten werden concrete acties tot uitvoering gebracht, zoals de verwijdering van Amerikaanse vogelkers, van rotseekhoorns in Dadizele en van Grote waternavel uit de waterlopen. De sootherstelprogramma's van stroomminnende vissoorten zoals kopvoorn, serpeling en kwabaal werden verder gezet. In het kader van de opmaak van de bekkenbeheerplannen werden per rivierbekken waterlooptrajecten afgebakend en in kaart gebracht van vissoorten in het kader van sootherstelprogramma's (herintroducties) of soortbeschermingsprogramma's (bescherming van nog aanwezige zeldzame populaties). Per vissoort werden de nodige beheermaatregelen opgesteld als basis voor specifieke afspraken met de waterbeheerders. In het najaar 2006 werd de serpeling geherintroduceerd in enkele waterlopen van het Maas-, Demer en Boven-Scheldebekken en de kwabaal in waterlopen in het Bovenschelde-, Nete en Maasbekken. Voor een reeks bedreigde inheemse boom- en struiksoorten worden beschermingsplannen opgesteld en uitgevoerd in samenwerking met de buurlanden (o.a. via European Forest Genetic Resources Programme (EUFROGEN)). Het herstelprogramma van zwarte populier langs de Gemeenschappelijk Maas wordt verder gezet, in samenwerking met Nederland en Frankrijk, waardoor de spontane ontwikkeling van ooibos langs de oevers wordt gestimuleerd. Tenslotte werden negen vogelopvangcentra gesubsidieerd. De analyse van gebruik en voorkomen van wildsoorten laat toe om tot een wetenschappelijk onderbouwd wildbeheer te komen.

De Vlaamse Regering besliste op 11 mei 2007 over de midterm evaluatie van het Vlaams Fonds Tropisch Bos (VFTB). Het VFTB wordt verdergezet voor twee jaar, maar met duidelijkere koppeling met het klimaatbeleid. Dit maakt dat bij prospectie en selectie van projecten meer zal gefocust worden op bebossings- en herbebossingsprojecten in de context van het Kyotoprotocol, maar tegelijk wordt gestreefd met dergelijke projecten een bijdrage te leveren aan biodiversiteitsbehoud en de sociale ontwikkeling van de betrokken bevolkingsgroepen.

4.15.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.15.2.1 *Evaluatie instrumentenmix (cf. OD 1 bij SD 1 bij Natuur- en Bosbeleid)*

Het Vlaams gebiedsgericht natuurbeleid zet voor de instandhouding en het duurzaam gebruik van de biodiversiteit, het beheer en de inrichting van de open ruimte diverse instrumenten in. Om een optimaal natuurbeleid te kunnen voeren is een permanente monitoring en objectieve evaluatie van de ingezette instrumenten noodzakelijk. Hiertoe is, op grond van het Decreet op het Natuurbehoud en het Natuurlijk Milieu, het Natuurrapport het centrale instrument. Met het oog op de onderbouwing van het Natuurrapport 2009 wordt de studie "Evaluatie van de billijkheid van milieubeleidsinstrumenten: pilootstudie natuurbeleid" opgestart. Evaluatie van de effectiviteit en efficiëntie van natuurbeleid en -beheer vereist tijdsreeksen waarvoor een vernieuwd, geïntegreerd monitoringsprogramma opgestart wordt. Op basis van de evaluaties kan dan nagegaan worden of het juridische kader en/of het uitvoeringsconcept aangepast moet worden om de efficiëntie en effectiviteit van het instrumentarium te verhogen. De richtlijnen van de Code Goede Natuurpraktijk worden bijgestuurd, aangevuld of uitgebreid aan de hand van de evaluatie ervan.

4.15.2.2 *Integratie en vereenvoudiging van de regelgeving en procedures binnen het beleidsveld Natuur (cf. OD2 bij SD 5, OD 1 bij SD 4 van Natuur- en bosbeleid)*

Anderhalf jaar na de oprichting van het ANB wordt gebruik gemaakt van de ontstane synergie om de regelgeving af te stemmen en te streven naar een vereenvoudiging,

verbetering en actualisering ervan. Op basis van een uitgewerkt plan van aanpak en de jarenlange ervaring van de afdelingen binnen het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en andere agentschappen worden verschillende procedures binnen het beleidsveld Natuur afgestemd en gestroomlijnd. Tegelijkertijd gaat bijkomende aandacht naar de integratie van de regelgeving. Er gaat daarbij specifieke aandacht naar afstemming met het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed. Afzonderlijke, versnelde ereenvoudigingsoperaties kunnen onder meer de regeling betreffen inzake ontbossing en boscompensatie, inzake erkenning van reservaten of inzake de natuurrichtplannen. Voor de screening van plannen en projecten met betrekking tot Speciale Beschermingszones (SBZ) wordt een digitaal instrument uitgewerkt voor de afweging van effecten en ter ondersteuning van de adviesverlening.

4.15.2.3 Afbakenen en invullen van de natuur- en bosstructuur (cf. OD 4 bij SD 4 van Natuur- en bosbeleid)

De ruimtelijke visies op de natuurlijke en agrarische structuur vormen de basis voor de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen voor herbestemmingen en voor afbakening van gebieden van het VEN en de natuurverwevingsgebieden. Voor de regio's waarvoor deze ruimtelijke visie al in 2006 en 2007 werd uitgewerkt, worden bij prioriteit gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen opgemaakt, zodat uitvoering wordt gegeven aan het operationele uitvoeringsprogramma waarvoor de Vlaamse Regering een concreet engagement heeft genomen. Voor andere regio's van het buitengebied worden in de loop van 2008 de ruimtelijke visies afgerond en wordt het operationeel uitvoeringsprogramma voorbereid. Tenslotte wordt ism. INBO ook de ondersteuning aan de provinciale overheden voor de afbakening van natuurverbindingsgebieden verder gezet.

4.15.2.4 Het ontwikkelen en realiseren van instandhoudingsdoelstellingen (cf. OD 1 bij SD 5, OD 3 bij SD1 van Natuur- en bosbeleid)

Om de IHD voor de SBZ-H te kunnen vaststellen tegen 2010 – zoals vereist wordt in de Habitatrichtlijn – zijn er extra inspanningen vereist. Dit is dan ook een prioriteit. De opmaak van gebiedsspecifieke natuurbeleidsplannen wordt, in functie hiervan, door het ANB geheroriënteerd naar het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) in de SBZ. Deze IHD zullen wetenschappelijk onderbouwd worden en nemen, binnen de grenzen van de doelstellingen van de Habitatrichtlijn, de vereisten op economisch, sociaal en cultureel vlak, en met de regionale en lokale bijzonderheden mee in overweging. In 2008 zal door het INBO een omkaderen rapport worden uitgewerkt wat betreft de gewestelijke IHD, met aanduiding van de prioritaire gebieden en van het belang van de Vlaamse natuurwaarden in Europese context.

IHD leiden tot concrete, maatschappelijk acceptabele instandhoudingsmaatregelen en finaal tot een verbeterde staat van instandhouding van de soorten en habitats waarvoor het Vlaamse Gewest een verantwoordelijkheid draagt. In de eerste plaats worden daartoe de bestaande natuur- en bosbeleidsinstrumenten bijgesteld, zodat er wat hun inzet betreft een accent gelegd wordt op de realisatie van de IHD. Op basis van deze IHD kunnen bovendien specifieke instandhoudingsmaatregelen worden geformuleerd, in het kader van concrete projecten of planningsprocessen. Op vraag van landeigenaars en -gebruikers kunnen lokale initiatieven voor de uitvoering van instandhoudingsmaatregelen ondersteund worden. Daartoe wordt het systeem van de natuurprojectovereenkomsten bijgestuurd, maar wordt ook ondersteuning gegeven voor de uitwerking van voorstellen voor Europese co-financiering. Op basis van de evaluatie van het natuurrichtplanproduct en -procedure wordt de betrokken regelgeving bijgestuurd. Zolang de IHD niet zijn afgewerkt, wordt de opmaak van een natuurrichtplan in de eerste plaats ingezet op vraag van belanghebbenden of om specifieke lokale knelpunten op te lossen.

4.15.2.5 *Duurzaam beheer van natuur- en bosgebieden uitvoeren en ondersteunen (cf. OD 4 bij SD 1 bij Natuur- en bosbeleid)*

Voor de gebieden in eigendom of in beheer ligt de prioriteit bij de verdere opmaak van beheerplannen en de verhoging van de effectiviteit van het beheer. Daarbuiten blijft de nadruk liggen op samenwerking met en ondersteuning van de betrokken actoren. Naast de rechtstreekse ondersteuning van terreinbeheer door verenigingen, regionale landschappen en bosgroepen, zijn mogelijke nieuwe katalysatoren: landgoederen en beheergroepen. Zo zal worden onderzocht hoe met landbouwers, individueel en in groep, kan worden samengewerkt. Verder wordt het terreinbeheer van verenigingen, lokale besturen en bosgroepen ook ondersteund door de inzet van groenjobs. Achterstallige beheermaatregelen of herstel van gebieden worden op projectmatige wijze aangepakt d.m.v. natuurinrichtingsprojecten of éénmalige inrichtingswerken (bij erkende natuurreservaten): hier wordt in 2008 een extra accent op gelegd, mede in functie van verbeterde toegankelijkheid.

Het natuurinrichtingsinstrument wordt ook meer en meer geprioritiseerd in functie van speciale beschermingszones. Van de lopende natuurinrichtingsprojecten worden met name de 'Zwarte Beek' en de 'Blankaart' prioritair uitgevoerd om te kunnen voldoen aan de Europese vereisten, terwijl 'Stropers', 'Averbodebos en heide' en 'Turnhouts Vennengebied' versneld worden aangepakt dankzij Europese cofinanciering. Andere Life-projecten met grootschalig natuurherstel die prioritair verder gezet worden, zijn ZENO (Zwinduinen en -polders), DANAH (Defensie en NatuurHerstel) en 'BatAction' (Vleermuizen). Bij al deze projecten wordt ook aandacht gegeven aan zacht-recreatieve voorzieningen en gerichte communicatie om het draagvlak voor natuurbehoud te vergroten. Er is een inhaaloperatie opgezet rond het opstellen van bosbeheerplannen die voldoen aan de criteria duurzaam bosbeheer en die invulling geven aan een beheervisie. In 2008 wordt als doel gesteld om voor ca. 3.000 ha domeinbos een beheerplanproces op te starten.

Binnen het project certificering wordt de groepscertificering 'Bossen van de Lage Kempen' geëvalueerd en zullen aparte groepscertificeringen in de context van de bosgroepen worden opgezet. Tevens wordt via de ondersteuning aan de vzw Fair Timber gewerkt aan de gelijkwaardigheidsvereisten voor certificering van duurzaam bosbeheer in Vlaanderen.

4.15.2.6 *Het landgoed als nieuw concept in het natuurbeleid (cf. OD 4 bij SD 1 van Natuur- en bosbeleid)*

Het overleg met vertegenwoordigers van o.a. particuliere eigenaars van natuur, bos en landschap in het landgoederenforum wordt verder gezet. Het concept van het "geïntegreerde beheerplan" wordt afgewerkt op basis van het model dat in 2007 werd ontwikkeld. In lijn met het regeerakkoord wordt samen met de minister bevoegd voor Ruimtelijke Ordening gezocht naar optimale afstemming tussen het beleid inzake ankerplaatsen en erfgoedlandschappen en mijn initiatieven voor natuur- en bosbeleid.

4.15.2.7 *Soortenbeleid versterken (cf. OD 2 bij SD 3 bij Natuur- en bosbeleid)*

Het ontwerp van een geïntegreerden geharmoniseerd soortenbesluit zal waar nodig nog verder uitgewerkt en onderbouwd worden, in functie van volledige conformiteit met de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn, alsook de andere relevante Europese regelgeving. Voor de uitvoering hiervan worden richtlijnen opgesteld en een communicatieprogramma uitgevoerd. Tevens worden nieuwe instrumenten ontwikkeld of bestaande gehierarchiseerd, zoals onder meer in het kader van de samenwerkingsovereenkomst en van de beheerovereenkomsten. Op basis van de aanbevelingen van de EU wordt een strategie uitgewerkt voor de bestrijding en de controle van exoten. Daarnaast wordt de monitoring en controle van een aantal exotensoorten voortgezet. Met de provincies wordt het plan van aanpak voor een ecologisch verantwoorde controle op ruimere schaal van de eikenprocessierups geactualiseerd.

De uitvoering van de nieuwe soortenbeschermingsplannen wordt opgestart (zoals bruine vuurvlieder, visarend), terwijl lopende plannen worden verder gezet. Het hamsterproject tracht het aantal overeenkomsten 'hamstervriendelijke beheer' met de landbouwers te verhogen en zal deze monitoren en evalueren. In samenwerking met Nederland wordt het bijplaatsen van individuen voor de genetische versterking van de populatie verder opgevolgd en mogelijk uitgebreid. Het LIFE-project BatAction geeft een nieuwe impuls aan de uitvoering en tevens actualisering van het soortenbeschermingsplan vleermuizen. Het soortenbeschermingsplan voor de boomkikker dat inmiddels 12 jaar oud is, wordt geëvalueerd, eventueel bijgesteld en verder uitgevoerd. Naast de lopende herstelprogramma's van de kwabaal, kopvoorn en serpeling wordt voor andere waterlopen de potentie en haalbaarheid geëvalueerd. Voor de bescherming van de paling wordt een actieplan voorbereid en opgestart. Voor een reeks bedreigde inheemse boom- en struiksoorten worden beschermingsplannen opgesteld en uitgevoerd in samenwerking met de buurlanden (o.a. via European Forest Genetic Resources Programme (EUFROGEN)). Het herstelprogramma van zwarte populier langs de Gemeenschappelijk Maas wordt verder gezet, in samenwerking met Nederland en Frankrijk, waardoor de spontane ontwikkeling van oobos langs de oevers wordt gestimuleerd. Alle soortgerichte beheerovereenkomsten (PDPO II: hamsters, akker- en weidevogels) zullen gebiedsgericht ingezet worden binnen realistisch afgebakende beheergebieden.

In 2008 wordt het vijfjaarlijks te vernieuwen Jachtopeningsbesluit vastgesteld, waarbij een grotere responsabilisering van de jagerij in functie van de weidelijke jacht en het natuurbehoud wordt nagestreefd. Hierbij wordt een meer prominente rol van de wildbeheerseenheden voorop gesteld.

4.15.2.8 Toegankelijkheidsregeling bos en natuurgebieden/reservaten vernieuwen (cf. OD 3 bij SD 2 bij Natuur- en bosbeleid)

Voor het toegankelijkheidsbeleid zal via tal van instrumenten (interne richtlijnen, een externe communicatiecampagne) invulling gegeven worden aan de krijtlijnen van het kortelings vast te stellen besluit van de Vlaamse Regering. Deze regeling is specifiek per gebied en regelt er onder bepaalde randvoorwaarden de toegankelijkheid voor de toegestane gebruikersgroepen. De terreinbeherende diensten van het ANB zullen worden ondersteund via richtlijnen om hen vertrouwd te maken met de nieuwe werking zoals opmaak gezamenlijke toegankelijkheidsregelingen, uitstippelen van een beleid inzake paalkampeerplaatsen, hondenzones, speelzones, efficiënt gebruik van bebording. Daarnaast moeten de mogelijkheden ook extern worden uitgedragen via communicatie en overleg met de andere terreinbeheerders en de koepelorganisaties van de gebruikers. Actieve netwerken zullen uitgebouwd worden met o.a. de provincies, BLOSO, Toerisme Vlaanderen. Ondersteunende producten zullen worden uitgewerkt zoals handleidingen voor toegankelijkheidsreglementen, behoeftenonderzoeken, communicatiecampagne.

4.15.2.9 Harmonisch park en groenbeheer stimuleren (cf. OD 1 bij SD 2 bij Natuur- en bosbeleid)

De beheervisie 'Harmonisch Park- en Groenbeheer' (HPG) raakt meer en meer bekend bij lokale besturen, maar zij zijn niet altijd op de hoogte van de subsidiemogelijkheden en afgeleide instrumenten. Daarom wordt in 2008 extra aandacht besteed aan de promotie van de verschillende HPG-producten (rondgang van provincies, thematische werkgroepen, extra promotie van de projectoproep) en aan de creatie van een netwerk en een centraal informatiepunt en kenniscentrum voor bos-, park- en groenbeheer. Het opleidingsproject wordt uitgebouwd met thematische opleidingen. Op vlak van bomenbeheer zal een actieplan worden opgesteld om de Vlaamse expertise rond het thema bomen verder uit te bouwen en te verspreiden. Er zal bijzondere aandacht gaan naar HPG-oplossingen met het oog op het reduceren van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. De uitwerking van technische richtlijnen voor infrastructuurelementen in parken en openbaar groen wordt opgestart. Op vlak van groenbeleid zal de parkeninventaris met de parkgebieden tot een bruikbaar

instrument voor lokale besturen uitgewerkt worden. Hiertoe wordt een stappenplan opgesteld en een test uitgevoerd bij enkele lokale besturen. Bovendien wordt in 2008 gestart met de ontwikkeling van een instrument voor lokale besturen om een groenstructuurplanning uit te bouwen. In eerste instantie zal hiervoor een pilootproject worden opgestart. Ook de sensibilisatie naar de burger toe wordt versterkt door het initiëren van een nieuw concept voor de Dag van het Park die moet resulteren in een grotere betrokkenheid en beleving.

In functie van het actieplan 'Harmonisch Park- en Groenbeheer' en het bosbeheer zal wanneer er een belangrijke cultuurhistorische component aanwezig is, worden overlegd met de minister bevoegd voor Ruimtelijke Ordening.

4.15.2.10 Samenwerking verder stimuleren voor een ecologische inpasbaarheid van menselijke activiteiten (cf. OD 5 bij SD 1 bij Natuur- en bosbeleid)

In het kader van het Integraal Waterbeleid en de geïntegreerde visievorming voor ruimtelijke planning wordt de samenwerking met andere sectoren versterkt om een gepaste integratie van natuur en bos te verzekeren. Met de recreatiesector wordt naar gebiedsgerichte oplossingen gezocht voor problematische recreatievormen. De uitbreiding van natuur en bos dicht bij de woonplaatsen zal het maatschappelijk draagvlak doen toenemen en de recreatiedruk op bestaande natuurgebieden verlagen.

Met andere diensten en sectoren wordt faciliterend opgetreden om binnen de grenzen van eigen doelstellingen zo gepast mogelijk bij te dragen aan de realisatie van beleidsdoelstellingen van andere entiteiten. LIFE-projecten geven een bijkomende stimulans door maximale participatie van betrokken actoren & doelgroepen en een zo groot mogelijk draagvlak te beogen. (bv. 'DANAH', 'Turnhouts Vennengebied', 'Stroopers' en 'Averbodebos en -heide'). Via de beheerovereenkomsten onder het nieuwe PDPO wordt de samenwerking met de landbouwers versterkt en bevorderd.

Om de economische, maatschappelijke en ecologische doelstellingen van de havengebieden te verzoenen werden interdisciplinaire Beheercommissies opgericht. Deze dialoog leverde zeer positieve resultaten en om die reden wordt het takenpakket van de Beheercommissie Natuur Linker Schelde-oever uitgebreid en worden nieuwe Beheercommissies Natuur opgericht voor de Antwerpse rechteroever en het havengebied Gent. De eerste terreinacties voor natuurontwikkeling en rivierherstel onder het project Sigmaplan en het project Leie worden gestart.

Om het Duurzaam Kustzonebeheer te versterken wordt de samenwerking met de Provincie West-Vlaanderen en de bevoegde federale instanties verder gezet.

In uitvoering van de gemeenschappelijke gebiedsvisie van het bosgebied Lage Kempen worden met de drie deelnemende gemeenten en mogelijke andere partners projecten voor duurzame recreatie en toerisme, bosbeheer, herstel en versterking van natuurwaarden opgestart.

In samenwerking met de visserijcommissies worden de drie opgestelde codes van goede praktijk ingevoerd. De krachtlijnen voor de aanpassing van de regelgeving zijn gericht op een ecologische inpassing van de visserij. Op basis van de principiële beslissing worden de aanpassingen in het uitvoeringsbesluit doorgevoerd.

Via overleg (o.m. bij opmaak van de actieplannen voor de bekkenbeheerplannen) wordt afstemming nagestreefd tussen natuurdoelstellingen en andere functies.

Het onderzoek naar het optimaliseren van duurzaam gebruik van wildsoorten wordt versterkt. Specifiek moet er meer aandacht komen voor de kleinwild-problematiek. In samenwerking met het kenniscentrum van de Hubertusvereniging Vlaanderen start het INBO met een meer verfijnde monitoring van de afschotgegevens en de jachtactiviteiten, met het oog op de onderbouwing van beleidsvoorstellen voor het wildbeheer.

In 2008 gaat voor het thema 'Natuurlijke entiteiten' de vernieuwde samenwerkingsovereenkomst met de lokale overheden van start. Extra aandacht wordt daarbij gevraagd voor ecologisch bermbeheer en gebruik van streekeigen soorten. Daarnaast worden lokale overheden financieel ondersteund voor projecten met een ecologische en landschappelijke meerwaarde gericht op terreinrealisaties.

4.15.2.11 *Internationale samenwerking*

De mid-term evaluatie van het Vlaams Fonds Tropisch Bos (VFTB) leidde tot de verderzetting ervan voor twee jaar, maar met duidelijkere koppeling met het klimaatbeleid. Hierdoor zal bij prospectie en selectie van projecten meer gefocust worden op bebossings- en herbebossingsprojecten in de context van het Kyotoprotocol, maar tegelijk wordt gestreefd een bijdrage te leveren aan biodiversiteitsbehoud en de lokale sociale ontwikkeling.

Bij de grensoverschrijdende samenwerking voor het Schelde-estuarium en de Grensmaas wordt specifieke aandacht gegeven aan acties op het terrein en het versterken van de samenwerking met doelgroepen. Onder het Grensoverschrijdend Ecologisch Basisplan (GEB) met Nederland wordt het uitvoeringsplan voor de Achelse Kluis en Voeren-Noord verder uitgewerkt en de prioritair aangegeven acties gestart. Voor de overige 18 gebieden wordt een haalbaarheidsonderzoek afgerond of opgestart.

4.15.2.12 *Uitbreiding van monitoringsprogramma's*

De monitoringsprogramma's worden verder toegespitst op de steeds toenemende vereisten van internationale rapporteringen en om de kennis van natuurlijke systemen uit te breiden. Voor Natura 2000 (instandhoudingsdoelstellingen) en voor de Kaderrichtlijn Water (biologische luik van de watertoestand) worden de lopende monitoringsprogramma's afgestemd en volgens het uitgewerkte actieplan verder gezet. Wat de verplichte rapportage aan de Europese Commissie betreft betreffende de staat van instandhouding van Europees relevante habitats en soorten, organiseert het INBO zich op het wegwerken van de in 2007 gebleken kennislacunes.

De programma's in het Antwerpse Havengebied en het Schelde-estuarium (Ontwikkelingsschets 2010), in Vlaamse natuurreservaten, militaire domeinen en de gewestelijke Natuurdomeinen aan de Kust (PINK) alsook de bossenmonitoringsprogramma's (vitaliteit en gezondheid) worden verder gezet. Voor de tweede gewestelijke bosinventarisatie zal in 2008 gestart worden met de uitwerking van het te organiseren terreinwerk en wordt de noodzakelijke handleiding afgewerkt. Voor de rapportering in het kader van het Kyoto-protocol wordt een nieuwe boskartering voorbereid die de toestand van de bosoppervlakte aan het begin van de eerste verbintenisperiode in kaart brengt. Naast de stroomlijning van monitoringsprogramma's (integratie, standaardisering, herontwerpen) wordt onderzocht hoe de verzamelde informatie op een gestandaardiseerde, consulteerbare wijze kan worden samengebracht in een geïntegreerd kennisstelsel. Voor verschillende plandoelstellingen zullen effectindicatoren aangereikt of ontwikkeld worden (bv. beheerovereenkomsten, samenwerkingsovereenkomst). Deze indicatoren dienen om de effecten van de uitgevoerde maatregelen op de biodiversiteit te evalueren en zullen via pilootprojecten getoetst worden.

4.15.2.13 *Wetenschappelijk onderzoek (cf. OD2 bij SD4 bij Natuur- en bosbeleid)*

Via modellering zal verkend worden wat de effecten zijn van variaties in verstoringen en beleidsinspanningen op de biodiversiteit. In 2008 zullen de berekeningen uitgevoerd worden om het basisscenario en de alternatieve scenario's te kwantificeren. Hiermee zal het NARA-Scenariorapport wetenschappelijke ondersteuning bieden voor het MINA-plan 4. Specifieke aandacht zal gaan naar de effecten van klimaatverandering op de biodiversiteit en op het duurzaam gebruik ervan om beleidsrelevante informatie en aanbevelingen aan te reiken.

Via het inventariseren, karakteriseren en vrijwaren van de genetische rijkdom van bomen en struiken en via het veredelen van bosboomsoorten zal worden gewerkt aan het behoud en duurzaam gebruik van genetische bronnen. België ging internationale engagements aan voor het inschakelen van duurzaam gebruik om het verlies aan biodiversiteit tegen te gaan. Hierover zal regelmatig gerapporteerd worden met indicatorensets die verder op punt worden gesteld. Zo wordt verder afgestemd met het Europese niveau (SEBI) en zullen er nieuwe indicatoren voor het MINA-plan 4 worden uitgewerkt.

4.15.2.14 Voorzien in voldoende natuur en bossen (cf. Od2 bij SD2 en OD1 bij SD3 bij Natuur- en bosbeleid)

De verwerving van patrimonium is prioritair georiënteerd op de habitattypes en soorten van de Speciale Beschermingszones (Natura 2000). Voor het overige zijn belangrijke criteria: (i) ligging in VEN, in de GNBS of in de beschermde gebieden onder het Duinendecreet, (ii) ligging in groene gewestplanbestemmingen en bosuitbreidingsgebieden, (iii) ligging in beschermde landschappen en ankerplaatsen (erfgoedlandschappen) of (iv) ligging in de overstroombare valleien met hoge waterbergingscapaciteit.

De hoogste aandacht gaat naar natuur die gekenmerkt wordt door o.m. een hoge zeldzaamheid/kwetsbaarheid, een hoge uniciteit en een geringe of onbestaande vervangbaarheid. Ook waar het functioneren van de corridors tussen bestaande grote natuurentiteiten bedreigd wordt op korte termijn, krijgt verwerving een hoge prioriteit. In het kader van de ontwikkelingsschets 2010 wordt geïnvesteerd in nieuwe natuur voor het Schelde-estuarium en het Zwin. In 2008 ligt de klemtoon op de projectmatige werking in overleg met lokale actoren, de verwerving van gebieden en het voeren van een overgangsbeheer. In het gebied Kruibeke - Bazel - Rupelmonde gaat de meeste aandacht naar de verdere verwerving en inrichting van de (compensatie-) natuurgebieden. De bosuitbreidingsprojecten die tot nu toe ingesteld werden, worden verder uitgevoerd. De verdere planologische afbakening van bosgebieden wordt in het ruimtelijk planningsproces aangestuurd op basis van de lokalisatiestudies. De samenwerking met actoren om stadbossen op terrein te realiseren wordt verder gezet. Om de groene ruimtes in de rand rond Brussel te vrijwaren en open te stellen voor het publiek wordt, in samenwerking met de lokale besturen, een geïntegreerd NatuurCultuur-project opgestart.

4.15.2.15 Verbreden van de dialoog (cf. OD 5 bij SD 1 bij Natuur- en bosbeleid)

Om meer bekendheid te geven aan het programma van ANB wordt een conferentie georganiseerd waar de algemene doelstellingen en de ingestelde samenwerkingsovereenkomsten en -projecten toegelicht worden aan de diverse doelgroepen en actoren in het beleidveld natuur. Voor de jaarlijkse campagnes wordt uitgebreidere communicatie en bijdragen door derden nagestreefd. Er zal een studiedag georganiseerd worden voor terreinbeheerders om recente onderzoeksresultaten rond terreinbeheer toe te lichten. Anderzijds willen de onderzoekers ook informatie krijgen over concrete praktijkervaringen. Vlaanderen zal de 6th European Conference on Ecological Restoration rond het thema Natura 2000 organiseren. Op dit internationaal forum kan kennis uitgewisseld worden en kan men 'best practice'-ervaringen delen rond natuurherstel en natuurontwikkeling in Natura 2000-gebieden.

4.15.2.16 Handhaving inzetten om een respectvolle houding tegenover natuur te bekomen (Algemene SD 6.2.7)

Er wordt een handhavingsplan uitgewerkt voor een planmatige aanpak van het handhavingsbeleid. Hierbij gaat de aandacht naar de coördinatie van het toezicht en op preventie en naar samenwerking met partners op terrein.

4.15.2.17 Regionale Landschappen (cf. OD 7 bij SD 1 bij Natuur- en bosbeleid)

Door een verruimde taakstelling met gebiedsgerichte activiteiten is er nood aan inhoudelijke afbakening van de doelstellingen en de taken van de Regionale Landschappen. Tevens wordt in samenwerking met de Regionale Landschappen een afstemming voorbereid tussen de verschillende activiteiten, gericht op een maximale versterking van de doelstelling van de Regionale landschappen, zoals bepaald in het Natuurdecreet. Het uitvoeringsbesluit op de Regionale Landschappen zal in die zin worden gewijzigd.

4.16 Milieu en Gezondheid

4.16.1 Uitvoering van de begroting 2007

Het humaan biomonitoringprogramma van het eerste generatie steunpunt Milieu en Gezondheid liep eind 2006 af. Begin 2007 ging het tweede generatie steunpunt Milieu en Gezondheid van start. Bij het opstellen van het lastenboek van dit nieuwe steunpunt staan wat betreft het luik humane biomonitoring twee benaderingen centraal, nl. monitoring en wetenschappelijk onderzoek. Deze dienden duidelijk te worden onderscheiden, maar weliswaar op elkaar geënt. Hierbij vormt 'monitoring' het hoofdonderdeel. Het surveillance luik 'Algemeen Vlaanderen' van het nieuw humaan biomonitoringsprogramma wordt tegen eind 2007 op poten gezet. Bovendien worden een gedragen en onderbouwd communicatieplan, het gebruik van humane biomonitoring als beleidsinstrument en de vertaalslag ervan in concrete beleidsacties ("fasenplan") waar nodig als essentiële onderdelen van het humaan biomonitoringprogramma beschouwd. In september 2007 start de eerste inzamelactie rond pesticiden in het kader van de campagne 'Zonder is gezonder'. Deze inzamelactie is het resultaat van het doorlopen van het pilootproject DDE van het fasenplan, op basis van de resultaten van de eerste humane biomonitoringscampagne (2002-2006).

Effectgerichte metingen laten, in vergelijking met de klassieke stofgerichte metingen, een meer geïntegreerde inschatting van de mogelijke invloed van schadelijke milieufactoren toe. Een pilootproject voor het effectgericht meten van de impact van de luchtkwaliteit op de gezondheid in Vlaanderen geeft in de loop van 2007 meer duidelijkheid over de bruikbaarheid van een dergelijke meetstrategie voor opvolging van problemen voor de gezondheid en het opsporen van bronnen van vervuiling. De meetcampagne wordt afgerond tegen eind september 2007. Tegen eind 2007 zal er meer duidelijkheid worden geschept over de mogelijkheid van de installatie van een effectgericht meetnet. Het eindrapport van de studie wordt verwacht tegen maart 2008.

De metingen om de invloed van schadelijke stoffen in de buitenlucht op de kwaliteit van het binnenmilieu te bepalen, en dit voor kinderen als kwetsbare doelgroep, werden eind 2006 afgerond. Een volgende stap in de binnenmilieuproblematiek was zich te richten op de problemen in scholen. Eind 2007 start het project 'Onderzoek naar de kwaliteit van de binnenlucht in scholen: invloed van het buitenmilieu, van ventilatie en van klasinrichting'. In 2007 werd de strategie uitgetest om trends op te sporen, zowel in de tijd als in de ruimte, in aandoeningen die op een verstoorde hormonale werking bij de mens kunnen wijzen en de mogelijke verbanden met de aanwezigheid van hormoonverstorende stoffen in het milieu. In de analyse van de gezondheidskost voor de maatschappij werd een methodologie uitgewerkt om de gezondheidskosten te berekenen per incidentie volgens dezelfde stappen als de milieuverstoringsketen (DPSI-R). In maart 2007 startte het onderzoek naar het voorkomen in mens en milieu en eventuele humane effecten van nieuwe chemicaliën met een mogelijk endocrien verstorend karakter. Hierbij wordt voornamelijk toegespitst op brandvertragers en perfluorverbindingen.

De dienst Milieu & gezondheid verzorgt in 2007 nog steeds de coördinatie van de uitvoering van het cadmiumplan en staat in voor de rapportering naar de verschillende betrokkenen.

Eén jaar na lancering van het Cd-plan (totaal 42 acties) waren 9 acties volledig voltooid, 29 acties in praktische uitvoering en 4 acties in studiefase.

4.16.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.16.2.1 *Begeleiden en sturen van het Steunpunt Milieu en Gezondheid*

In het kader van het tweede generatie Steunpunt Milieu en Gezondheid wordt het vervolg van het humaan biomonitoringsprogramma verder voorbereid en uitgevoerd. Het biomonitoringsprogramma biedt het noodzakelijke kader om de impact van verschillende polluenten op de volksgezondheid op een geïntegreerde manier te evalueren. Hierbij zal zowel op een brede basis de gemiddelde blootstelling aan en effecten van polluenten in Vlaanderen worden bepaald, als de blootstelling aan en effecten van bepaalde polluenten in zogenaamde 'hot spots'. Naast het biomonitoringsluik zal in het kader van het steunpunt tevens onderzoek inzake gezondheidseffecten van endocriene verstoorders en fijn stof worden uitgevoerd. Beleidsvertaling van humane biomonitoringresultaten (fasenplan) In 2006 en 2007 werd een pilootproject van het fasenplan uitgevoerd op basis van de DDE-resultaten. De resulterende beleidsacties (inzamel- en sensibiliseringsacties, verder onderzoek, sorteeraanlyse) worden uitgevoerd in 2007 en 2008. De andere humane biomonitoringsresultaten, verkregen in het kader van het eerste generatie Steunpunt Milieu en Gezondheid, worden op basis van het geïntegreerde fasenplan verder geïnterpreteerd en, indien prioritair bevonden, verder vertaald naar concrete beleidsacties. Het geïntegreerde fasenplan werd opgestart in 2007 en zal eind 2008 beëindigd worden.

4.16.2.2 *Versterken van wetenschappelijke onderbouwing en optimaliseren van meetinspanningen in functie van de volksgezondheid (cf. SD1 en SD2 bij Milieu en Gezondheid)*

Op basis van de metingen die in 2007 werden uitgevoerd om de invloed van schadelijke stoffen in de buitenlucht op de kwaliteit van het binnenmilieu te bepalen, en dit voor kinderen als kwetsbare doelgroep, wordt een vervolgstudie uitgewerkt en gepland voor 2008. Deze zal zich toespitsen op het binnenhuismilieu in scholen. In het kader van de studie 'milieugerelateerde gezondheidskosten in Vlaanderen' wordt een overzicht van de huidige berekeningswijzen met vastgestelde problemen en mogelijke oplossingen opgemaakt. Voor een specifieke set aan polluenten (fijn stof (PM_{2,5} en PM₁₀), troposferisch ozon en NO₂) wordt tevens voor elke stap in de schadefunctieketen een kritische analyse gemaakt van de huidige berekeningsmethodiek, en waar opportuun worden specifieke gegevens voor Vlaanderen verzameld om deze daarna door te rekenen. Deze studie zal in de loop van 2008 leiden tot geoptimaliseerde en geactualiseerde gegevens met betrekking tot de reële milieugerelateerde gezondheidskosten in Vlaanderen. Coördineren en bijdragen aan de inhoudelijke uitwerking van het actieplan Cadmium voor de Noorderkempen In kader van het actieplan cadmium wordt eind 2007- begin 2008 vooral aandacht besteed aan de interpretatie van de resultaten van het humane biomonitoring project. Dit gebeurt door het uitvoeren van een geïntegreerde risico-evaluatie waarbij de resultaten van de humane biomonitoring en de milieumeetgegevens individueel worden gekoppeld. Op basis van de risico-evaluatie, zullen indien nodig, concrete beleidsacties worden uitgewerkt.

4.16.2.3 *Verder uitwerken strategie hormoonverstorende stoffen (cf. OD2 bij Milieu en Gezondheid)*

In dit kader wordt de studie rond gebromeerde brandvertragers en perfluorverbindingen, opgestart in 2007, verder gezet. Hierbij wordt bijzondere aandacht besteed aan het identificeren van geschikte en bruikbare indicatoren ten einde de blootstelling van de Vlaamse bevolking aan beide 'nieuwere' hormoonverstorende stoffen te kunnen inschatten.

4.17 Een innovatief milieubeleid

4.17.1 Uitvoering van de begroting 2007

De projecten 'Beleid gericht op voorraden' en 'Risicobeheer' zijn nieuw in de Vlaamse context. Beide projecten moesten begin 2004 nog volledig opgebouwd worden. Het laatste project werd in grote mate vooruit geschoven naar eind 2006. Het eerste project is in 2004 gestart.

Binnen het kader van het Milieu Innovatie Platform (MIP) werd in de eerste helft van 2007 het Vlaams Actieplan Milieu en Innovatie voorbereid. In dit actieplan werden acties opgenomen rond het verhogen van maatschappelijke betrokkenheid voor milieu-innovatie, uitvoeren van toekomstverkenningen en roadmaps en innovatief aanbesteden. In hetzelfde kader werd een praktische handleiding 'Innovatief aanbesteden' uitgewerkt, een eerste case rond bodemsanering aangevat en een eerste nota uitgewerkt rond katalytisch aanbesteden voor milieu-innovatieve producten en diensten. N.a.v. de aanbevelingen m.b.t. de invloed van milieubeleidsinstrumenten op milieu-innovatie worden maatregelen voorbereid en opgenomen in het Vlaams Actieplan Milieu en Innovatie, waaronder een innovatietoets bij de RIA-handleiding.

In het kader van transitie management lopen twee processen: 'duurzaam materialenbeheer' en 'duurzaam wonen en bouwen'.

Het 'duurzaam materialenbeheer' is ook gelinkt aan de verruiming en vernieuwing van het afvalstoffenbeleid (zie 4.7.2.7). In 2006 ging vooral aandacht naar de opzet en organisatie van een eerste transitiearena. Hier werd eind 2006 vanuit een goed inzicht in de motieven, wensen en ideeën rond duurzaam materialenbeheer aan een gedeelde probleemperspectief gewerkt, een toekomstbeeld ontwikkeld en prioritaire thema's voor Vlaanderen geselecteerd. Begin 2007 werd het transitienetwerk uitgebreid tot een netwerk met een 60-tal deelnemers. Een belangrijk onderdeel van de onderbouwing van het materialenbeheer is ook het verkrijgen van inzicht in de milieu-impacten van sectoren, materialen en producten over de gehele keten. Vanaf 2006 loopt de operationalisering van een milieu-input-outputmodel voor de combinatie van economische en milieugegevens, inclusief een tool voor de prioritering van materialen en producten.

Eind 2006 werd de eerste fase van het 'transitiemanagement duurzaam wonen en bouwen' afgerond. Deze fase werd afgesloten met een uitgewerkte transitieagenda die een visie voor 2030, streefbeelden, transitiepaden, opties, projecten en experimenten omvat. Het netwerk werd uitgebreid tot een 80-tal actoren, die werkten rond vier thema's: wonen voor het leven, levende kernen, samen leren en innoveren, en gesloten kringlopen. In de loop van 2007 werden verschillende projecten opgestart zoals een afwegingskader opstellen voor een duurzame beoordeling op gebouwniveau, het integreren van duurzaam bouwen in verschillende opleidingen/ leerplannen (secundair en hoge school), het uitwerken van een adviesnetwerk, het ondersteunen van eco-bouwpools, de integratie van duurzaam bouwen in andere beleidsdomeinen (zoals stadsvernieuwingprojecten), het opzetten van demonstratieprojecten.

Midden 2007 werden verkennende studies afgerond m.b.t. het bepalen van langetermijndoelstellingen 'leefmilieu'. Een algemene methodiek en de specifieke uitwerking van de cases 'Geluid', 'Grondwater' en 'Bodem' moeten toelaten om in een volgende stap te zetten bij het funderen van het milieubeleid, o.m. door het geheel ook toe te passen op de resterende thema's.

4.17.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.17.2.1 *Transitiemanagement en toekomstgericht werken (cf. OD4 bij Innovatief milieubeleid)*

De projecten in het kader van duurzaam wonen en bouwen, zoals een afwegingskader opstellen voor een duurzame beoordeling op gebouwniveau, het integreren van duurzaam bouwen in verschillende opleidingen/ leerplannen (secundair en hoge school), het ondersteunen van een adviesnetwerk, eco-bouwpools ondersteunen, de integratie van duurzaam bouwen in andere beleidsdomeinen (zoals stadsvernieuwingsprojecten), het opzetten en uitvoeren van demonstratieprojecten lopen nog verder in 2008.

In het transitieproces 'duurzaam materialenbeheer' worden voor de thema's (slim sluiten, materialen op maat, tot uw dienst, wakker publiek en groene chemie/kunststoffen) tegen eind 2007 streefbeelden en transitiepaden (of oplossingsrichtingen) uitgewerkt. Begin 2008 worden de concrete activiteiten en experimenten gedefinieerd. De voorwaarden voor de uitvoering en de start van de uitvoering zelf moeten in 2008 een feit zijn.

De operationalisering van een Vlaams milieu-input-outputmodel blijft eveneens een belangrijke prioriteit voor de komende jaren. Begin 2008 komen de economische tabel en een milieutabel voor 6 basisimpacts en 120 sectoren ter beschikking. Vanaf midden 2008 wordt een basisversie van het model opgebouwd door de monetaire input-output-tabel en de milieu-extensietabel te koppelen. In 2008 en 2009 worden de gehanteerde gegevens verder gedetailleerd en aangevuld, o.m. met de milieu-impact van de Vlaamse productie buiten Vlaanderen. Een haalbaarheidsanalyse moet ook uitmaken of gegevens over de milieu-impact door het gebruik van producten (geproduceerd in Vlaanderen) op het gewenste detailniveau kunnen worden verzameld.

De twee lopende transitieprocessen zijn ook een leerproces, waarbij over een bepaalde thematiek gezamenlijke of overlappende doelen, inzichten, belangen en uitgangspunten ontwikkeld worden. De aanpak op zich wordt voortdurend geëvalueerd. Er wordt bekeken of dit in het algemeen en voor Vlaanderen een aantrekkelijk proces van beleidsontwikkeling is.

Ook klimaatbeleid is bij uitstek een terrein waar transitiemanagement kan worden ingezet. De te halen doelstellingen vergen denkwerk over een structurele wijziging van onze (fossiele) energievoorziening en -gebruik in de richting van een koolstofarme samenleving.

4.17.2.2 *Langetermijndoelstellingen en toekomstverkenningen voor het milieubeleid uitwerken (cf. SD3 bij Innovatief milieubeleid)*

De algemene methodiek en de specifieke uitwerking van de cases 'Geluid', 'Grondwater' en 'Bodem' moeten toelaten om in een volgende stap te zetten bij het funderen van het milieubeleid, o.m. door het geheel ook toe te passen op de resterende thema's. Bij uitbreiding zullen in functie van het MINA-plan 4 gezamenlijke toekomstscenario's moeten worden uitgewerkt, die de vaak impliciete keuzes bij de beleidsformulering expliciteren. Aansluitend hierbij kan gestart worden met het uitvoeren van toekomstverkenningen. Hiermee kan de verbinding worden gemaakt met de verkenning van mogelijkheden inzake het ontwikkelen van milieutechnologie. De resultaten hiervan kunnen ook als insteek dienen voor mogelijke cases voor innovatief aanbesteden, alsook als inspiratiebron voor nieuwe projecten binnen het MIP.

4.17.2.3 *Beleid voor milieu-innovatie versterken (cf. OD2 en 3 bij Innovatief milieubeleid)*

Vanaf 2008 wordt binnen het kader van het Milieu Innovatie Platform (MIP) gestart met de uitvoering van het Vlaams Actieplan Milieu- en Energie-Innovatie. Het gaat hierbij o.m. om de maatschappelijke inbreng bij milieu- & energie-innovatie, een convenant rond milieu- & energie-innovatie convenant, promotie van innovatieve aanbestedingen, een databank milieu- & energietechnologieinnovatie, optimalisatie inzetbaarheid onderzoeksinfrastructuur en roadmaps en toekomstverkenningen. M.b.t. innovatief aanbesteden wordt er in 2008

verder gewerkt rond de case bodemsanering en worden andere cases geëxploreerd. Er wordt nagegaan welke initiatieven rond katalytisch aanbesteden voor milieu-innovatieve producten en diensten in 2008 kunnen worden opgestart. Mogelijke initiatieven zijn bijvoorbeeld het ontwikkelen van een interessant aanbod aan milieu-innovatieve producten en diensten in een web-shop, ideeën opdoen via een vraagbaak en technologieverificatie. Het doel is om bij de aankoop van milieu-innovatieve producten en diensten de drempels bij overheid en bedrijven te verlagen.

4.18 Duurzaam beheer van natuurlijke rijkdommen

4.18.1 Uitvoering van de begroting 2007

Alle ontginners moeten financiële zekerheden stellen ten einde de eindafwerking te allen tijde te garanderen. De overgrote meerderheid van de dossiers is ondertussen in orde. Momenteel is al meer dan 85% van het globaal te stellen bedrag beschikbaar als financiële zekerheid die op eerste verzoek door de minister kan opgevraagd worden indien een ontginner in gebreke zou blijven om de opgelegde eindafwerking te realiseren. De dossiers voor het resterende bedrag zijn lopende dossiers waarbij de administratie in contact is met de betrokken ontginners.

Alle aanvragen voor certificaten van herkomst, met uitzondering van enkele dossiers waarvoor bijkomende informatie bij bepaalde ontginners werd opgevraagd, zijn behandeld. Het betreft een vijftigtal aanvraagdossiers.

Er werden vier aanvragen voor een ontginningsmachtiging ingediend. In één dossier werd een beslissing genomen en in twee andere heeft de aanvraag geleid tot een overeenkomst tussen ontginner en eigenaar inzake de verkoop van de betreffende percelen zodat niet meer over een ontginningsmachtiging moest beslist worden. In het vierde dossier loopt de procedure nog aangaande de bepaling van het bedrag van de vergoeding.

De oppervlakedelfstoffenplannen zijn in opmaak en/of zitten in de besluitvormingsprocedure.

Het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan 'Klei van de Kempen' werd definitief vastgesteld door de Vlaamse Regering op 1 december 2006.

Het algemeen oppervlakedelfstoffenplan werd principieel vastgesteld op 19 juli 2007.

De verwerking van de bezwaarschriften van het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan 'Vlaamse Leemstreek' werd afgerond.

In het najaar van 2007 wordt het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan 'Klei van Ieper en Maldegemklei' ter inzage gelegd voor het publiek.

Eveneens in het najaar van 2007 zal het voorontwerp van bijzonder oppervlakedelfstoffenplan 'Alluviale kleien en Polderklei' afgerond worden.

Het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan 'Zanden in Limburg' is in voorbereiding in de ambtelijke stuurgroep.

Verder liepen in 2007 diverse onderzoeken zoals MER's, passende beoordelingen, watertoetsen, ruimtelijke afwegingen en landbouwgevoeligheidsanalyses voor de overige oppervlakedelfstoffenplannen.

Naast het lopende onderzoeksprogramma van het Vlaams Kenniscentrum voor de Ondergrond (VLAKO), werd de studie "Inzet van bagger- en ruimingsspecie in Vlaanderen ter vervanging van primaire oppervlakedelfstoffen" opgeleverd en wordt uitvoering gegeven aan het Actieplan Alternatieve Materialen, zoals opgenomen in het ontwerp van algemeen oppervlakedelfstoffenplan.

De samenwerking rond de uitbouw van de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) werd na de start van BBB vernieuwd. Er werd systematisch verder gewerkt aan het verwerven, valideren en invoeren van gegevens in de DOV, aanvullen van de databank met

puntgegevens (boringen, interpretaties en laboproeven, sonderingen en weerstandsmetingen, peilputten en peil- en kwaliteitsmetingen, grondwatervergunningen en grondwaterstatistiek) en het afronden of het verder zetten van de lopende karteringsopdrachten.

4.18.2 Beleidsinvulling begrotingsjaar 2008

4.18.2.1 *Uitvoering geven aan het oppervlakedelfstoffendecreet*

De regelgeving voorziet in een aantal bepalingen voor een meer maatschappelijk verantwoorde ontginning. Zo zal meer aangestuurd worden op een gefaseerde ontginning via het instrument van de financiële zekerheden die ontginners moeten stellen voor de eindafwerking van de ontgonnen zones. Het sneller realiseren van de eindafwerking kan het draagvlak voor ontginning versterken. Eind 2007 zal een studie worden afgerond over specifieke criteria of codes van goede praktijk voor een kwaliteitsvolle herinrichting voor landbouw.

Via de verplichte indiening van een uitgebreider voortgangsrapport dan voorheen, wordt tevens de controle op de naleving van een verantwoorde ontginning gemakkelijker en doeltreffender.

Een milieuhygiënisch verantwoord gebruik van oppervlakedelfstoffen is voorzien via een certificaat van herkomst dat vanaf 2006 de natuurlijke samenstelling van delfstoffen attesteert. Een eerste evaluatie zal gebeuren tegen eind 2007 en voorbereidingen zullen worden getroffen om vanaf 2008 een gestructureerde controle op het gebruik van het certificaat op te starten.

Het bestaan van het instrument van het certificaat van herkomst heeft tevens zijn nut in het kader van de omzetting van de Europese Richtlijn Mining Waste, specifiek m.b.t. de niet-verontreinigde en niet-commercialiseerbare oppervlakedelfstoffen die in de groeve blijven voor herinrichtingsdoeleinden.

4.18.2.2 *Oppervlakedelfstoffenplannen opmaken*

De grote uitdaging blijft om, volgens het concept van duurzame ontwikkeling, blijvend voldoende oppervlakedelfstoffen in Vlaanderen ontginbaar te maken om de grondstoffenvoorziening voor de toekomst veilig te stellen. Hiertoe worden oppervlakedelfstoffenplannen opgemaakt. Hierin vindt een afweging plaats van onder meer geologische mogelijkheden, behoeftes, inzet van alternatieven, milieu-effecten, passende beoordelingen, watertoetsen, ruimtelijke afwegingen en landbouwgevoelighedsanalyses. Uiteindelijk zal worden aangegeven waar in Vlaanderen, via gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen, uitbreidingen van of nieuwe ontginningsgebieden kunnen worden ingetekend. Met het oog op het duurzame beleid wordt de ontginning van primaire grondstoffen evenwichtig afgewogen omdat ze een blijvende ingreep in het landschap veroorzaken en omdat puingranulaten voor een groot gedeelte van de toepassingen een volwaardig alternatief bieden voor de inzet van granulaten.

Het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan 'Vlaamse Leemstreek' en het algemeen oppervlakedelfstoffenplan zijn in openbaar onderzoek geweest. Na verwerking van de bezwaarschriften, kan de definitieve goedkeuring volgen. De andere oppervlakedelfstoffenplannen, zoals 'Klei van Ieper en Maldegemklei', 'Zanden in Limburg', 'Alluviale kleien en Polderklei', 'Zanden in Oost-Vlaanderen', 'Zanden in West-Vlaanderen, Antwerpen en Vlaams Brabant' zullen hun definitieve vaststelling krijgen in 2008 en 2009.

4.18.2.3 *Visie ontwikkelen voor een maatschappelijk verantwoorde grindbevoorrading*

Samen met de provincie Limburg, met de grindgemeenten en met de andere betrokkenen is in 2007 op basis van een overleg nagegaan of er een draagvlak aanwezig is voor verdere grindwinning na afronding van het Grinddecreet. Er is duidelijk gebleken dat er een

draagvlak bestaat om, met inachtnaam van bepaalde lokale bezorgdheden en bepaalde sociaal-economische en ecologische randvoorwaarden, de grindwinning voor te zetten. Een volledige consensus tussen de betrokken actoren werd evenwel nog niet bereikt. Na de actualisatie van de behoeftebepaling en een inventarisatie en een overleg over de randvoorwaarden zal een dossier worden voorgelegd op basis waarvan de Vlaamse Regering zal beslissen of de grindwinning in Limburg op een hoger of een lager of hetzelfde niveau kan worden voortgezet of moet worden afgebouwd conform het geldende grinddecreet.

4.18.2.4 Verhogen van de kennis van de ondergrond

Het onderzoeksprogramma van het VLAKO wordt via de beheersovereenkomst 2008-2012 tussen de VITO en het Vlaamse Gewest voortgezet. Deze onderzoekstaken dragen bij tot de ondersteuning en de verdere uitbouw van de Databank Ondergrond Vlaanderen. In overleg met de minister bevoegd voor ruimtelijke ordening wordt nagegaan of deze databank ook nuttig kan zijn in functie van de opmaak van archeologische potentiekaarten. Verder draagt dit bij tot het beschikbaar komen van geologische informatie en informatie rond het gebruik van alternatieven, zoals secundaire grondstoffen bij de opmaak van de oppervlakedelfstoffenplannen. Tenslotte wordt een beter inzicht in de valorisatiemogelijkheden van de diepere ondergrond bekomen. Zo kan de expertise betreffende de gasinhoud van steenkoolterreinen en de mogelijkheden tot ondergrondse opslag van CO₂ van nut zijn in het kader van de post-Kyotodoelstellingen.

In 2007 wordt een ontwerp van decreet opgesteld betreffende de diepe ondergrond. Deze regelgeving in uitvoering van Europese richtlijnen bevat twee luiken, namelijk het opsporen en winnen van koolwaterstoffen (koolwaterstoffenrichtlijn) en de opslag van niet-energetische gassen (broeikasgassen) in de ondergrond (ontwerp van richtlijn inzake de afvang en de opslag van koolstofdioxide).

5 Begroting en financiering

In de onderstaande tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de **beleidskredieten** die in de periode 2000-2007 voorzien werden voor milieu-uitgaven. Voor de berekening van de Vlaamse milieu-uitgaven wordt er teruggevallen op de officiële cijfers zoals die jaarlijks door de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement worden goedgekeurd en gepubliceerd in de algemene toelichting bij de begroting. Deze totaalcijfers worden op een ESR-geconsolideerde basis berekend in overeenstemming met de Europese begrotingsnormering. Daarnaast vindt er ook een correctie plaats voor de hervorming van de watersector. Deze correctie komt er in grote lijnen op neer dat de Aquafin-uitgaven die tengevolge de hervorming van de watersector vanaf de begrotingscontrole 2005 gefinancierd worden door de drinkwatermaatschappijen i.p.v. door de Vlaamse overheid meegerekend worden in de totaaluitgaven voor leefmilieu.

Uit deze tabel blijkt dat er in absolute cijfers in de periode 2002-2007 een duidelijke trend was om jaarlijks meer beleidskredieten te voorzien voor het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie. In 2007 werd er 1 miljard EUR aan middelen voorzien voor milieu.

Tabel 1 Evolutie van het aandeel van de uitgaven voor het beleidsdomein leefmilieu t.o.v. de totale Vlaamse uitgaven in de periode 2000-2007 (in beleidskredieten)

Uitgaven leefmilieu in beleidskredieten (in duizend EUR)								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007BO
Totaal milieubegroting*	763.312	899.083	790.855	812.785	821.147	721.915	729.997	665.742
Correctie voor hervorming watersector	0	0	0	0	0	161.030	249.246	371.044
- werkingstoelage drinkwatermaatschappijen MINAfonds**	0	0	0	0	0	-263.124	-198.521	-113.391
+ totale uitgaven op AQF-begroting***	0	0	0	0	0	424.154	447.767	484.435
Totaal energiebegroting****	5.146	5.263	6.600	6.350	11.397	9.338	in totaal milieu	in totaal milieu
Totale LNE incl. AQF-correctie	768.458	904.346	797.455	819.135	832.544	892.283	979.243	1.036.786
Totale kredieten Vlaanderen (met AQF-correctie)	15.639.255	16.696.864	17.246.089	17.971.087	18.924.053	19.831.488	21.029.215	21.952.499
Aandeel LNE	4,9%	5,4%	4,6%	4,6%	4,4%	4,5%	4,7%	4,7%

*: cijfer uit Algemene toelichting bij de begroting van het begrotingsjaar 2006, 2005, ... (stukken Vlaams Parlement), inclusief agentschappen, instellingen, inclusief alle AQF-uitgaven ingeschreven op MINAfonds en inclusief FFEU

** : cijfer uit Decreet houdende (aanpassing van) de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2006 (2005, 2004, ...); komt overeen met basisallocatie 361B4350 vanaf BC 2005

***: cijfer uit de Memorie van toelichting bij de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2006 (2005, 2004, ...)

****: cijfer uit Algemene toelichting bij de begroting van het begrotingsjaar 2006, 2005, ... (stukken Vlaams Parlement)

In 2001 bereikten de milieu-uitgaven een absoluut hoogtepunt met een aandeel van 5,4% in de totale Vlaamse begroting. Daarna kenden de middelen die naar leefmilieu gingen een terugval. Relatief ten opzichte van de andere beleidsdomeinen bleef het aandeel van leefmilieu in de periode 2002-2005 ongeveer op hetzelfde niveau, namelijk tussen 4,4% en 4,6%. In 2006 was er een lichte stijging merkbaar van 0,2% t.o.v. 2005. Dit bracht het aandeel van leefmilieu-uitgaven in de Vlaamse begroting op 4,7%. In 2007 blijft dit aandeel constant.

Uit tabel 2 blijkt dat de inkomsten voor het beleidsdomein LNE, na een daling in de laatste 3 jaren, nu lichtjes stijgt t.o.v. vorig jaar. Het merendeel van de eigen middelen (61%) vloeit nog steeds voort uit de milieuheffingen. Door de hervorming van de watersector gaat een deel van de afvalwaterheffing nu echter rechtstreeks naar de drinkwatermaatschappijen. Hierdoor daalden de inkomsten uit de afvalwaterheffing van 153 miljoen EUR in 2005 naar 55 miljoen EUR in 2007. Dit betekent evenwel nog steeds een aandeel van 24% in de totale inkomsten van 2007. Een andere belangrijke bron van inkomsten, die is weggevallen t.o.v. 2005, is de opbrengst uit de verkoop van de participatie in de VMW. De eigen ontvangsten van de VOI's bestemd voor het milieubeleid stegen fors in 2007.

Tabel 2 Financiering van het milieubeleid: inkomstenbronnen in de periode 2001-2007

1. INKOMSTEN MINAfonds							
Bron: Begroting Minafonds na laatste begrotingscontrole, in MIO EUR							
in miljoen EUR	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007BC
Milieuheffingen	331,1	326,6	341,8	307,6	221,0	142,8	128,8
afvalheffing	79,3	66,8	53,7	41,0	38	40	55,8
afvalwaterheffing	231,3	234,9	240,3	239,5	153	66,7	55,3
mestheffing	5,0	4,8	11,5	7,1	10	9,8	10,8
grondwaterheffing	15,6	20,1	36,3	20,0	20	26,3	22,0
Andere ontvangsten MINAfonds	10,5	9,7	9,6	29,9	10,4	12,0	13,0
retributies bodemattesten	-	-	-	-	-	-	-
bossencompensatiefonds	0,5	-	-	-	-	-	-
ontvangsten uit beheer patrimonium ABG, AMINABEL	1,6	1,6	1,6	2,0	2,2	1,8	0,0
diverse ontvangsten (terugstorten geld- en rente voorschotten en terugstorten van lonen)	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
financiële bijstand EU i.v.m. verordeningen 2078 en 2080	0,4	0,0	0,0	0,2	0,2	0,4	0,0
dividenden Vlaamse Milieuholding + kapitaalsverminderingen VMH	5,3	5,3	5,3	25,0	5,3	7,1	11,3
VLAREM dossieraks	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
jachtverloven en jachtvergunningen	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,1
ontvangsten i.k.v. federale wetgeving verwerking landbouwkrengen	-	-	-	0,0	0,0	-	-
Totaal eigen ontvangsten MINAfonds	341,7	336,3	351,4	337,5	231,4	154,8	141,8
Bron: Begroting Minafonds na begrotingscontrole (= aangepaste begroting), in miljoen BEF							
2. INKOMSTEN administratieve middelenbegroting i.v.m. Leefmilieu							
Bron: Alg. Middelenbegrotingen na begrotingscontrole (= aangepaste begroting), in MIO EUR							
in miljoen EUR	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007BC
Departement EWBL, ANRE							
ontvangsten fonds hernieuwbare energiebronnen (decreet 17.7.2000)	pm	0,000	0,000	4,500	0,900	3,000	0,000
ontvangsten energiefonds (decreet 17.07.2000)	pm	0,000	0,000	0,000	0,000	12,000	22,800
Departement AZF, ABAFIM							
terugneming van participatie door de VMH	-	-	75,000	0,000	0,000	0,000	0,000
opbrengst uit de verkoop van de participatie in de VMW	-	-	-	120,000	40,000	0,000	0,000
Departement LIN, AMINAL							
ontvangsten mbt. Fonds voor de controle op uitvoerende taken van brander- en stoo-	-	-	-	0,225	0,045	0,180	0,180
bossencompensatiefonds-bosbehoudsbijdrage	0,000	0,496	1,393	2,500	2,500	2,750	2,800
visserijverloven (visserijfonds decreet 21.12.1990)	0,894	0,750	0,750	0,800	0,800	0,850	0,780
Fonds Landinrichting: ontvangsten uit wetten ruilverkaveling en landinrichting (decreet 07.07.1998)	2,300	2,548	2,343	2,555	2,615	1,316	1,430
EOGFL-tegemoetkomingen ruilverkaveling en landinrichting (decreet 07.07.1998)	pm	pm	pm	0,000	0,000	pm	pm
inkomsten i.k.v. Grondwaterwinning (decreet schadefonds 12.12.1990)	0,000	0,000	0,425	0,000	0,000	0,000	pm
EOGFL-inkomsten i.k.v. de waterhuishouding	0,178	0,000	0,000	0,063	0,040	0,310	0,000
inkomsten i.k.v. waterhuishouding (decreet Fonds waterhuishouding 22.11.1995)	0,074	0,074	0,074	0,090	0,090	0,550	0
Totaal eigen ontvangsten alg. administratieve middelenbegroting	3,2	3,9	80,0	130,5	47,0	21,0	8,0
3. INKOMSTEN VOI							
Eigen ontvangsten VOI bestemd voor voeren milieubeleid	44,5	16,2	22,4	91,4	38,3	51,0	83
1+2+3: TOTALE EIGEN INKOMSTEN beleidsdomein LEEFMILIEU	386,1	362,5	453,8	559,4	316,7	226,8	232,8

Hilde CREVITS,

Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur

6 Bijlage 1: Regelgevingsagenda

<u>Titel van het initiatief</u>	<u>Betrokken regelgeving</u>	<u>Te doorlopen fases / timing</u>	<u>Wordt een RIA opgesteld?</u>	<u>Contactpersoon</u>
Algemeen				
Decreet aanpassingen sectorale wetten en decreten aan BBB;		1 ^{ste} princip. gk: 30/03/07 Def. gk.: 19/07/07 Bespreking en goedkeuring Vlaams Parlement najaar 2007	nvt	K. Wettinck

Departement LNE

Wijziging DABM (milieuhandhaving)	Conventie van Straatsburg 4/11/1998 op de bescherming van het leefmilieu d.m.v. het strafrecht + Gewijzigd voorstel van richtlijn inzake strafrechtelijke handhaving van het milieurecht	1 ^{ste} princip. gk. VR: 21/04/06 2 ^{de} princip. gk VR 09/02/07 Def. gk. VR: 01/06/07 Bespreking en goedkeuring Vlaams parlement: november/december 2007	nvt	J. Heyman
Uitvoeringsbesluit DABM (milieuhandhaving)	Idem	In voorbereiding	nvt	J. Heyman
Integratie Mestdecreet en milieubeheersrecht in Milieuhandavingsdecreet	Idem	In voorbereiding	nvt	J. Heyman
Ontwerp van decreet betreffende de gezondheid van de in het wild levende dieren	Verordening 1174/2002/EG Richtlijnen 2001/89/EG, 2003/85/EG en 2005/94/EG Beschikkingen 2005/73/EG, 2005/734/EG, 2006/563/EG, 2006/605/EG, en 2007/182/EG			Anna Vandenberghe Medewerking van AIM (Fabienne Vanderstraeten) ANB: Wouter Faveyts
Uitvoeringsbesluit decreet betreffende de gezondheid van de in het wild levende dieren	Verordening 1174/2002/EG Richtlijnen 2001/89/EG, 2003/85/EG en 2005/94/EG Beschikkingen 2005/73/EG, 2005/734/EG, 2006/563/EG, 2006/605/EG, en 2007/182/EG			Anna Vandenberghe Medewerking van AIM (Fabienne Vanderstraeten) ANB: Wouter Faveyts

Milieu-, Natuur- en Energiebeleid

Uitvoeringsbesluiten DABM (MER)	2001/42/EG		nvt	
---------------------------------	------------	--	-----	--

Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu en gezondheid

Voorstel hervorming verkeersbelastingen vrachtwagens		In voorbereiding	ja	T. Van Mierlo
Voorstel hervorming verkeersbelastingen personenwagens		In voorbereiding	ja	T. Van Mierlo
Samenwerkingsakkoord inzake flexibiliteitsmechanismen	(o.a.) 2004/101/EG	Principiële goedkeuring 26/1/07 Goedkeuring VR 16/05/07 + naar VP VR, VP (verkorte procedure)	nvt	B. Naessens, A. Neyens
Uitvoering RL 2002/49 Omgevingslawaaï: nadere omschrijving "Bestuur"	RL 2002/49/EG		nvt	Gisela Vindevogel

Milieuvergunningen

Wijziging VLAREM ter actualisering van de milieuvoorwaarden VLAREM-trein 2005/03	Nog niet opgelijst	Princip. Gk november 2007?		A. Teughels
VLAREM-aanpassing elektronische dossiersamenstelling		voorwaardelijke principiële goedkeuring VR 11/05/07		AMV J. Baeten

Internationaal milieubeleid

Instemmingsdecreet TBT-verdrag (schadelijke aangroeiwerende verven op schepen)	TBT-verdrag (IMO)		nvt	Myriam Nys
Instemmingsdecreet Wijziging aan verdrag inzake grensoverschrijdende waterlopen en meren (verdrag Helsinki)	Wijziging verdrag Helsinki		nvt	Myriam Nys
Instemmingsdecreet Verdrag van inzake afval in de Rijn- en binnenvaart	Verdrag inzake inzameling, afgifte en inname van afval in Rijn- en binnenvaart		nvt	Myriam Nys
decreet tot aanvulling van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid met een titel "milieuschade", tot omzetting van de Richtlijn 2004/35/EG	Richtlijn 2004/35/EG	12/12/06 9/3/07 Definitieve goedk. VR op 25/05/07 Bespreking en goedkeuring VP nov/dec 2007	nvt	Hannes Descamps
Uitvoeringsbesluit Titel Milieuschade DABM	Richtlijn 2004/35/EG	In voorbereiding		Hannes Descamps
Omzetting EG-richtlijn winningsafval in VlareM	Richtlijn 2006/21/EG (termijn 1 mei 2008)	In voorbereiding	nvt	Chris Lambert
Omzetting EG-richtlijn zwemwaterkwaliteit	Richtlijn 2006/7/EG (termijn 24 maart 2008)	Voor princip gk naar VR november 2007	nvt	Marnik Decock
Besluit tot optimalisatie VER-besluit	Richtlijn 2003/87/EG Kyoto-protocol	VR najaar 2007		Isabelle Vandenbulcke

Land en bodembescherming, ondergrond,
natuurlijke rijkdommen

Opmaak decreet betreffende de diepe ondergrond	Richtlijn 94/22/EG	VR najaar 2007	ja	W. Stroobants
Opmaak BVR omslagsleutel 2008 (Grinddecreet)		VR Eind 2007	nvt	W. Stroobants
Opmaak BVR heffingscoëfficiënt 2008 (Grinddecreet)		VR Eind 2007	nvt	W. Stroobants
Aanpassing procedurebesluit landinrichting (BVR 28/05/04) en subsidiebesluit landinrichting (BVR 17/03/98)		principiële goedkeuring: najaar 2007	nvt	J Van Roy

ANB

Jachtopeningsbesluit 2008-2013				M. Van den Meersschaut
Besluit toegankelijkheid van bos en natuur		VR princ. Gk einde 2007	ja	G. Van Langenhove
Aanpassen subsidiestelsel 'bebossen landbouwgronden' in functie van PDPOII	Regelingen moeten in overeenstemming gebracht worden met verordening 1698/05 en de uitvoeringsbepalingen			I. Serbruyns
Aanpassen BVR 27/03/03 betreffende de erkenning en subsidiëring van bosgroepen en de wijze waarop leden van het bosbeheer kunnen meewerken in erkende bosgroepen				W. De Maeyer
BVR houdende uitvoering van art. 25 jachtdecreet		Najaar 2007		M. Van den Meersschaut
BVR houdende wijziging van het BVR van 20 mei 1992 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij				K. Vlietinck
wijziging ontbossingsregeling				A. Clarysse
Aanpassen Besluit erkenningsregeling kopers en exploitanten van hout in openbare bossen				I. Serbruyns
Aanpassing van sommige uitvoeringsbesluiten betreffende de jachtregelgeving.				M. Van den Meersschaut
Aanwijzingsbesluit speciale beschermingszones en vaststelling IHD	Habitatrichtlijn 92/43/EEG	Sluit aan op Besluit VR 24/05/02 (afbakening habitatgebieden)		K. Sannen
Aanwijzingsbesluit open water rivieren en estuaria	Habitatrichtlijn 92/43/EEG	beslissing VR: 15/06/07		E. Martens
Soortenbeschermings-wetgeving actualiseren	Habitatrichtlijn 92/43/EEG; Vogelrichtlijn 79/409/EEG			W. Faveyts
Nieuw BVR administratieve regeling schade beschermde diersoorten				W. Faveyts
Grondige wijziging subsidiëring natuurreservaten		Eind 2007		R. Meeuwis
Sectorale wetgeving bescherming poldergraslanden				H. Naesens
Bijsturen regelgeving voor natuurverbindingsgebieden				J. Panis

VMM

aanpassing wet (bescherming opp. water en decreet water bestemd voor menselijke aanwending: aangepaste vrijstellingsregeling)		Programmadecreet 2008		L. Fleurinck
Actualisatie omzettingscoëfficiënten afvalwaterheffingen				L. Fleurinck
Uitvoeringsbesluit hfdst IIIbis wet 26/03/71 inzake bepaling vuilvracht (debietregistratie)			ja	L. Fleurinck
BVR vereenvoudigen watertoets				L. De Roeck en F. Raymaekers
Uitvoeringsbesluit watertoets plannen en programma's				P. Thomas
Uitvoeringsbesluit financiële instrumenten van het integraal waterbeleid (vergoedings- en aankoopplicht)			ja	L. De Roeck
Aanpassing UB geografische indeling van watersystemen				L. De Roeck
aanpassing UB Pesticidendecreet (14/07/04)			ja	P. Thomas
uitvoeringsbesluit Schadefonds + Goedkeuring wijziging Beneluxbeschikking Schade door grondwateronttrekking	Benelux			P. Thomas
UB Drinkwater: toezichthoudende ambtenaren				P. Thomas
wetgeving drinkwater: aanpassing UB 13/12/2002				P. Thomas
uitvoering decreet water bestemd voor menselijke aanwending: vaststelling openbare dienstverplichtingen en opmaak waterverkoopreglement				P. Thomas
Aanpassing UB grijswater d.d. 11/07/ 2004				P. Thomas
Aanpassing subsidiebesluit polders en wateringen				P. Thomas
VLAREM: voorstel wijzigingen ingevolge zoneringsbesluit		Einde 2007		D. Waegeman
VLAREM II: aanpassing milieukwaliteitsnormen			ja	D. Waegeman
uitvoering decreet integraal waterbeleid: opmaak Bekkenbeheer-plannen (inclusief deelbekkenbeheer-plannen)				L. De Roeck

OVAM

Wijziging Vlarea 2: omzetting batterijrichtlijn, omzetting bepaalde artikelen verordening overbrenging afvalstoffen, verbeteringen hoofdstuk III nav de evaluatie	wijziging richtlijn 91/157 batterijen, wijziging verordening 259/93 grensoverschrijdende overbrenging, ontwerp richtlijn mijnbouwafval	2007	ja	H. De Baets
Samenwerkingsakkoord voor gasolietanks				H. De Baets
Vereenvoudiging regelgeving grondverzet (wijziging VLAREBO)		Samen met eerste wijziging vlarebo	ja	H. De Baets
MBO Afgedankte elektrische en elektronische apparatuur		najaar 2007		H. De Baets
MBO oude en vervallen geneesmiddelen		najaar 2007		
MBO afgewerkte olie		2007		

MBO reclaimedrukwerk MBO pers		2007		
Nieuw intergewestelijk samenwerkingsakkoord verpakingsafval	richtlijn 2004/12/EG tot wijziging van richtlijn 94/62/EG verpakingsafval	Eind 2007		H. De Baets

VLM (Landelijke inrichting)

Decreet Inrichting en Grondmobiliteit				G. Celen
---------------------------------------	--	--	--	----------

VLM (Mestbank)

Uitvoeringsbesluit opvolging stuurgroep mestproblematiek door de technische werkgroep nutriëntren				D. Struyf
Besluit Opheffing bestaande uitvoeringsbesluiten mestdecreet				D. Struyf
Besluit Aangifte en Register		Principiële goedkeuring Vlaamse regering in oktober 2007		
Mestverwerkings-certificaten		Principiële goedkeuring Vlaamse regering in oktober 2007		

VLM (Platteland)

Wijzigingsbesluit sluiten van beheerovereenkomsten (PDPO II)	Plattelands-verordeningen EU			P. Van Der Sluys
--	------------------------------	--	--	------------------

7 Bijlage 2: overzicht van de wijze waarop gevolg wordt gegeven aan de resoluties en moties die door het Vlaams Parlement zijn aangenomen

7.1 Resolutie (Stuk 1078 nr 1, zitting 2006-2007, 24 januari 2007) – van mevrouw Joke Schauvliege, de heer Patrick Lachaert, de dames Hilde Crevits en Anne Marie Hoebeke en de heren Bart Martens en Jos Bex – betreffende de verspreiding van asbest in het milieu

7.1.1 Resolutie

Het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse Regering:

- 1° middelen vrij te maken – onder meer via het Steunpunt Milieu en Gezondheid – voor een doctoraatsstudie over de invloed van directe blootstelling en omgevingsblootstelling aan asbest en epidemiologisch onderzoek naar asbest;
- 2° werk te maken van een intensieve informatiecampagne voor particulieren en professionelen, waarbij mensen die een bouw- of verbouwvergunning aanvragen een heel gerichte folder krijgen over de gevaren van asbest;
- 3° een Vlaams meld- en steunpunt voor asbest op te richten, dat kan informeren en sensibiliseren. Dat steunpunt kan asbestscreeningen verrichten in particuliere gebouwen;
- 4° verplicht te stellen dat bij elk oriënterend bodemonderzoek ook naar de aanwezigheid van asbest wordt gezocht en dat daarover systematisch verslag wordt uitgebracht;
- 5° alle plaatsen waar asbest gebruikt werd voor verharding (onder andere asbestdraailingen) met de hulp van de lokale besturen te inventariseren, te saneren en de particuliere eigenaars te beschouwen als onschuldige bezitters, zoals nu al gebeurt in Kapelle-op-den-Bos, Willebroek, Mechelen, Londerzeel en Grimbergen;
- 6° een selectief sloopbestek in te voeren zodat bij renovatie en afbraak de aanwezige asbest wordt geregistreerd, veilig wordt verwijderd en vooral veilig wordt verwerkt;
- 7° voor de overdracht van bepaalde risicogebouwen een asbestattest in te voeren waarbij de aanwezigheid van asbest wordt geïnventariseerd, en na te gaan hoe dat kan worden gekoppeld aan een eventuele invoering van een as-built-attest of het bestaande bodemattest;
- 8° onderzoek te verrichten naar de binnenhuisluchtkwaliteit in schoolgebouwen;
- 9° in het technisch onderwijs en in het beroepsonderwijs aandacht te besteden aan de asbestproblematiek en aan de veilige verwerking van asbest;
- 10° in het uitvoeringsplan 'huishoudelijke afvalstoffen' aandacht te besteden aan asbestafval bij de huishoudens;
- 11° de inzameling van hechtgebonden asbesthoudend materiaal op de containerparken gratis, laagdrempelig en veilig te laten gebeuren en werk te maken van een code van goede praktijk, zodat zowel particulieren, gemeenten en personeel veilig met asbesthoudend afval kunnen omgaan;
- 12° door middel van de milieubeleidsovereenkomst een regeling uit te werken voor alle actoren, zodat de inzameling en verwijdering van asbest heel laagdrempelig kan gebeuren; in dat kader een asbestfonds op te richten dat mede van middelen voorzien wordt door de asbestproducenten of hun rechtsopvolgers en dat onder meer bijdraagt

- in de kosten van lokale besturen voor de inzameling van asbestafval via de gemeentelijke containerparken en de milieuverantwoorde verwerking van dat afval;
- 13° voor voldoende veilige stortcapaciteit te zorgen;
- 14° een systeem van fiscale stimuli uit te werken waarbij de verwijdering van ongebonden asbest bij verbouwingen financieel wordt aangemoedigd;
- 15° aan te dringen op een internationaal verbod op de productie en het gebruik van asbest;
- 16° bij de federale regering aan te dringen op:
- a. de nodige maatregelen om de registratie van asbestgelieerde aandoeningen te centraliseren en om de epidemiologie van mesothelioom en andere kankers als gevolg van asbest in kaart te brengen;
 - b. een centraal asbestregister voor alle overheidsgebouwen, overheidsinfrastructuur, voor het publiek toegankelijke gebouwen en fabrieksgebouwen waar asbest aanwezig is;
 - c. een register van asbesthoudende producten;
 - d. de slachtoffers van blootstelling aan omgevingsasbest en de slachtoffers die als gevolg van de blootstelling aan asbest een beroepsziekte hebben opgedaan, op dezelfde wijze te vergoeden voor alle schade die ontstaan is door de blootstelling aan asbest;
 - e. de invoering van de schuldvraag naar Frans model, met name de invoering van de onverschoonbare fout, zodat slachtoffers die een beroepsziekte hebben opgelopen door de blootstelling aan asbest, altijd worden vergoed;
 - f. de uitwerking van een degelijk asbestfonds dat de slachtoffers een vergoeding toekent die overeenkomt met de vergoeding die ze via burgerrechtelijke weg zouden kunnen krijgen, maar pas na emotioneel zware, juridische processen;
 - g. de invoering van een uitzondering op de algemene verjaring van de burgerlijke vordering omdat asbest pas vele jaren (dertig tot veertig jaar) na de blootstelling optreedt.

7.1.2 Opvolging

- 1° In het meerjarenplan van het steunpunt komt verder onderzoek rond asbest niet voor. De mogelijkheid van een literatuurstudie inzake asbest zal worden nagegaan. Een vraag i.v.m. chronische ouderdomsgerelateerde aandoeningen werd in 2007 voorgelegd.
- 2° De sensibilisering van particulieren werd verder gezet via de folder 'Asbest in en om het huis'. De folder werd geactualiseerd en verder verspreid, enerzijds via de beurs Batibouw en anderzijds op aanvraag. Een nieuwe folder 'Asbest bij land- en tuinbouwbedrijven' werd op 50 000 exemplaren verspreid naar alle land- en tuinbouwbedrijven via het tijdschrift 'Landgenoten'. Verder werd er medewerking verleend aan een ploofolder voor de provincie Vlaams-Brabant, die de intentie heeft om de folder te verspreiden in het kader van bouwaanvragen en naar jeugdverenigingen en sportverenigingen. Ook werd medewerking verleend aan een folder voor IMOG Kortrijk, de Intercommunale Maatschappij voor Openbare Gezondheid.
- 3° Het Steunpunt Milieu en Gezondheid maakt deel uit van het Vlaams Medisch Milieukundig Netwerk. In dit netwerk met drie niveaus worden op lokaal niveau de LOGO's (het lokaal gezondheidsoverleg) bemand met medisch milieukundigen (MMK), die onder andere een sensibiliserende functie uitvoeren. In dat verband wordt een programma opgesteld voor een info- en sensibilisatieavond via de milieu- en

gezondheidsraden van de gemeentes. Doelgroepen zijn (jonge) verbouwers, klusjeswerkers en andere geïnteresseerden. Verder zorgt de LNE-administratie (onder meer via 1700) voor informering en sensibilisering van particulieren. Een echt steunpunt dat ook asbestscreeningen kan uitvoeren werd niet opgericht. Gezien het kostenplaatje van het opstellen van een asbestinventaris, inclusief staalnames, dient de haalbaarheid ervan eerst worden nagegaan.

- 4° In het kader van de inwerkingtreding van het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming zullen nieuwe standaardprocedures worden ontwikkeld. Daarbij zal de standaardprocedure voor het oriënterend bodemonderzoek voorzien dat de bodemsaneringsdeskundige bij ieder oriënterend bodemonderzoek moet nagaan of asbest op de betrokken grond moet beschouwd worden als een verdachte stof. In voorkomend geval moeten één of meerdere analyses worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van asbest. Zowel het feit of asbest als verdachte stof moet worden beschouwd alsook de eventuele analyses van asbest moeten systematisch gerapporteerd worden in het verslag van het oriënterend bodemonderzoek.
- 5° De sanering van de asbestcementdraailingen regio Kapelle-op-den-Bos verloopt volgens plan. Op 31 augustus 2007 was 10918,73 ton asbestcementdraailingen afgegraven (voorzien: 38.000 ton). Er werden reeds 184 van de voorziene 481 percelen gesaneerd. De huidige saneringsoperatie loopt nog tot in het voorjaar 2008. Intussen zijn meldingen binnengekomen van andere locaties waar asbestcementdraailingen zijn aangetroffen. De OVAM overweegt om een tweede saneringsfase op te starten, volgend op de afronding van de eerste fase. Dit zou onder dezelfde modaliteiten kunnen gebeuren, zoals onder meer het verkrijgen van het statuut onschuldig bezit voor de private eigenaars.
- 6° Hiervoor wordt verwezen naar het Actieplan asbest (terug te vinden op <http://www.lne.be/>), meer bepaald naar punt vier 'asbesthoudend sloopafval in breekinstallaties'.

In samenwerking met de OVAM, het departement Leefmilieu, Natuur en Energie en de VCB (Vlaamse Confederatie Bouw) werd een modelbestek voor sloopwerken (of bestek selectieve sloop) voor openbare besturen opgesteld en gefinaliseerd. De kern van het bestek bestaat erin dat de opdrachtgever duidelijk omschrijft welke afvalstoffenfracties er aanwezig zijn en in welke hoeveelheden. De aannemer moet vervolgens het bouwafval bij de bron in verschillende fracties scheiden en tegenover de opdrachtgever bewijzen dat de uiteenlopende afvalfracties op een correcte manier verwijderd zijn.

Er wordt ook voor geopteerd om selectief slopen te verplichten via de stedenbouwkundige vergunning. Het Departement Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed stelt voor om bij sloopwerken een modelbestek en inventaris in te voeren. Dit zal moeten worden opgenomen in de dossiersamenstelling bij de aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning. Gezien het een nieuw gegeven betreft wordt voorgesteld de nieuwe verplichting gefaseerd in te voeren en zal in eerste instantie gekeken worden naar verlaten bedrijfsterreinen en gesubsidieerde overheidswerken. In een latere fase zal men kijken naar sloopwerken voor privé-constructies.

Het uitvoeringsplan 'Milieuverantwoord materiaalgebruik en afvalbeheer in de bouw', zoals goedgekeurd door de Vlaamse regering op 7 juli 2007 (BS: 22 augustus 2007), voorziet een specifiek actieprogramma met een set van maatregelen om het selectief slopen daadwerkelijk in te voeren en vanaf een bepaalde grootte van sloopwerken het sloopbestek verplicht te stellen.

- 7° De overdracht van risicogronden wordt geregeld via het Bodemdecreet. Zoals al aangegeven zal in de toekomst de verplichting bestaan om in het oriënterend

bodemonderzoek na te gaan of asbest moet worden beschouwd als een verdachte stof voor de bodem. De resultaten van deze onderzoeken worden opgenomen in het grondeninformatieregister van de OVAM en reflecteren zich dus eveneens in het bodemattest.

Het bodemattest en het Bodemdecreet lenen zich echter niet tot het treffen van een regeling voor de overdracht van zogenaamde risicogebouwen. Bij deze gebouwen wordt het risico namelijk bepaald door het mogelijke gebruik van asbest in het gebouw. Dit staat los van de mogelijke bodemverontreiniging op het terrein. Een koppeling van een asbestattest met het bestaande bodemattest is momenteel niet mogelijk.

- 8° In opdracht van de dienst Milieu & Gezondheid van het departement LNE loopt in het najaar 2007 de aanbestedingsprocedure voor de opdracht "Onderzoek naar de kwaliteit van de binnenlucht in scholen: invloed van het binnenmilieu, van ventilatie en van klasinrichting". Deze opdracht zal effectief van start gaan tegen eind 2007. Er zal gevraagd worden om visueel na te gaan of er asbest aanwezig is.

In dit kader valt op te merken de LNE-administratie insteek heeft geleverd aan het Ministerie Onderwijs en Vorming voor het opstellen van de tekst 'Asbest en asbestverwijdering' voor de webgids voor de schooladministratie.
(<http://www.ond.vlaanderen.be/wetwijs/thema.asp?id=175/>).

- 9° Dit behoort tot de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming.
- 10° Hiervoor wordt verwezen naar het Actieplan asbest (terug te vinden op <http://www.lne.be/>), meer bepaald naar punt acht 'asbestcement op containerparken'.

In het uitvoeringsplan 'Huishoudelijke afvalstoffen 2003-2007' is voorzien dat elke gemeente uiterlijk tegen 2007 een container moet voorzien voor de selectieve inzameling van gebonden asbesthoudende afvalstoffen. In het nieuwe ontwerp uitvoeringsplan 'Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen' is opgenomen (actieprogramma 7, actie 2) dat gebonden asbesthoudend afval en KGA via het containerpark moeten ingezameld worden op kosten van de gemeente (met andere woorden gratis = laagdrempelig voor de burgers).

- 11° Hiervoor wordt verwezen naar het Actieplan asbest (terug te vinden op <http://www.lne.be/>), meer bepaald naar punt acht 'asbestcement op containerparken' en het nieuwe ontwerp uitvoeringsplan 'milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen' (zie ook punt 10°). Aanvullend te melden is dat de OVAM momenteel samen met VVSG/Interafval werkt aan richtlijnen voor het aanvaarden van dergelijke afvalstoffen op het containerpark, zodat een minimale verspreiding van asbestvezels gegarandeerd is. Bedoeling is deze richtlijnen gezamenlijk vanuit Interafval en de OVAM in het najaar 2007 te verspreiden naar de gemeenten, zodat duidelijk is op welke wijze deze gebonden asbesthoudende materialen veilig kunnen worden ingezameld. Bedoeling is ook dat de gemeenten duidelijk communiceren aan hun burgers hoe ze met deze afvalstoffen moeten omgaan en hoe ze aan te leveren op het containerpark.
- 12° Bedoeling is dat met de verschillende actoren in overleg een regeling wordt uitgewerkt voor een laagdrempelige inzameling en verwijdering van gebonden asbestafval. De uitwerking van een MBO met een compensatie voor de gratis inzameling via de gemeenten uit het asbestfonds is een mogelijke piste die in overleg kan bekeken worden. Maar welke uiteindelijk de beste oplossing is, zal moeten blijken.
- In het Actieplan asbest worden diverse maatregelen aangekondigd om ervoor te zorgen dat de inzameling en de verwerking onder minimale kosten kan verlopen (subsidies aan gemeenten, nulheffing voor het storten van asbestafval, en dergelijke).
- 13° Hiervoor wordt verwezen naar het Actieplan asbest (terug te vinden op <http://www.lne.be/>), meer bepaald naar punt tien 'stortplaatsen'.

De stortcriteria voor afvalstoffen in VLAREM II werden aangepast zodat ze overeenstemmen met de bepalingen van de Europese Beschikking 2003/33/EG. Hierin zijn maatregelen tegen vezelverspreiding opgenomen.

Afvalstoffen bestaande uit asbesthoudende bouwmaterialen waarbij asbestvezels in gebonden vorm aanwezig zijn, mogen gestort worden op de vergunde stortplaatsen voor gevaarlijke afvalstoffen (de categorie 1-stortplaatsen) en de vergunde stortplaatsen voor niet-gevaarlijke afvalstoffen (de categorie 2-stortplaatsen), alsook op de vergunde stortplaatsen voor inerte afvalstoffen (de categorie 3-stortplaatsen), mits overeenkomstig de aangepaste VLAREM-wetgeving aan welbepaalde voorwaarden wordt voldaan (onder meer inrichting van een afzonderlijk stortvak, de dagelijkse afdekking, de regelmatige besproeiing indien het afval niet verpakt is, en dergelijke).

14° Een dergelijk systeem is nog niet uitgewerkt. De haalbaarheid en het financiële aspect moeten nog onderzocht worden.

15° Indien er een internationaal verbod op de productie en het gebruik van asbest komt, kan dit mee onderschreven worden. De OVAM volgt via Europese adviesorganen zoals het Technisch Adaptatie Comité Afvalstoffen eventuele evoluties op het vlak van asbesthoudende afvalstoffen nauwlettend op.

16°

a. De kankerregistratie valt onder de bevoegdheid van het Agentschap voor Toezicht Volksgezondheid (ToVo). Deze kankerregistratie werd opgenomen in de Kruisdatabank die verder opgevolgd wordt door ToVo.

Naar aanleiding van de hoorzittingen over asbest werd de vraag of het zinvol is aparte registratie voor mesothelioom op te starten negatief beantwoord door ToVo met de vermelding dat de kankers die veroorzaakt worden door asbest, mee opgenomen worden in het kankerregister.

b. Bij de verschillende overheden (federale en Vlaamse) is er een centraal asbestregister, maar er is inderdaad geen centraal punt waar alle asbestregisters van alle overheden en alle bedrijven worden bijgehouden. Het nut wordt evenwel onderkend en de vraag zal aan de bevoegde personen gesteld worden.

c. Asbesthoudende producten worden in verschillende informatiebrochures vrij tot zeer gedetailleerd beschreven. De meest voorkomende producten worden hierdoor opgelijst. Een volledig register opstellen lijkt moeilijk. De vraag zal evenwel gesteld worden aan de bevoegde personen.

d. Hieraan is inmiddels tegemoet gekomen via de Programmawet van 27.12.2006 (BS 28.12.2006), waarin de oprichting van een Schadeloosstellingfonds voor asbestslachtoffers (Asbestfonds genoemd) bij het Fonds voor de beroepsziekten (art. 113 t.e.m. 125) voorzien is.

Het Asbestfonds heeft tot doel, onder bepaalde voorwaarden, een vergoeding toe te kennen als schadeloosstelling voor de schade voortvloeiend uit een blootstelling aan asbest. De tegemoetkoming wordt niet alleen toegekend aan werknemers, maar aan alle personen die schade ondervonden hebben door de blootstelling aan asbest.

Meer concreet kunnen volgende personen – alsook de rechthebbenden van deze personen – aanspraak maken op een tegemoetkoming door het Asbestfonds: personen die getroffen zijn door

- i) mesothelioom;
- ii) asbestose;

- iii) andere ziekten bepaald door de Koning bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad en waarvan is bewezen dat ze op een beslissende manier het gevolg zijn van een blootstelling aan asbest.

Het Fonds voor de beroepsziekten doet uitspraak over iedere aanvraag om vergoeding. Deze aanvragen worden schriftelijk of door middel van een elektronische techniek aan het Fonds gericht.

- e. Hieraan werd ondertussen tegemoet gekomen: zie vorige vragen
- f. Hieraan werd ondertussen tegemoet gekomen: zie vorige vragen
- g. Hieraan werd ondertussen tegemoet gekomen: zie vorige vragen

7.2 Resolutie (Stuk 1134 nr 1, zitting 2006-2007, 7 maart 2007) – van mevrouw Tinne Rombouts en de heren Patrick Lachaert, Marnic De Meulemeester, Marcel Logist, Jos Bex en Erik Matthijs – betreffende de bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen

7.2.1 Resolutie

Het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse Regering:

- 1° maximaal aandacht te besteden aan de actieve openbaarheid bij het openbaar onderzoek met betrekking tot de bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen. Daartoe moeten de betrokken gemeenten bij de start van de inspraakprocedure voor de oppervlakedelfstoffenplannen expliciet op de hoogte worden gebracht van het ontwerp van het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan en moet het plan ter beschikking gesteld worden van de gemeenten, zodat die een zo volledig mogelijk bezwaarschrift kunnen indienen en alle betrokkenen kunnen informeren;
- 2° in samenspraak met de sector, alternatieven (substituten en opportuniteiten) voor de ontginning van oppervlakedelfstoffen te onderzoeken, het gebruik ervan te stimuleren en erop toe te zien dat de bedrijven die alternatieven ook maximaal inzetten;
- 3° er uitdrukkelijk op toe te zien dat er geen ontginningsgebieden worden aangeduid of aangesneden met de export van de ruwe grondstof als doelstelling, en er bijgevolg op toe te zien dat de grondstoffen lokaal verwerkt worden, waardoor de toegevoegde waarde en de werkgelegenheid gerealiseerd wordt in Vlaanderen en het transport geminimaliseerd wordt;
- 4° erop toe te zien dat in het kader van de bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen alle bezwaarschriften degelijk onderzocht worden en gemotiveerd aangenomen of geweigerd worden. Met het oog op een klantvriendelijke overheid, mogen de bezwaren die betrekking hebben op voorwaarden die aan bod komen in de ruimtelijke uitvoeringsplannen of in de vergunningenprocedure, niet verloren gaan. Ze moeten worden doorgegeven aan de administratie Ruimtelijke Ordening om ze mee de basis te laten vormen voor het opstellen van de ruimtelijke uitvoeringsplannen;
- 5° dat de nabestemming die wordt voorgesteld in het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan, opgenomen wordt in het ruimtelijk uitvoeringsplan, en erop toe te zien dat die nabestemming op korte termijn na de ontginning ook effectief ingevuld wordt;
- 6° dat de project-landbouweffectrapportage (project-LER) voor de realisatie van het ruimtelijk uitvoeringsplan wordt uitgevoerd, zodat er geen gebieden onnodig lang bevroren worden voor ontginning en waardoor bepaalde voorwaarden opgenomen kunnen worden in de bijzondere voorschriften van het ruimtelijk uitvoeringsplan.

7.2.2 Opvolging

- 1° De administratie heeft op 22 januari 2007 de opdracht gekregen om bij alle bijzondere oppervlaktedelfstoffenplannen die nog in openbaar onderzoek moeten gaan, steeds op voorhand de betrokken gemeenten aan te schrijven en de gemeenten een exemplaar van het plan in kwestie te bezorgen. De gemeente kan dan als geïnformeerde instantie alle stappen ondernemen die het nuttig acht om de lokale belangen ter sprake te brengen. In het najaar van 2007 zal opnieuw een bijzonder oppervlaktedelfstoffenplan in openbaar onderzoek gaan en zal voor de eerste maal deze afspraak worden toegepast.
- 2° Het Vlaamse oppervlaktedelfstoffenbeleid is er in grote mate al op gericht om de inzet van substituten en opportuniteiten te maximaliseren. Zo wordt in het Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan, dat momenteel in voorbereiding is, een Actieplan Alternatieve Materialen opgenomen dat als doel heeft om zoveel mogelijk alternatieven in te zetten ter vervanging van primaire oppervlaktedelfstoffen. Er moet echter rekening gehouden worden met het feit dat substituten en opportuniteiten niet onbeperkt beschikbaar zijn.

Substituten zijn materialen die ingezet worden ter vervanging van primaire oppervlaktedelfstoffen, maar niet (rechtstreeks) ontgonnen worden. In principe zouden dit nieuw ontwikkelde en geproduceerde materialen kunnen zijn, maar meestal zijn substituten afkomstig van een proces met een ander doel dan het produceren van deze substituuutmaterialen. In sommige gevallen gaat het om nevenproducten, maar meestal betreft het afvalstoffen van een productieproces waarvoor men nog een nuttig gebruik zoekt, zodat vermeden wordt dat deze stoffen als afval dienen verwerkt te worden, wat ook een prijs heeft.

Uit de cijfers van de OVAM en erkende keuringsinstanties blijkt echter dat afvalstromen die op een economisch haalbare wijze voor nuttige toepassing of secundaire grondstof in aanmerking komen conform VLAREA, al grotendeels effectief worden ingezet op die manier. Het eventueel bijkomende substitutiepotentieel mag dus niet overschat worden. Bovendien is een toename van de inzet ervan vaak enkel mogelijk, indien er een toename is van het initiële productieproces, waarvan de substituten de neven- en/of restproducten vormen.

Bovendien is het substitutiepotentieel van delfstof tot delfstof verschillend en is niet voor elke delfstof of voor elke toepassing waarin de delfstof gebruikt wordt een substituuut voor handen of in voldoende mate beschikbaar. Zo werd in 1993 in het Grinddecreet ingeschreven dat de grindwinning op 31 december 2005 zou moeten ophouden omdat men er toen vanuit ging dat men tegen 2005 voldoende substituten zou gevonden hebben. Daartoe werd in het Grinddecreet in de specifieke structuur van het onderzoekscomité voorzien met als exclusieve opdracht het onderzoek naar grindsubstituten. Nu, meer dan 13 jaar later, moet vastgesteld worden dat dit niet de resultaten heeft opgeleverd die men bij aanvang voor ogen had en dat al die inspanningen slechts geleid hebben tot een klein percentage van de grind die vervangen kan worden door substituten.

Tot slot wordt vaak te vlug gedacht dat een substituuut voor handen is. Er kan echter pas sprake zijn van volwaardige substituten ter vervanging van primaire oppervlaktedelfstoffen indien deze over dezelfde kwaliteiten beschikken. Zo speelt de milieuhygiënische kwaliteit van de substituten een belangrijke rol in de aanwendingsmogelijkheden. Het milieubedreigende karakter van een substituuut wordt bijvoorbeeld mee bepaald door de uitloging van verontreinigende elementen uit het materiaal bij contact met grond-, hemel- of oppervlaktewater waardoor verspreiding optreedt. Verder kunnen de bouwtechnische kwaliteiten van substituten beperkingen inhouden. Ook economische factoren bepalen de inzet van substituten. Zo zal de positie van deze materialen op de bouwstoffenmarkt mee bepaald worden door de

marktaantrekkelijkheid ervan. Het gebruik van substituten kan staan of vallen met de kwaliteit, of zelfs eerder de perceptie ervan, bijvoorbeeld de eerder moeilijkere sociale aanvaarding van sommige materialen omwille van hun herkomst, zoals bodemassen van afvalverbranding. En ook de gezondheidsaspecten van substituten mogen niet uit het oog verloren worden.

Als opportuniteiten worden beschouwd delfstoffen die vrijkomen bij graafwerken buiten ontginningsgebieden. Ook het groeipotentieel van opportuniteiten mag niet overschat worden. In de praktijk worden de opportuniteiten al in grote mate benut door de marktwerking. Enerzijds bieden aannemers die door werken delfstoffen ter beschikking hebben, deze aan op de markt, anderzijds zoeken ontginners actief naar opportuniteiten omdat ze met het oog op een planmatige lange termijn bedrijfsvoering zuinig omspringen met de primaire oppervlakedelfstoffen die ze ter beschikking hebben in hun ontginningsgebieden.

Bijkomend probleem met opportuniteiten is dat het aanbod heel erg wisselend is omdat men afhankelijk is van bouw- en infrastructuurwerken. In periodes dat er geen (grote) werken zijn, is het aanbod sowieso laag, terwijl omgekeerd ook grote hoeveelheden die op korte termijn beschikbaar komen, vaak problemen stellen voor de verwerkende sector om die te kunnen inpassen bij gebrek aan opslag- en verwerkingscapaciteit. Overigens is voor veel delfstoffen de opslagtermijn sowieso beperkt in de tijd omdat deze delfstoffen na verloop van tijd hun kwaliteiten verliezen.

Het Vlaams oppervlakedelfstoffenbeleid moedigt het gebruik van substituten en opportuniteiten aan, maar men moet ook onder ogen durven zien dat deze alternatieven slechts zeer gedeeltelijk kunnen voldoen aan de totale oppervlakedelfstoffenbehoefte.

- 3° De uitvoer van delfstoffen of afgewerkte producten kan niet verboden of beperkt worden omdat het EG-recht kwantitatieve uitvoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking verbiedt tussen de lidstaten. Het Vlaams oppervlakedelfstoffenbeleid streeft er wel naar om de verwerking lokaal te laten gebeuren, zodat de tewerkstelling en de toegevoegde waarde in Vlaanderen worden gerealiseerd. Dit betekent wel dat het beleid de verwerkende bedrijven, gelet op de kapitaalsintensieve investeringen, voldoende toekomstperspectieven moet bieden, onder andere door een bevoorradingszekerheid te garanderen, opdat deze bedrijven bereid zouden blijven om in Vlaanderen te investeren.
- 4° Bij de vaststelling van het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan 'Klei van de Kempen' is gebleken dat de administratie de adviezen en bezwaren zeer grondig en nauwkeurig heeft verwerkt. Er is geen reden om er aan te twijfelen dat de administratie niet dezelfde nauwgezetheid en zorg aan de dag zal leggen bij de verwerking van de bezwaren bij de andere bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen. Vanuit het oppervlakedelfstoffenbeleid is er geen probleem om de bezwaren, die in het kader van het openbaar onderzoek van een bijzonder oppervlakedelfstoffenplan naar boven komen maar betrekking hebben op een latere fase van het oppervlakedelfstoffenplanningsproces, over te maken aan de administratie Ruimtelijke Ordening. Dit betekent echter niet dat deze bezwaren geldig zijn voor de twee openbaarheidsprocedures, bijzonder plan en ruimtelijk uitvoeringsplan, die in de oppervlakedelfstoffenplanning voorzien zijn. Elke betrokkene zal tijdens elke fase van dit proces de rol moeten spelen die hij toebedeeld heeft gekregen volgens de regelgeving. Zo zal een burger die bezwaren heeft tegen het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan opnieuw zijn bezwaren moeten kenbaar maken tijdens de periode van het openbaar onderzoek over het ruimtelijk uitvoeringsplan indien hij hierover opmerkingen heeft.
- 5° De nabestemming van voorgestelde ontginningsgebieden ligt mee voor tijdens het openbaar onderzoek van een bijzonder oppervlakedelfstoffenplan en wordt ook

vastgelegd bij de definitieve vaststelling van een bijzonder oppervlakedelfstoffenplan. Ook in het ruimtelijke uitvoeringsplan wordt de nabestemming aangegeven. Er dient echter wel een duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen de nabestemming en de eindafwerking. De ontginning moet een bepaalde, opgelegde eindafwerking realiseren, waarbij rekening wordt gehouden met de vastgelegde nabestemming. Indien de ontginning de eindafwerking niet realiseert dan krijgt hij zijn financiële zekerheden niet terug. Het is echter noch de taak van de ontginning, noch de taak van de overheid om de nabestemming te realiseren. Na de eindafwerking zal een ontginning vaak ook de eigendom overdragen aan derden. De administratie zal er op toezien dat de eindafwerking wordt gerealiseerd, maar vervolgens is het aan anderen om de nabestemming te realiseren. Het is niet omdat een gebied als nabestemming bijvoorbeeld landbouw heeft, dat de overheid de instrumenten in handen heeft om er voor te zorgen dat er op korte termijn effectief landbouwactiviteiten plaatsvinden. Wel moet er op worden toegezien dat er in tussentijd op deze gronden niets gebeurt dat in strijd is met bijvoorbeeld de (na)bestemming landbouw.

- 6° Niet alleen het uitvoeren van een project-LER kan er toe bijdragen dat gebieden onnodig lang bevroren worden. Het oppervlakedelfstoffendecreet voorziet sowieso in een vijfjaarlijkse evaluatie van de oppervlakedelfstoffenplannen. In het kader van deze evaluatie kunnen gebieden die om een of andere reden niet meer voor ontginning in aanmerking komen of die niet meer nodig zijn voor de delfstoffenbehoefte, steeds geschrapt worden en al dan niet gecompenseerd worden door andere gebieden. Het voordeel van dit in het kader van de vijfjaarlijkse evaluatie te doen is dat eventuele aanpassingen dan gebeuren in een allesomvattend afwegingskader.

7.3 Motie (stuk 1210 nr 1, zitting 2006-2007, 7 mei 2007) – van de heren André Van Nieuwkerke, Jan Loones en Karlos Callens, de dames Hilde Crevits en Joke Schauvliege en de heer Jacky Maes – tot besluit van de op 3 mei 2007 door de heer André Van Nieuwkerke in commissie gehouden interpellatie tot de heer Kris Peeters, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over het kustzonebeheer en de reorganisatie van het Agentschap Natuur en Bos

7.3.1 Motie

Het Vlaams Parlement vraagt aan de Vlaamse Regering:

- 1° erop toe te zien dat bij de reorganisatie van zijn administratie, naar analogie met de afdeling Kust binnen het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken, meer bepaald het agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust, ook binnen het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie, meer bepaald het Agentschap voor Natuur en Bos, een specifieke entiteit voor de verwerving en het beheer van de natuurgebieden in de kustzone wordt behouden en versterkt;
- 2° dat de natuurherstelprojecten, de beheerplanning en de beheeruitvoering voor de Vlaamse kustnatuurgebieden en de verwerving van duinen onverminderd worden voortgezet.

7.3.2 Opvolging

Het organisatieontwikkelingstraject van het Agentschap voor Natuur en Bos is momenteel in volle uitvoering. De indeling in nieuwe subentiteiten en de toewijzing van de processen en van het personeel aan deze nieuwe subentiteiten van het Agentschap voor Natuur en Bos kregen eind 2007 hun beslag. Het organisatieontwikkelingstraject dat door het Agentschap voor Natuur en Bos werd uitgezet heeft finaal tot doel om het agentschap op een hoger niveau te tillen op vlak van efficiëntie, effectiviteit, kwaliteit en integriteit. Het doorlopen van

dit organisatieontwikkelingstraject zal ook voor de natuurwaarden aan de kust een meerwaarde genereren.

Binnen de nieuwe organisatiestructuur, neemt de aankoop van kustduinen een bijzondere plaats in binnen het globale aankoopproces dat door het Agentschap voor Natuur en Bos vanuit de cel Patrimoniumbeheer van de afdeling Beheer wordt georganiseerd. De minister heeft als doel om het verwervingsbeleid van kustduinen, geheel in overeenstemming met het antwoord van voormalig Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur Kris Peeters, op Vraag om uitleg nr. 773, in de toekomst onverminderd verder te zetten en hiervoor de nodige budgettaire middelen ter beschikking te stellen van het Agentschap voor Natuur en Bos. De minister is er daarbij van overtuigd dat de administrateur-generaal van het Agentschap voor Natuur en Bos mijn bekommernis voor de volgehouden voortzetting van de verwerving van kustduinen deelt.

Op het artikel 361B5320 van het MINA-fonds, dat bestemd is voor de aankoop van kustduinen en aanpalende natuurgebieden, was voor het begrotingsjaar 2007 een vastleggingskrediet van 3,546 miljoen Euro voorzien. Tijdens het begrotingsjaar 2008 is een zelfde bedrag, vermeerderd met een indexaanpassing, voorzien.

Sinds de invoering van de nieuwe structuur organiseert het Agentschap voor het beheer van de domeinbossen, openbare bossen, gewestelijke parken, Vlaamse natuurreservaten, gewestelijke natuurdomeinen en het ecologische beheer van delen van militaire domeinen in beheerregio's. Om alle facetten van het beheer van de natuur in de kustregio optimaal te kunnen organiseren, vormt de kust een afzonderlijke beheerregio binnen de provinciale afdeling West-Vlaanderen.

Uiteraard is het de bedoeling de afgebakende beheerregio's, waaronder dus ook de kustregio, te voorzien van de nodige personeels- en organisatorische middelen om de beheerplanning en beheeruitvoering op efficiënte en effectieve wijze te blijven verzekeren. Ook de voortzetting van noodzakelijke natuurherstelprojecten zal organisatorisch verzekerd blijven, zoals blijkt uit het recent opgestart Life natuur – project 'Zwinduinen Ecologische Natuur Ontwikkeling' (afgekort als 'ZENO') te Knokke.